دىنىي مائارىپتىكى

جانلىق مېتودلار

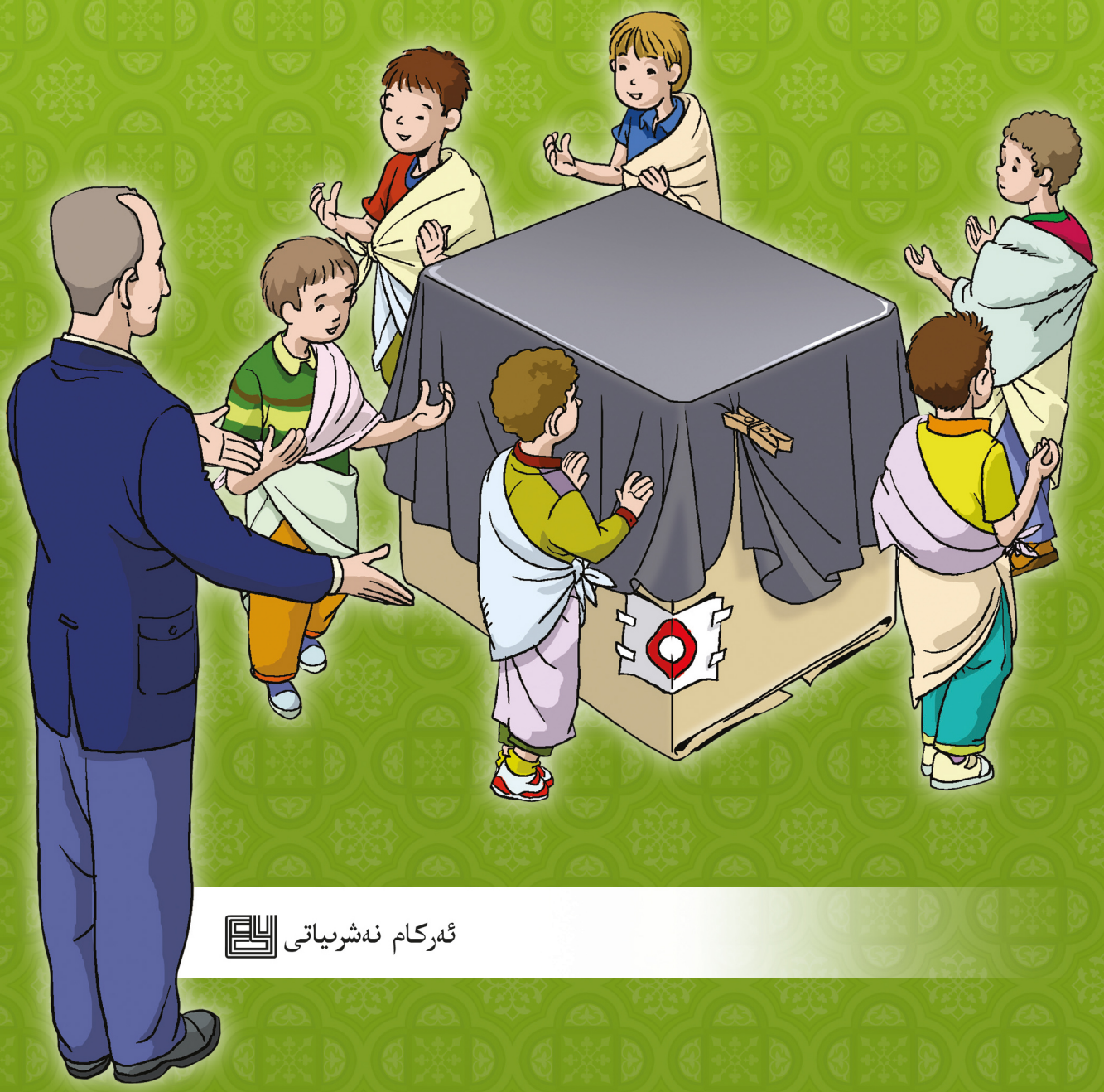

ئەركام نەشرىياتى

دىنىي مائارىپتىكى جانلىق مېتودلار

نەشرگە تەييارلىغۇچىلار:

دوكتور فارۇق كانگەر

رەجەپ ئوران ئۆزەل

مۇھەررەم تاتلىجى

ئۆمەر يالچىن

ئىستانبۇل ـ 2020

دىنىي مائارىپىنىڭ جانلىق مەنبەلىرى

كىتابنىڭ تۈركچە ئىسمى:
Faaliyetlerle Din Eğitimi

نەشرگە تەييارلىغۇچىلار:
دوكتور فارۇق كانگەر
رەجەپ ئۇران ئۆزەل
مۇھەررەم تاتلىجى
ئۆمەر يالچىن

تۈركچىدىن ئۇيغۇرچىلاشتۇرغۇچى:
مەجىد غاپۇر

ياردەملەشكۈچىلەر:
نۇمان نۇراللاھ ئاراس
ھارۇن قىرقىل

رەسساملار:
تۇران دەرتلى
ياۋۇز تۇرھان
ئەھمەد تورۇن

لايىھەلىگۈچى:
راسىم شاكىرئوغلۇ

ISBN: 978-605-302-984-7
Language : Uighur

ئادرېسى: ئەركام نەشرىياتى

İkitelli Organize Sanayi Bölgesi Mahallesi
Atatürk Bulvarı Haseyad 1.Kısım No:60/3-C
Başakşehir, İstanbul, Turkey
Tel : (+90 212) 671 07 00 pbx
Fax : (+90 212) 671 07 48
E-mail : info@islamicpublishing.org
Web site : www.islamicpublishing.org

مۇقەددىمە

دۇنياۋى تەرەققىياتلارغا ئەگىشىپ، دۆلىتىمىز (تۈركىيە)دىمۇ 2000-يىللاردىن باشلاپ، مائارىپ ساھەسىدە ۋە دىنىي ئوقۇ-ئوقۇتۇش ئىشلىرىدا ساپا مائارىپىغا ئەھمىيەت بېرىلىشكە باشلىدى. ساپا مائارىپى يېڭى تىپتىكى ئوقۇ-ئوقۇتۇش مېتودلىرى، ۋاستە ۋە دەرسلىك ماتېرىياللىرىنى تەييارلاشنى تەقەززا قىلدى. بۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە بىر ئىلمىنى ئوقۇغۇچىنىڭ زېھنىگە چوڭقۇر يەرلەشتۈرۈش ئۈچۈن ئوقۇغۇچىلارنىڭ ھەر خىل ھېس-تۇيغۇ ۋە سەزگۈرلۈكىنى ھەرىكەتكە كەلتۈرىدىغان كۆپ قاتلاملىق پائالىيەتلەرگە ئېھتىياج كېلىپ چىقتى.

قولىڭىزدىكى «دىنىي مائارىپتىكى جانلىق مېتودلار» ناملىق كىتابىمىز بۇ ئېھتىياجنى كۆزدە تۇتۇپ نەشرگە تەييارلاندى. دىنىي مائارىپتىكى جانلىق مېتودلار دېگەندە ئېتىقاد، ئىبادەت، ئەخلاقتىن ئىبارەت ئۈچ مەزمۇننى ئاساس قىلغان ھالدا سىنىپ ئىچىدە قىلغىلى بولىدىغان 62 قېتىملىق پائالىيەتنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئېتىقاد، ئىبادەت، ئەخلاق قاتارلىق بۇ ئۈچ ئاساسىي تېمىنى ئۆگىتىشتە قەلەم، قەغەز، ئىجادىي يېزىقچىلىق، جەريان، ئىچكى كۆزىتىش، ھېس-تۇيغۇ ۋە ئانالىزنى ئاساس قىلغان پائالىيەتلەر بىلەن بىرلىكتە پەرقلىق ئۇسۇلۇب قوللىنىلدى. بۇ كىتاب ئاساسلىقى باشلانغۇچ مەكتەپتىكى دىن مەدەنىيىتى ۋە ئەخلاق دەرسى ئوقۇتقۇچىلىرى، قۇرئان كۇرسى مۇئەللىملىرى ۋە ئوخشاش ياشتىكى ئۆسمۈرلەرنى تەربىيەلەيدىغان باشقا مائارىپچىلارنىڭ پايدىلىنىشىغا ماس كېلىدۇ.

پائالىيەتلەرنى تەييارلاشتا تۆۋەندىكى نۇقتىلارنى كۆزدە تۇتتۇق:

- 10 ياشتىن 14 ياشقىچە بولغان ئۆسمۈرلەرگە ماس بولۇشى،
- كەسىپتە پىشقان مۇئەللىم يېتەكچى بولۇشى،
- سىنىپتا ۋە ئۆيدە قىلغىلى بولۇشى،
- ئوقۇغۇچىلارنىڭ بەزى پائالىيەتلەرنى مۇستەقىل قىلالايدىغانلىقىنى نەزەردە تۇتۇپ، پائالىيەتنىڭ ئېنىق ۋە چۈشىنىشلىك بولۇشى،
- بەزى پائالىيەتلەرنى ئوقۇغۇچىلار مۇستەقىل قىلالىشى ئۈچۈن، كىتابلارنىڭ ئۆسمۈرلەرنى جەلب قىلىدىغان ھالەتتە چىرايلىق لايىھەلىنىشى،
- ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئىلگىرىلەش ئالاھىدىلىكىنى كۆزدە تۇتۇپ، پائالىيەتلەرنىڭ ئوبرازلىق بولۇشى،
- ئۆگىتىلگەن مەزمۇن ئوقۇغۇچىلارنىڭ ھېس-تۇيغۇ، ئىدىيە ۋە ئىش-ھەرىكىتىگە تەسىر قىلىشى،
- ئېتىقاد، ئىبادەت، ئەخلاقنىڭ ماھىيىتى ۋە جەۋھىرىنى ئۆگىتىشى،
- ئېتىقاد، ئىبادەت، ئەخلاقي قىممەت قاراشتىكى ھېكمەت، مەنتىق ۋە ئەدەب-قائىدىنى تەكتىلەش پرىنسىپ قىلىندى.

بۇ كىتابنى تەييارلاشتا، ئۆز ساھەسىدە مۇتەخەسسىس ۋە تەجرىبىلىك ئوقۇتقۇچىلاردىن تەشكىل تاپقان بىر ھەيئەت بىلەن مۇزاكىرە قىلىندى، بەزى قىسىنچىلىقلارغا دۇچ كەلدۇق. بولۇپمۇ ئاقائىد دەرىسىگە مۇناسىۋەتلىك پائالىيەت مەزمۇنىنى بېكىتىشتە خاتاغا يۈزلەندۈرۈش، مەنىنى تارايتىش، شەرتلەندۈرۈش قاتارلىق خاتالىقلارنىڭ كېلىپ چىقماسلىقىغا دىققەت قىلدۇق. بۇ پائالىيەتلەرنى بىر ھەيئەت سىنىپتا ۋە ئوقۇغۇچىلار ئارىسىدا تەجرىبە قىلدى. خاتا چۈشىنىشكە يول ئاچىدىغان بەزى پائالىيەتلەرنى كىتابقا كىرگۈزمىدۇق.

«ئېتىقاد، ئىبادەت، ئەخلاق» قاتارلىق تېمىلاردا تەييارلانغان 62 پائالىيەت پۈتكۈل تېمىنى تولۇق يورۇتۇپ بېرەلمىسىمۇ، لېكىن ھەر بىر تېمىنى مەلۇم نىسبەتتە يورۇتۇپ بېرەلەيدۇ. پائالىيەت بىلەن ئوقۇتۇش مېتودىنىڭ ئالاھىدىلىكى بويىچە بىر تېمىنى پەقەت پائالىيەت بىلەنلا چۈشەندۈرۈپ ئۆگىتىش مۇمكىن ئەمەستۇر. بۇ سەۋەپتىن كىتابتىكى پائالىيەتلەر بۇ 3 تېمىنى تولۇق يورۇتۇپ بېرىدۇ دېگىلى بولمايدۇ. لېكىن دىن مەدەنىيىتى ۋە ئەخلاق دەرسى مۇئەللىملىرى، شەخسىي دىنىي ئوقۇتۇش ۋە قۇرئان كۇرسى ئوقۇتقۇچىلىرىغا ياردەمچى دەرسلىك ماتېرىيالى بولىدىغانلىقىغا ئىشىنىمىز.

ئوقۇتۇش مېتودى، مەزمۇنى، تەييارلىنىش شەكلى، تىلى، لايىھەلىنىشىگە دىققەت قىلىپ تەييارلانغان بۇ كىتابنىڭ بۇ ساھەدىكى مەلۇم بوشلۇقنى تولدۇرۇشىنى ئۈمىد قىلىمىز. بۇ كىتابنىڭ رەببىمىزگە ياخشى بىر بەندە بولۇشىمىزغا ۋەسىلە بولۇشىنى جانابى ئاللاھتىن تىلەيمىز.

فارۇق كانگەر، 2009 ـ يىل

مۇندەرىجە

ئېتىقاد تەربىيەسى/ 7

ئاللاهقا ئىمان: ئاللاهنىڭ بىرلىكى (تەۋھىد) 8
ئاللاهنىڭ يوقتىن يارىتىش ۋە ئۆلگەندىن كېيىن قايتىدىن تىرىلدۈرۈش سۈپىتى 10
ئاللاهقا ئىمان: ئاللاهنىڭ يارىتىشى 12
ئاللاهنىڭ بارلىقى ۋە يارىتىش سۈپىتى: كائىناتتىكى ھەممە نەرسىنى قانۇنىيەت ئىچىدە يارىتقان.. 16
پەرىشتىلەرگە مۇناسىۋەتلىك مەلۇماتنىڭ كۆزدىن كەچۈرەيلى 18
كىتابلارغا ئىمان: قۇرئان ئىلاھي بىر مەكتۇپتۇر 20
ئاخىرەتكە ئىمان: ھېساب ۋە مىزان 22
ئاخىرەتكە مۇناسىۋەتلىك بىر تەپەككۇر 24
ئاخىرەتكە ئىمان: ئاخىرەتكە ئىشىنىشنىڭ زۆرۈرىيىتى 26
پەرىشتىلەرنىڭ مەۋجۇت بولۇش سەۋەبى ۋە ۋەزىپىسى 28
ئاخىرەتكە ئىمان: جەننەت ۋە جەھەننەم ئېتىقادنىڭ ئىنسان ھەرىكىتىگە بولغان تەسىرى 30
جاۋابلار 32

ئىبادەت تەربىيەسى / 33

تاھارەت 34
نامازغا تاھارەت ئېلىش 36
نامازنىڭ پاكىزلىقنىڭ مۇناسىۋىتى 38
نامازغا تاھارەت ئېلىش ۋە ھېكمىتى 40
ئىبادەت بىلەن پاكىزلىقنىڭ مۇناسىۋىتى 42
تەيەممۇم: تەيەممۇم قانداق قىلىنىدۇ؟ 44
تەيەممۇم: قانداق ئەھۋالدا تەيەممۇم قىلىنىدۇ؟ 46
غۇسۇل: غۇسۇلنىڭ ھېكمىتى 48
مەشىق 1 50
مەشىق 2 51
نامازنىڭ ھېكمىتى (1): 52
نامازنىڭ ھېكمىتى (2) 54
ئەخمەقنىڭ نامىزى 56
نامازنى تەئدىل-ئەركان بىلەن ئوقۇش 60
قەلەم ئويۇنتايلى 62
تەپەككۇر 65
ساھابىلەرنىڭ نامىزى 66
روزىنىڭ مەنىسى ۋە ئەھمىيىتى 68
روزىنىڭ ھېكمىتى 70

روزىنىڭ ساۋابىنى كۆپەيتىدىغان ۋە ئازايتىدىغان ئاممىلار 72
روزىنىڭ مەجەز-خۇلقىمىزغا كۆرسىتىدىغان تەسىرى 74
قەلەم ئوينىتايلى 76
روزىغا مۇناسىۋەتلىك نېمىلەرنى بىلىمىز؟ 78
تېپىشماق 79
ھەج: كەبە 80
ھەج ئىبادىتى: تاۋاپ مەشقى 82
ھەج: شەيتانغا تاش ئېتىش 84
ھەج ئىبادەت پىلانى 86
ھەج 88
رەسىملەرگە ئىنكاس 90
ھەجگە مۇناسىۋەتلىك نېمىلەرنى بىلىمىز؟ 92
تېپىشماق 93
زاكات: زاكات سىنىقى 94
زاكات ۋە خەير-ساخاۋەتتىكى ئەدەپ-قائىدىلەر 96
قەلەم ئوينىتايلى 98
زاكاتقا مۇناسىۋەتلىك نېمىلەرنى بىلىمىز؟ 100
تېپىشماق 101
جاۋابلار 102

ئەخلاق تەربىيەسى / 107

بىر ناننىڭ ھېكايىسى 106
ئەمەلىي مىسال: چىراقنى ئۆچۈرىۋېتەي 108
ئەمەلىي مىسال: جازالاندۇرۇلۇشىمنى خالايدۇ 110
ئەمەلىي مىسال: سىز كىم؟ ھېچكىمگە ئوخشىمايدىكەنسىز! 112
ئەمەلىي مىسال: ھالال تاپاۋەتنىڭ ئەھمىيىتى 116
ئەمەلىي مىسال: ياردەملىشىش ۋە پىداكارلىق 118
ئەخلاق: ئاتا-ئانىغا ئىتائەت ۋە ۋاپادارلىق 120
مۇنازىرە: ئىنسانىنىڭ ئەخلاقلىق بولۇشى 122
ئاڭ شەكىللەندۈرۈش: پەرىشتە سۈپەت بولۇش 124
ئاڭ شەكىللەندۈرۈش: ياخشى ۋە ناچار ئادەتلەرنى تېپىپ چىقىش 126
ئاڭ شەكىللەندۈرۈش: كۆڭۈلنى پاكىز تۇتۇش 128
تېپىشماق 130
جاۋابلار 132

ئېتىقاد تەربىيەسى

ئاللاهقا ئىمان

ئاللاهنىڭ بىرگانىلىقى (تەۋھىد)

مەقسەت

- ئاللاهتىن باشقا ئىلاھ يوقلۇقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ئەگەر يەر يۈزى ۋە ئاسماندا ئاللاهتىن باشقا ئىلاھلار بولغان بولسا ئىدى، ئاسمان ۋە زېمىندا تەرتىپ بوزۇلاتتى.» (بەقەرە سۈرىسى 22-ئايەت)

ماتېرىياللار

- دوسكا، قەغەز، قەلەم

پائالىيەت

1. رەسىم سىزىشقا ئۇستا تۆت ئوقۇغۇچى تاللىنىدۇ.

2. دوسكىنى ئوڭ-سول ئىككىگە ئايرىپ، ئۇچ ئوقۇغۇچى بىر تەرەپكە، يەنە بىر ئوقۇغۇچى بىر تەرەپكە ئۆتىدۇ. (ئەگەر دوسكا بولمىسا ئۇچ ئوقۇغۇچىغا بىر قەغەز، ئۇچ قەلەم، يەنە بىرسىگە بىر قەغەز، بىر قەلەم بېرىلىدۇ)

3. ئوقۇغۇچىلارغا: «بىر ئادەم رەسىمى سىزىڭلار» دېيىلىدۇ.

4. ئۇچ كىشىلىك گۇرۇپپىغا: «سىلەر سىزماقچى بولغان ئىنسان رەسىمى سىلەرنىڭ ئەسىرىڭلار. پۈتۈن ماھارىتىڭلارنى ئىشقا سېلىپ گۈزەل بىر رەسىم سىزىڭلار. ھەر بىرىڭلار قەلەمگىلارنى ئېلىپ، بىرلا ۋاقىتتا رەسىم سىزىشنى باشلاڭلار، لېكىن بىر-بىرىڭلار بىلەن گەپ-سۆز قىلىشماڭلار. بىر-بىرىڭلارنىڭ رەسىمگە قاراپ، تۇزىتىش ھەققىڭلار بار.» دېيىلىدۇ.

5. يالغۇز قالغان ئوقۇغۇچىغا: «سەنمۇ خالىغان شەكىلدە گۈزەل بىر ئىنسان رەسىمى سىزغىن.» دېيىلىدۇ.

6. ئوقۇغۇچىلاردىن ئۇچ مىنۇتتا رەسىمنى سىزىپ بولۇش تەلەپ قىلىنىدۇ.

7. سىنىپتا دوسكىغا قاراپ ئولتۇرغان باشقا ئوقۇغۇچىلاردىن دوسكىدا رەسىم سىزىۋاتقانلارنىڭ ھېس-تۇيغۇ ۋە رەسىملىرىنى ئۆزئارا سېلىشتۇرۇش تەلەپ قىلىنىدۇ

ئوقۇغۇچىلار رەسىملەرنى باھالاپ چىققاندىن كېيىن مۇئەللىم مۇنداق دەيدۇ: «كۆرۈۋاتقىنىڭلاردەك، يالغۇز رەسىم سىزغان ئوقۇغۇچى پەقەت قىينالمىدى. لېكىن ئۇچ كىشى گۇرۇپپا بولۇپ، رەسىم سىزغان ئوقۇغۇچىلار قارار قىلىش ۋە تەرتىپلىك رەسىم سىزىشتا قىينالدى. بۇ سەۋەپتىن ئۆزئارا كېلىشەلمەسلىك كېلىپ چىقتى ۋە ئۆز قابىلىيىتىنى ئوتتۇرىغا قويالمىدى. بىر ئىنسان رەسىمىنى سىزىشتا ئۇچ كىشى ئوتتۇرىسىدا كېلىشەلمەسلىك كېلىپ چىققان يەردە، شۇنچە چوڭ كائىناتنى يارىتىشتا بىردىن كۆپ ئىلاھ بولسا، قانداق ئەھۋال كېلىپ چىقىدۇ؟ بۇنى ئويلاپ بېقىڭلار. دېمەككى، بىردىن كۆپ ئىلاھ بولسا ئىدى، كائىناتنىڭ تەرتىپى بولمىغان بولاتتى، ھەر ئىلاھ ئۆزىنىڭ خالىغىنىنى قىلىشقا تىرىشاتتى.»

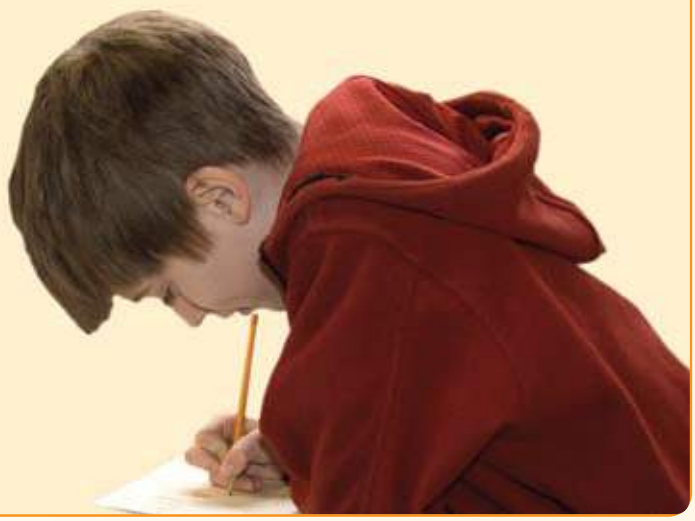

ئاللاھنىڭ يوقىتىش ياكى ئۆلگەندىن كېيىن قايتىدىن تىرىلدۈرۈش سۈپىتى

مەقسەت

- كائىناتتىكى ھەر نەرسىنى ئاللاھنىڭ يوقتىن يارىتقانلىقىنى بىلىش.
- ئاللاھتائالانىڭ ھەر نەرسىنى يېڭىدىن يارىتىشى، ئۆلگەنلەرنى قايتىدىن تىرىلدۈرەلەيدىغان قۇدرىتى بارلىقىنى بىلىش.
- بۇ دۇنيادىكى ھاياتتىن كېيىن قايتىدىن تىرىلىشنىڭ ئەلۋەتتە مۇمكىنلىكىنى ھېس قىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ئاللاھ جانسىز نەرسىلەردىن جانلىق نەرسىلەرنى چىقىرىدۇ. جانلىق نەرسىلەردىن جانسىز نەرسىلەرنى چىقىرىدۇ. ئۆلگەن زېمىننى تىرىلدۈرىدۇ (يەنى قۇرغاق زېمىننى ئۆسۈملۈكلەر بىلەن كۆكەرتىدۇ)، سىلەرمۇ مۇشۇنداق تىرىلدۈرۈلىسىلەر.» (رۇم سۈرىسى 19-ئايەت)
- «دانلارنى ۋە ئۇرۇقچىلارنى بىخ ئۇرغۇزغۇچى ھەقىقەتەن ئاللاھتۇر. تىرىكنى ئۆلۈكتىن ۋە ئۆلۈكنى تىرىكتىن چىقارغۇچى ئەنە شۇ ئاللاھتۇر، (ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشتىن) قانداقمۇ باش تارتىسىلەر؟» (ئەنئام سۈرىسى 95-ئايەت)

ماتېرىياللار

- بىر دانە كىچىك تەخسە ياكى پىيالە تەخسىسى
- 8-10 تال پۇرچاق
- ئازراق پاختا
- ئازراق سۇ

پائالىيەت

1. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن كېلەر قېتىملىق دەرسكە كەلگەندە 8-10 تال قۇرۇق پۇرچاق، بىر پىيالە تەخسىسى ئېلىپ كېلىشنى تەلەپ قىلىدۇ. ئۆزىمۇ ئىككى لىتر سۇ بىلەن ئازراق پاختا تەييارلايدۇ.

2. مۇئەللىم كېيىنكى دەرسته قولىغا پاختا ئېلىپ، ئوقۇغۇچىلارغا كۆرسىتىپ: «بۇ پۇرچاق تىرىكمۇ ياكى ئۆلۈكمۇ؟» دەپ سوراپ، پەرقلىق نوقتىلاردىن ئوقۇغۇچىلارنى مۇزاكىره قىلدۇرىدۇ.

3. نەتىجىده پۇرچاقنىڭ تىرىك بىر ئۆسۈملۈك ئەمەسلىكىنى هەممەيلەن بىلىدۇ.

4. كېيىن ئوقۇغۇچىلارغا ئەنئام سۈرىسىنىڭ 95-ئايىتىنى ئوقۇپ، بۇ ئايەتنى ئەمەلىي بىر مىسال بىلەن چۈشەندۈرىدىغانلىقىنى ئېيتىدۇ.

5. ئوقۇغۇچىلار تەخسىگه نېپىز بىر قەۋەت پاختا قويۇپ، پۇرچاقنى پاختىنىڭ ئۈستىگه قويىدۇ. كېيىن يەنه ئازراق پاختا بىلەن پۇرچاقنىڭ ئۈستىنى يېپىپ، ئۈستىگه ئازراق سۇ قويىدۇ.

6. ئوقۇغۇچىلار بۇ تەجرىبىنى ئۆيگه ئاپىرىپ، تەخسىگه يەنه بىر ئاز سۇ قۇيىدۇ. پاختىنى ئېلىۋەتمەيدۇ. بىر هەپتىدىن كېيىن هەر بىر ئوقۇغۇچى تەجرىبه قىلغان تەخسه بىلەن دەرسكه كېلىدۇ.

7. مۇئەللىم دەرسته ئوقۇغۇچىلاردىن تەخسىنىڭ ئۈستىدىكى پاختىنى ئېلىۋېتىشنى تەلەپ قىلىدۇ. كۆز ئالدىدىكى مەنزىرىده بىخلانغان پۇرچاق، يەنى رۇم سۈرىسى 19-ئايەت ۋە ئەنئام سۈرىسى 95-ئايەتنىڭ نۇرى ئاستىدا ئاللاهنىڭ يارىتىش سۈپىتى بىلەن مۇناسىۋەتلىك قاراشلار ئوتتۇرىغا چىقىدۇ.

8. مۇئەللىم خۇلاسلاپ: «شۈبهسىزكى، دان ۋە ئۇرۇقلارنى يارىتقان ئاللاهتۇر، ئۇ ئۆلۈكتىن تىرىك چىقىرىدۇ، تىرىكتىن ئۆلۈكنى چىقىرىدۇ، ئۇ توپىراقتا ئۆلۈمىدىن كېيىن هايات بېرىدۇ، بىزمۇ ئۆلگەندىن كېيىن قەبرىمىزدىن مۇشۇنداق چىقىمىز. بۇ دۇنيادا قىلغان هەر ياخشى- يامان ئەمەللىرىمىزدىن هېساب بېرىمىز.»

ئاللاھقا ئىمان

ئاللاھنىڭ بارلىقى

مەقسەت

- كائىناتنىڭ ئۆزلۈكىدىن مەۋجۇت بولمايدىغانلىقىنى بىلىش.
- ھەر نەرسىنى ئاللاھنىڭ بارلاتقانلىقىنى تونۇش.

ئۇقۇتۇش مېتودى

- رەسىم نېمە دەيدۇ؟

تەكتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ئۇلار ئۆزە تۇرغاندىمۇ، ئولتۇرغاندىمۇ، ياتقاندىمۇ ئاللاھنى ئەسلەپ تۇرىدۇ، ئاسمانلارنىڭ ۋە زېمىننىڭ بارلىقلىقى توغرىسىدا پىكىر يۈرگۈزىدۇ. (ئۇلار ئېيتىدۇ): پەرۋەردىگارىمىز! بۇنى بىكار ياراتمىدىڭ، سەن پاكتۇرسەن، بىزنى دوزاخ ئازابىدىن ساقلىغىن.» (ئال ئىمران سۈرىسى 191-ئايەت)

پائالىيەت

تۆۋەندىكى ئىككى رەسىمدە رەسسام بىلەن رەسىم ئوتتۇرىسىدا بىر مۇناسىۋەت بار:

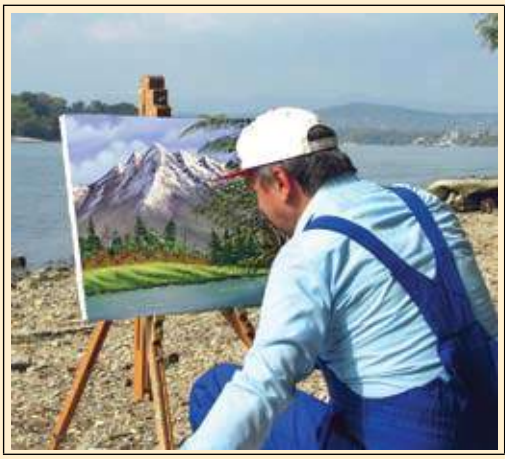

1. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا مۇنداق دەيدۇ: «كۆرۈۋاتقىنىڭلاردەك، بىرىنچى رەسىمدە تاغ، چىمەنلىك ۋە دېڭىز بار. بۇ تاختىدىكى ھەر نەرسە بىر رەسىم تەرىپىدىن پىلانلىنىپ سىزىلدى. ئەقلى-ھۇشى جايىدا بىر ئىنسان بۇ رەسىملەرنىڭ بىر رەسىم بولماستىن سىزىلمايدىغانلىقىنى ئويلىيالامدۇ؟ ئەلۋەتتە، بۇ رەسىملەرنىڭ ئۆزلىكىدىن سىزىلىشى مۇمكىن ئەمەس. رەسىم ئارزۇسى ۋە قابىلىيىتى بىلەن بۇ رەسىملەرنى سىزىپ چىقتى.»

2. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن باشقا رەسىملەرنىمۇ بۇ شەكىلدە باھالاپ چىقىشنى تەلەپ قىلدۇ.

3. ئاخىردا مۇئەللىم رەسىملەر ئوتتۇرىسىدىكى مۇناسىۋەتكە دىققەت قىلىپ، «دۇنيا» ۋە «كائىنات» رەسىمىنىڭ يېنىدىكى كاتەكچىگە نېمىنى قويۇش لازىملىقىنى سوراپ، بۇنى سەۋەبلىرى بىلەن بىرلىكتە چۈشەندۈرۈشنى تەلەپ قىلدۇ.

4. مۇئەللىم پائالىيەتنىڭ ئاخىردا ئوقۇغۇچىلىرىغا: «بىر تۇتام يىڭنىنىڭ ئىشلەپچىقارغۇچىسىنىڭ بولۇشنى ئويلىيالىغان يەردە، بۇنداق بۇيۇڭ بىر كائىناتنىڭ ياراتقۇچىسىنى يوق دېيىش مۇمكىنمۇ؟» دەپ سورايدۇ.

ئاللاھقا ئىمان تېپىشمىقى

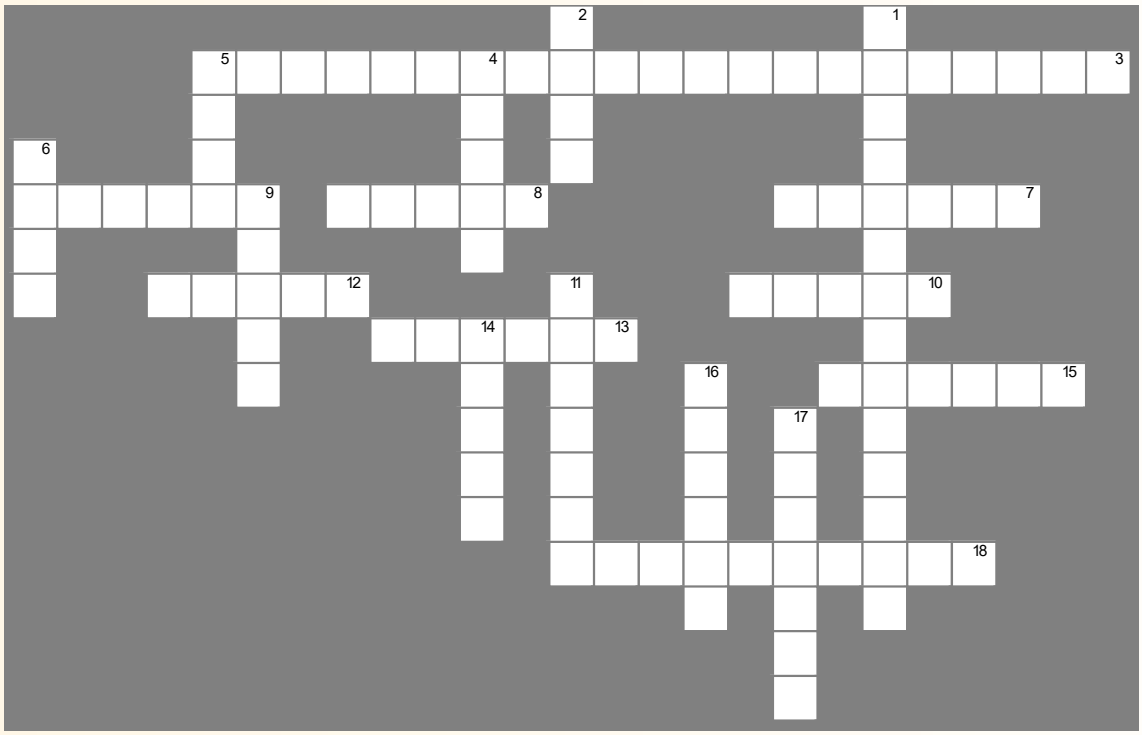

ئوڭدىن سولغا

1. ئاللاھ مەۋجۇت بولۇش ئۈچۈن باشقا بىر مەۋجۇتلۇققا موھتاج ئەمەس.
2. پەيغەمبەرلەردە «راستچىل ۋە دۇرۇس» سۈپىتى بار.
4. ئاللاھ ھايات.
5. ئاللاھ ھەممىنى ئاڭلايدۇ.
6. ئاللاھنىڭ مەۋجۇتلۇقىنىڭ ئاخىرى يوق.
9. ئاللاھ بىلمەيدىغان ھېچ بىر نەرسە يوق.
11. پەيغەمبەرلەر ئىشەنچىلىك.
14. ئاللاھنىڭ مەۋجۇتلىقى
16. پەيغەمبەرلەر ئاللاھتىن ئالغان ۋەھيىنى ئۆز پېتى ئىنسانلارغا يەتكۈزىدۇ.
17. پەيغەمبەرلەر ناھايىتى ئەقىللىق.

يۇقىرىدىن تۆۋەنگە

3. ئاللاھ مەخلۇقاتقا (يارىتىلغۇچىلارغا) ئوخشىمايدۇ.
7. پەيغەمبەرلەر ئاللاھنىڭ ياردىمى بىلەن گۇناھ قىلىشتىن ساقلىنىدۇ.
8. ئاللاھ كۆرەلمەيدىغان ھېچ بىر نەرسە يوق.
9. ئاللاھ خالىغان ئىشنى قىلىدۇ.
10. ئاللاھنىڭ مەۋجۇتلۇقىنىڭ باشلىنىشى يوق.
12. ئاللاھنىڭ كەلام سۈپىتى
13. ئاللاھ كائىناتتىكى ھەممە نەرسىنى يوقتىن ياراتقان.
15. ئاللاھ ھەر ئىشقا قادىر.
18. ئاللاھتىن باشقا ھېچ بىر ئىلاھ يوق، ئۇ يەككە-يېگانە.

ئاللاھنىڭ بارلىقى ۋە يارىتىش سىرىنى كائىناتتىكى ھەممە نەرسىنى بىر قانۇنىيەت ئىچىدە ياراتقان

مەقسەت

- تاسادىپىلىقتىن تەرتىپ ئەمەس، قالايمىقانچىلىق كېلىپ چىقىدىغانلىقىنى بىلىش.
- كائىناتتىكى ھەر نەرسىنىڭ بىر ياراتقۇچى تەرىپىدىن يارىتىلغانلىقىغا ئىشىنىش.
- ئاللاھنىڭ ھەر نەرسىنى مۇكەممەل بىر پىلاندا ياراتقانلىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ئاللاھ ئاسمانلارنى تۈۋرۈكسىز ياراتتىكى، سىلەر ئۇنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتىسىلەر. يەر تەۋرەپ سىلەرنى خاتىرجەمسىز قىلمىسۇن دەپ، يەردە تاغلارنى ئورناتتى. زېمىندا تۈرلۈك جاندارلارنى تاراتتى. بۇلۇتتىن يامغۇر سۈيىنى چۈشۈرۈپ، ئۇنىڭ بىلەن زېمىندا تۈرلۈك پايدىلىق ئۆسۈملۈكلەرنى ئۆستۈردۇق.» (لوقمان سۈرىسى 10-ئايەت)
- «ئى ئىنسان! سېنى مەرھەمەتلىك پەرۋەردىگارىڭغا ئاسىيلىق قىلىشقا نېمە ئالدىدى؟ ئۇ سېنى ياراتتى، (ئەزالىرىڭنى) بىجىرىم، قامىتىڭنى تۈز قىلدى. سېنى ئۇ خالىغان شەكىلدە قۇراشتۇردى.» (ئىنفىتار سۈرىسى 6-8-ئايەت)

ماتېرىياللار

- بىر شىشە سۇ
- ئۇچ سىقىم نوقۇت
- 10 تال قۇناق

پائالىيەت

1. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئالدىدا نوقۇتنى ئەينەك شىشىگە سالىدۇ.

2. قۇناق دانىلىرىنىمۇ ئەينەك شىشىنىڭ ئىچىگە سېلىپ، ئارىلاشتۇرۇپ، شىشىنىڭ ئېغىزىنى ئېتىۋېتىدۇ.

3. ئوقۇغۇچىلارغا: «قايسىڭلار بۇ شىشىنىڭ ئېغىزىنى ئاچماي تۇرۇپ، قۇناق دانىلىرىدىن ئونىنى رەتلىك تىزالايسىلەر» دەپ سورايدۇ.

4. ئوقۇغۇچىلار ئەينەك شىشىنىڭ ئېغىزىنى ئاچماي چايقاپ تۇرۇپ، قۇناق دانىلىرىنى بىر يەرگە يىغىشقا ئۇرۇنىدۇ، ھەر بىر ئوقۇغۇچىغا خالىغانچە تەجرىبە قىلىش پۇرسىتى بېرىلىدۇ.

5. ئەينەك شىشىنى ئوڭ-سولغا سىلكىپ، چايقاپ، بىر سەقىم نۇقۇت ئارىسىدىن 10 تال قۇناق دانىسىنى بىر يەرگە ئەكىلىش مۇمكىن بولمايدىغانلىقى ئۈچۈن، ئوقۇغۇچىلار بۇ تەجرىبىنى قىلالمايدۇ. سىناق غەلبىلىك بولمىغانلىقى ئۈچۈن مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن شۇ سوئالنى سورايدۇ: «ئون قۇناق دانىسىنىڭ 150-200 تال نۇقۇت ئارىسىدا بىر يەرگە كەلمەيدىغانلىقىنى كۆردۈڭلار، ئەجىبا بىر ئىنسان ۋۇجۇدىدا كۆز ھۈجەيرىسىدىن مېڭە ھۈجەيرىسىگىچە، جىگەر ھۈجەيرىسىدىن بۆرەك ھۈجەيرىسىگىچە مىلياردلارچە ھۈجەيرە ھەر خىل توقۇلمىلار تاسادىپىي بىر يەرگە كېلىپ قالامدۇ؟ ئەگەر بۇلار تاسادىپىي بىر يەرگە كەلسە ئىدى، ئىنساننىڭ بەدىنى قانداق بولغان بولاتتى؟ دۇنيادا سىلەر كۆرۈۋاتقان جانلىق، جانسىز نەرسىلەر ئىچىدە تاسادىپىي مەيدانغا كەلگەن بىر نەرسە بارمۇ؟»

6. مۇئەللىم ئاخىرىدا مۇنداق دەيدۇ: «جانابى ئاللاھ مۇلك سۈرىسىدە: «ئاللاھ يەتتە ئاسمانىنى بىرىنىڭ ئۈستىدە بىرى قىلىپ ياراتتى، مېھرىبان ئاللاھنىڭ يارىتىشىدا ھېچ نوقسانىنى كۆرمەيسەن. سەن (ئاسمانلارغا) تەكرار قاراپ باققىنىڭى، بىرەر يۇچۇقنى كۆرەمسەن؟ ئاندىن سەن يەنە ئىككى قېتىم قارىغىن. كۆزۈڭ (ئاسمانلاردا بىرەر نۇقسانىنى تېپىشتىن) ئۈمىد ئۈزگەن ۋە تالغان ھالدا قايتىدۇ» دېگەن.» (مۇلك سۈرىسى 3-4-ئايەت) بىز كائىناتتا كۆرىۋاتقان ۋە كۆرەلمەيدىغان ھەر نەرسە مۇكەممەل بىر پىلان ۋە تەرتىپتە يارىتىلغان. بۇنىڭ تەتۇرسىنى ئويلاش ياكى خىيال قىلىش، ئەقىلگە زىت بىر ئىشتۇر.

مەلۇماتنىمزنى كۆزدىن كەچۈرەيلى

	مەلۇماتلار	توغرا	خاتا
1	پەرىشتىلەر ئاللاھنىڭ ئەمرلىرىنى (بۇيرۇقلىرىنى) ئۈزۈنلاش ئۇچۇن يارىتىلغان.	✓	
2	پەرىشتىلەر نۇردىن يارىتىلغان.		
3	پەرىشتىلەر ياخشىلىق قىلالىغاندەك، ئەسكىلىكمۇ قىلالايدۇ.		
4	پەرىشتىلەرنىڭ ئىنسانلارغا ئوخشاش بالا-چاقىسى بار.		
5	پەرىشتىلەر پاكىز نەرسىلەرنى ئىستىمال قىلىدۇ.		
6	پەرىشتىلەر ئاللاھنىڭ ئەمرى بولماستىن بەزى ئىشلارنى قىلالايدۇ.		
7	كىرامەن-كاتىبىن پەرىشتىلىرى ئىنسانلار قىلغان ھەر ئىشنى خاتىرلەيدۇ.		
8	كىشى پەرىشتىلەرنىڭ ھەر ۋاقىت يېنىدا ئىكەنلىگىنى ئويلىسا، كۆڭلى خاتىرجەم بولىدۇ.		
9	قىلمۇاتقان ئىشىنىڭ ھەر ۋاقىت پەرىشتىلەر تەرىپىدىن يېزىلمۇاتقانلىقىنى بىلگەن ئىنسان، گۇناھلاردىن يىراق تۇرۇش لازىملىقىنىمۇ بىلىدۇ.		
10	پەرىشتىلەر گۇناھ قىلىنىدىغان يەرلەرنى ياقتۇرمايدۇ.		
11	پەرىشتىلەر ئىنسانلارنىڭ كۆڭلىگە يامانلىق سالىدۇ.		
12	قۇرئان كەرىم ئاللاھ ئەۋەتكەن تۇنجى ۋە ئاخىرقى ئىلاھى كىتابتۇر.		
13	كىتابلارغا ئىمان ئېيتىش، ئىسلامنىڭ شەرتلىرىدىن بىرىدۇر.		

	مەلۇماتلار	توغرا	خاتا
14	ئاللاھ چەكسىز مېھرى-شەپقەتلىك بولغانلىقى ئۈچۈن ئىنسانلارغا پەيغەمبەرلەر ئارقىلىق ۋەھيي ئەۋەتتى.		
15	قۇرئان كەرىمنىڭ نازىل قىلىنىشى بىلەن ئىلگىرىكى ئىلاھى كىتابلارنىڭ ھۆكمى ئەمەلدىن قالدى.		
16	قۇرئان كەرىم ئىنسانلارنىڭ دۇنيا ۋە ئاخىرەتتە بەختلىك بولۇشى ئۈچۈن ئەۋەتىلگەن.		
17	قۇرئان ئوقۇش ئىنسانغا خاتىرجەملىك، خۇشاللىق ۋە شىپا ئاتا قىلىدۇ.		
18	قۇرئان كەرىمنىڭ ھۆكمى يېڭى بىر كىتاب كەلگەنگە قەدەر بولىدۇ.		
19	ئاللاھتائالا ئۆتمۈش ۋە كەلگۈسىدىكى ھەر نەرسىنى بىلىدۇ.		
20	بىز ئۇچرىغان بەزى مۇسىبەت دەپ قارالغان ئىشلاردا بىز ئۈچۈن ياخشىلىق بار.		
21	بېشىمىزغا كەلگەن بەزى يامان ئىشلار بىز ئۈچۈن بىر ئىمتىھاندۇر، ئىنسان مۇسىبەتكە سەبرى قىلسا مۇكاپاتىنى ئالىدۇ.		
22	ئىنسانىنىڭ ئۆزىگە چۈشكەن ۋەزىپىنى ئادا قىلىپ، قالغىنىنى ئاللاھقا ھاۋالە قىلىشى تەپەككۇر دېيىلىدۇ.		
23	بېشىمىزغا كېلىدىغان ھەر ۋەقە تەقدىرگە باغلىق، بۇ سەۋەپتىن ئىنسانىنىڭ تىرىشچانلىقى ھېچ بىر نەرسىنى ئۆزگەرتەلمەيدۇ، ھەر ئىش تەقدىر بويىچە بولىدۇ.		

كىتابلارغا ئىمان

قۇرئان ئىلاهىي بىر مەكتۇپتۇر

مەقسەت

- قۇرئاننىڭ ئاللاه بەندىلەرگە بەرگەن بىر هەدىيە ئىكەنلىگىنى بىلىش.
- كىتابلارغا ئىمان ئېيتىشنىڭ ئۇنىڭ ئەمرلىرىگە بويسۇنۇپ ياشاشقا باغلىق ئىكەنلىگىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ئاللاهقا ئىمان ئېيتقان ۋە ئۇنىڭغا (يەنى قۇرئانغا) چىڭ يېپىشقانلارغا كەلسەك، ئاللاه ئۇلارنى ئۆز رەھمىتىگە ۋە نېمىتىگە (يەنى جەننىتىگە) داخىل قىلىدۇ ۋە ئۇلارنى توغرا يولغا باشلايدۇ.» (نىسا سۈرىسى 175-ئايەت)
- «سىلەرگە پەرۋەردىگارىمىزنىڭ ئەلچىلىگىنى يەتكۈزىمەن، سىلەرگە نەسىھەت قىلىمەن، مەن ئاللاهنىڭ ۋەھيي قىلىشى بىلەن سىلەر بىلمەيدىغان نەرسىلەرنى بىلىمەن.» (ئەئراپ سۈرىسى 62-ئايەت)
- «(بۇ) ئۇلارنىڭ ئايەتلەرنى تەپەككۇر قىلىشلىرى ئۈچۈن، ئەقىل ئىگىلىرىنىڭ ۋەز-نەسىھەت ئېلىشلىرى ئۈچۈن بىز ساڭا نازىل قىلغان مۇبارەك كىتابتۇر.» (ساد سۈرىسى 29-ئايەت)

ماتېرياللار

- قۇرئان كەرىم تەرجىمىسى، مەكتۇپ قەغىزى، لېپاپا، قەلەم

پائالىيەت

مۇئەللىم سۆزىنى مۇنداق باشلايدۇ: «قۇرئان كەرىم ئاللاھ بەندىلىرىگە ئەۋەتكەن ئىلاھى بىر مەكتۇپتۇر. بۇ مەكتۇپنى بىزگە يەتكۈزگەن كىشى پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەمدۇر. بىز ئۇ مەكتۇپنى يىراق دىياردىكى بىر يېقىنىمىزدىن ئىنتىزارلىق بىلەن كۈتكەندىن كېيىن كەلگەن بىر مەكتۇپنى ئالغاندەك، خۇشاللىق ۋە ھاياجاندا ئوقۇشىمىز ياكى يىراق دىياردا مۇساپىر بولغىنىمىزدا ۋەتىنىمىزدىن كەلگەن ھەسرىتىمىزگە مەلھەم، دەردىمىزگە دەرمان بولىدىغان بىر مەكتۇپ دەپ بىلىشىمىز كېرەك. ھەر قۇرىدا ۋەتەن تۇپرىقىنىڭ تۇتىياسى ئەنبەر خۇش-پۇرىقى بولغان بىر مەكتۇپ كەبى...»

مۇئەللىم تۆۋەندە يېزىلغان ئايەتلەرنىڭ سۈرە ئىسىملىرى ۋە نۇمۇرلىرىنى قەغەزگە يازدۇرۇپ، بىر قۇتىنىڭ ئىچىگە قويغۇزىدۇ.

ئايەت-كەرىملەر:

ھۇد سۈرىسى 14-ئايەت	فاتىر سۈرىسى 29-ئايەت	راھمان سۈرىسى 9-ئايەت	ساف سۈرىسى 2-ئايەت	ئەنئام سۈرىسى 151-ئايەت
فۇسسىلەت سۈرىسى 34-ئايەت	لوقمان سۈرىسى 17-ئايەت	لوقمان سۈرىسى 19-ئايەت	زۇمەر سۈرىسى 53-ئايەت	ھۇمەزە سۈرىسى 7-ئايەت
مۇجادىلە سۈرىسى 7-ئايەت	بەقەرە سۈرىسى 263-ئايەت	تاھا سۈرىسى 81-ئايەت	ئىسرا سۈرىسى 37-ئايەت	ئىنسان سۈرىسى 8-ئايەت
قەسەس سۈرىسى 76-ئايەت	مائىدە سۈرىسى 119-ئايەت	تەۋبە سۈرىسى 119-ئايەت	بەقەرە سۈرىسى 188-ئايەت	ئەسرى سۈرىسى 1-3-ئايەت
بەقەرە سۈرىسى 153-ئايەت	كەھف سۈرىسى 23-24-ئايەت	ئەھزاب سۈرىسى 70-ئايەت	مائىدە سۈرىسى 2-ئايەت	زۇمەر سۈرىسى 13-ئايەت

ئوقۇغۇچىلار بۇ ئايەتلەرنى مۇئەللىمنىڭ ياردىمى بىلەن قۇرئان تەرجىمىسى ئىچىدىن تېپىپ چىقىدۇ.

بۇ ئايەتلەرنىڭ مەنىسى ۋە بۇ ئايەتلەردىن چۈشەنگەنلىرىنى بىر مەكتۇپقا يازىدۇ. ئوقۇغۇچىلار يەنە ساۋاقداشلىرىغا خۇسۇسى تەۋسىيە ۋە ئارزۇ-ئىستەكلىرىنىمۇ مەكتۇپقا يازىدۇ.

ئۇنىڭدىن كېيىن مۇئەللىم بىر-بىرىگە «قۇرئان مەكتۇپى» يازىدىغان ئوقۇغۇچىلارنى بەلگىلەيدۇ.

«قۇرئان مەكتۇپى» يازىدىغان ئىش تۈگىگەندە بۇنى لېپاپىغا سالىدۇ.

بەلگىلەنگەن ئوقۇغۇچىلار مەكتۇپنى سىنىپتىكى ساۋاقداشلىرىغا بېرىدۇ، ھەر ئوقۇغۇچى ئۆزىگە كەلگەن مەكتۇپنى ئېچىپ ئوقۇيدۇ.

ئاخىرەتكە ئىشىنىش

ھېساب ۋە مىزان

مەقسەت

- ئاخىرەتتىكى ئەھۋالىمىزنىڭ، بۇ دۇنيادىكى ئەھۋالىمىزغا قاراپ شەكىللىنىدىغانلىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «كىمكى زەررىچىلىك ياخشى ئىش قىلىدىكەن، ئۇنىڭ مۇكاپاتىنى كۆرىدۇ، كىمكى زەررىچىلىك يامان ئىش قىلىدىكەن ئۇنىڭ جازاسىنى تارتىدۇ.» (زىلزال سۈرىسى 7-8-ئايەت)
- بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ساھابىلىرىدىن: «مۇفلىس كىم؟ بىلەمسىلەر؟» دەپ سورىدى. ساھابە كىرام: «مۇفلىس (ۋەيران بولغۇچى) پۇل، مال-دۇنياسىنى يۇقۇتۇپ قويغان كىشى» دەپ جاۋاب بەردى. ئاللاھ رەسۇلى (سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم): «شۇبھىسىزكى، مۇفلىس قىيامەت كۈنى، روزا، نامازى، زاكات ساۋابى بىلەن كېلىدىغان، لېكىن باشقىلارغا ھاقارەت قىلىپ، ئۇنىڭ، بۇنىڭ غەيۋىتىنى قىلىپ سالغان كىشىدۇر. قىيامەت كۈنى بۇ كىشىنىڭ ساۋابى غەيۋىتى قىلىنغان كىشىلەرگە ئېلىپ بېرىلىدۇ. مۇفلىس كىشى ئۈستىدىكى باشقىلارنىڭ ھەققى تۆگىمەي تۇرۇپ، ساۋابلىرى تۈگىگەن، ھەق ئىگىلىرىنىڭ گۇناھىنى ئۆزىگە يۈكلەپ، جەھەننەمگە تاشلانغان كىشىدۇر.» دېدى. (مۇسلىم، «بىر»؛ تىرمىزى، قىيامە 2)

ماتېرىياللار

- بىر تەخسە سىيادان، بىر تەخسە گۈرۈچ

پائالىيەت

1. مەھشەرنى سىمۋوللۇق كۆرسىتىش ئۈچۈن بارلىق ئوقۇغۇچىلار بىر يەرگە توپلىنىدۇ.

2. مۇئەللىم مەھشەر مەيدانىدا ساۋاب ۋە گۇناھلارنىڭ تارتىلىشىنى ئوخشىتىش ئارقىلىق كۆرسىتىش مەقسىتىدە ھەر ئوقۇغۇچىنىڭ ئوڭ قولىغا ساۋابنى مىسال قىلىدىغان ئازراق (40 ـ50) تال گۈرۈچ، سول قولىغا گۇناھلىرىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان ئازراق 40ـ50 تال سىيادان بېرىدۇ.

3. ھەر كىشىنىڭ باشقىلارنىڭ ھەققىدىن ھېساب بېرىشىنى سىمۋول قىلىپ، بىر ئوقۇغۇچى ئوتتۇرىغا چىقىدۇ. بۇ ئوقۇغۇچى، ئالقىنىنى ئېچىپ، باشقا كىشىلەرنىڭ ھەققىنى ئېلىۋېلىشنى تەلەپ قىلىدۇ. ئۇنىڭدىن ئېلىشى بار ئوقۇغۇچىلار نۆۋەت بىلەن كېلىپ، ساۋابلاردىن (گۈرۈچتىن) ئۈچ، بەش تالدىن ئالىدۇ.

4. ھېساب بېرىۋاتقان ئوقۇغۇچىنىڭ قولىدىكى گۈرۈچلەر تۆگىگەندىن كېيىن ئۇنىڭدىن ھەققىنى ئالالمىغانلار ئۆز گۇناھلىرىدىن (سىيادىندىن) ئۈچ، بەش تالنى ئۇنىڭغا بېرىدۇ.

5. كىشى ھېسابقا تارتىلغان، ئۆزىدە ھېچ ساۋاب قالماسلىق بىلەن بىرگە ئۆزى ھەققىنى يېگەن كىشىلەرنىڭمۇ گۇناھلىرىنى ئۈستىگە ئالىدۇ.

6. مۇئەللىم پائالىيەتنىڭ ئاخىرىدا ئوقۇغۇچىلاردىن مۇنداق سوئال سورايدۇ: «تاڭلا مەھشەر قىيامەت كۈنىدە ئاللاھنىڭ ھۆزۇرىدا بۇنداق زىيان تارتقان ھالەتتە دەۋزەخكە كىرىدىغان بىر كىشىنىڭ ئېچىنىشلىق ئەھۋالىغا چۈشۈپ قالماسلىقىمىز ئۈچۈن قانداق قىلىشىمىز كېرەك؟»

ئاخىرەتكە مۇناسىۋەتلىك بىر تېپىشماق

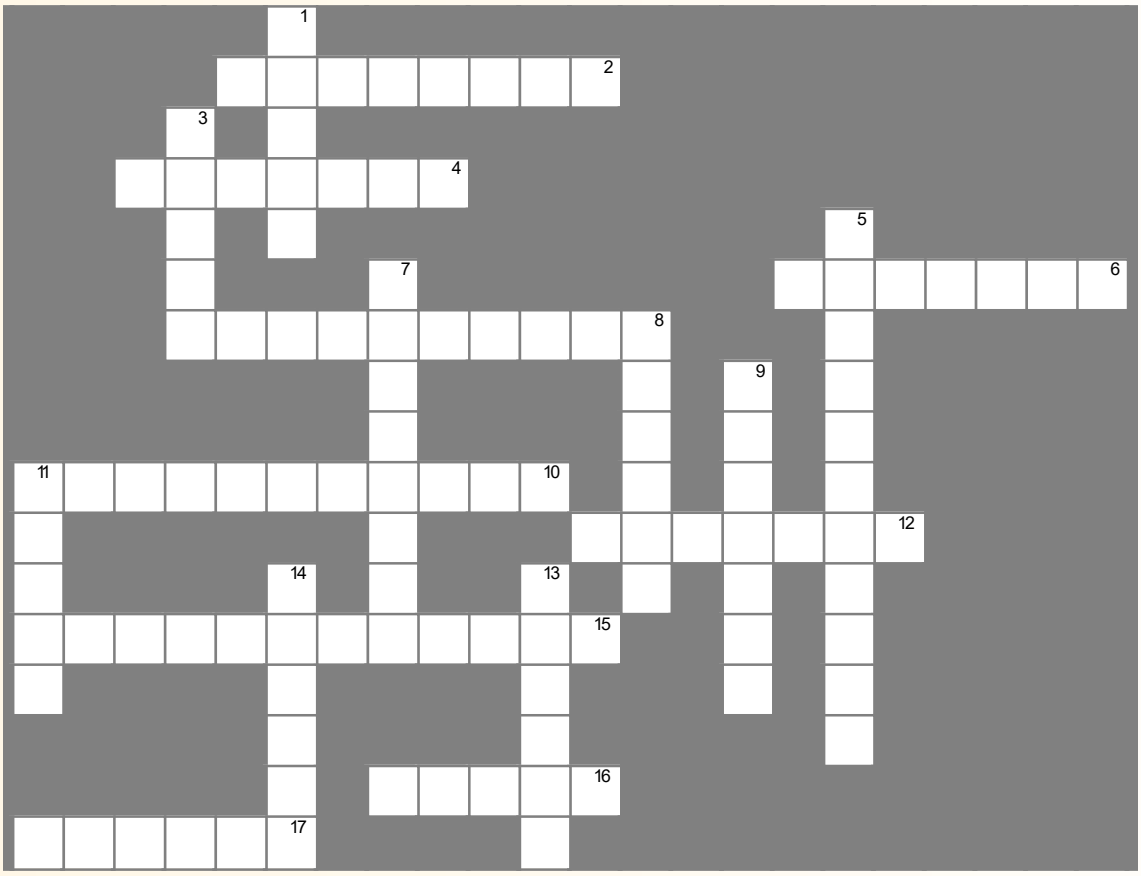

يۇقىرىدىن تۆۋەنگە

1. جەننەت كۆۋرۈكى
3. ئىنسانلارنىڭ قايتىدىن تىرىلىشى
5. ئۆلگەندىن كېيىن باردىغان ۋە دۇنيادىكى ئەمەللىرىگە قاراپ شەكىللىنىدىغان يەر
7. سۇر چالىدىغان پەرىشتە
8. ئىنسانلار ھېساب بېرىش ئۈچۈن يىغىلىدىغان يەر
9. ھەر پەيغەمبەرنىڭ ئۆز ئۈممىتى ئۈچۈن قىلىدىغان دۇئاسى
11. ۋاپات بولغانلار دەپنە قىلىنىدىغان مازارلىقتىكى يەر
13. كاپىر ۋە گۇناھكارلار جازاسىنى تارتىدىغان يەر
14. مۆمىنلەر ۋە سالىھ ئەمەل قىلغانلار كىرىدىغان سائادەت ماكانى

ئوقۇدىن سولغا

2. جان ئالغۇچى پەرىشتە
4. سۇر چېلىش بىلەن بىرلىكتە دۇنيا هاياتىنىڭ ئاخىرلىشىشى
6. ئۆلگەندىن كېيىن يېڭىدىن باشلىنىدىغان مەڭگۈلۈك هايات
8. ئەڭ چوڭقۇر دەۋزەخكە تاشلانغانلار
10. كاپىر ۋە گۇناھكارلار هېساب كۇنىدە ئەڭ كۆپ هېس قىلىدىغان تۇيغۇ
12. هەر پەيغەمبەرنىڭ ئۆز ئۈممىتىنىڭ ئەپۇ قىلىنىشى ئۈچۈن قىلىدىغان دۇئاسى
15. ئىنسانلارنىڭ دۇنيادىكى ۋاقتىدا قىلغان ياخشى-يامان ئەمەللىرى خاتىرلەنگەن دەپتەر
16. ئىنسان هاياتىنىڭ ئاخىرلىشىش ۋاقتى
17. ئاخىرەتتە ياخشى-يامان ئەمەللەرنى تارتىدىغان نەرسە

ئاخىرەتكە ئىشىنىش

ئاخىرەتكە ئىشىنىشنىڭ مۇھىملىقى

مەقسەت

- ئاخىرەتنىڭ نېمە ئۈچۈن مەۋجۇت بولىدىغانلىقىنى چۈشىنىش.
- ئاخىرەتكە ئىشىنىشنىڭ ئىنساننىڭ سۆز-ھەرىكىتىگە كۆرسىتىدىغان ئىجابىي تەسىرىنى تونۇپ يېتىش.

ئۆگىتىش مېتودى

- كاللىنى ئىشلىتىش

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «سىلەردىن قايسىڭلارنىڭ ئەملى ئەڭ ياخشى ئىكەنلىگىنى سىناش ئۈچۈن، ئاللاھ ئۆلۈمنى ۋە تىرىكلىكنى ياراتتى، ئاللاھ غالىپتۇر، (تەۋبە قىلغۇچىنى) ناھايىتى مەغپىرەت قىلغۇچىدۇر.» (مۇلك سۈرىسى 2-ئايەت)
- «ئى مۆمىنلەر! ئاللاھتىن قورقۇڭلار، ھەر ئادەم ئەتە (يەنى قىيامەت كۈنى) ئۈچۈن (ياخشى ئەمەللەردىن) نېمىلەرنى تەييارلىغانلىقىغا قارىسۇن، ئاللاھتىن قورقۇڭلار، ئاللاھ ھەقىقەتەن قىلىۋاتقان ئىشلىرىڭلاردىن تولۇق خەۋەرداردۇر.» (ھەشر سۈرىسى 18-ئايەت)
- «(پەرز) نامازنى ئادا قىلىڭلار، زاكاتنى بېرىڭلار، ئاللاھقا قەرزى ھەسەنە بېرىڭلار قايسى بىر ياخشى ئىشنى قىلساڭلار، ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا تېخىمۇ ياخشى، تېخىمۇ كاتتا ساۋابقا ئېرىشىسىلەر.» (مۇزەممىل سۈرىسى 20-ئايەت)

پائالىيەت

بىرىنچى باسقۇچ:

1. ئوقۇغۇچىلار چەمبەر شەكلىدە ياكى ئۆزئارا ئۇدۇلمۇ ئۇدۇل ئولتۇرىدۇ.

2. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا زېھىن سىناش ئېلىپ بارىدىغانلىقى، ھەر بىر ئوقۇغۇچىنىڭ كۆز قاراش ۋە پىكرىنى ئەركىن ئوتتۇرىغا قويۇشنى ئېيتىدۇ.

3. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن: «مۇئەللىمەر نۇمۇر قويمايدىغان، ئىمتىھان ئالمايدىغان، جازا ۋە مۇكاپات، دېپلوم بېرىلمەيدىغان بىر مەكتەپتە ئوقۇغۇچىلار قانداق قىلىدۇ؟» دېگەن سوئالنى سورايدۇ.

4. ئوقۇغۇچىلارغا ئويلىنىپ جاۋاب بېرىشى ئۈچۈن بىر ئاز ۋاقىت بېرىدۇ ۋە پىكرىنى يېزىش تەلەپ قىلىنىدۇ.

5. كېيىن ئوقۇغۇچىلار يازغان نەرسىلىرىنى ئوقۇيدۇ.

6. ئاخىرىدا مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلار بىلەن بىرلىكتە كۆپچىلىكنىڭ پىكرىنى ئاساس قىلغان ھالدا بىرلىككە كەلگەن بىر قاراشنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ ۋە يازدۇرىدۇ.

ئىككىنچى باسقۇچ:

1. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن: «جەننەت، جەھەننەم، قايتىدىن تىرىلىش، ھېساب قاتارلىق ھەقىقەتلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئاخىرەت ھاياتى بولمىسا، بۇ ئەھۋال ئىنسانلارنىڭ سۆز-ھەرىكىتىگە قانداق تەسىر قىلاتتى؟» دېگەن سوئالغا جاۋاب تېپىشنى تەلەپ قىلىدۇ.

2. يۇقىرىدا دېيىلگەن ئىمتىھانسىز، دېپلومسىز بىر مەكتەپ مىسالى بىلەن ئاخىرەتكە ئىمان بولمىغان بىر ھايات شەكلى ئوتتۇرىسىدا ئوخشاشلىق بار-يوقلۇقىنى سورايدۇ.

3. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن كۆز قاراشلىرىنى ئېغىزچە ئىپادىلەشنى تەلەپ قىلىدۇ.

4. مۇئەللىم: «ئەگەر ئاخىرەت ھاياتى يەنى جەننەت ۋە جەھەننەم بولمىسا ئىدى، بۇ ئىمتىھان دۇنياسىنىڭ بىر مەنىسى بولمىغان بولاتتى» دېگەن قائىدىنى سۆزلەپ، پائالىيەتنى توختىتىدۇ.

پەرىشتىلەرنىڭ مەۋجۇتلۇق سەۋەبى ۋە ۋەزىپىسى

مەقسەت

- پەرىشتىلەرنىڭ ئاللاھ تەرىپىدىن يارىتىلغانلىقى ۋە ۋەزىپە بېرىلگەنلىكىنى بىلىش.
- كىرامەن كاتىبىن پەرىشتىلىرىنىڭ مەۋجۇت بولۇش سەۋەبىنى بىلىش.
- بارلىق سۆز-ھەرىكىتىنىڭ پەرىشتىلەر تەرىپىدىن خاتىرلىنىپ تۇرىدىغانلىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ئىنساننىڭ ئوڭ تەرىپىدە ۋە سول تەرىپىدە ئولتۇرۇپ خاتىرلەيدىغان ئىككى پەرىشتە بار. ئۇ قانداق بىر سۆزنى قىلمىسۇن، ئۇنىڭ ئالدىدا ھامان پەرىشتە ھازىر بولۇپ، كۆزىتىپ تۇرىدۇ.» (قاف سۈرىسى 17-18-ئايەتلەر)
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مۇنداق دەيدۇ: «ئاللاھتائالا قىيامەت كۈنى ئۈممىتىمدىن بىر كىشىنى مەخلۇقاتنىڭ ئالدىدا تاللايدۇ. ئۇ كىشى ئۇچۇن 99 دەپتەر ئېچىلىدۇ. ھەر دەپتەر بىر-بىرىدىن چوڭ. ئاندىن ئۇ ئادەمدىن: «بۇ دەپتەردە يېزىلغانلارنى ئىنكار قىلامسەن؟ قوغدىغۇچى پەرىشتىلىرىم سەن قىلمىغان بىر ئىشنى يېزىپ، ساڭا ھەقسىزلىق قىلدىمۇ؟» دەپ سورايدۇ. بۇ كىشى: «يا رەببى! ياق، ئۇنداق ئەمەس، يېزىلغانلارنىڭ ھەممىسى توغرا» دەيدۇ. ئاللاھتائالا يەنە: «بۇلارنى قىلىشتا ئۇرۇنلۇق بىر سەۋەبىڭ بارمۇ؟» دەپ سورايدۇ. بەندە: «ياق، يا رەببى» دەيدۇ. كېيىن ئەزىز ۋە جەلىل بولغان ئاللاھتائالا: «سېنىڭ بىزنىڭ يېنىمىزدا مەقبۇل ۋە بۈيۈك بىر ياخشىلىقىڭ بار، بۈگۈن ساڭا ھەقسىزلىق قىلىنمايدۇ» دەيدۇ. دەرھال بىر قەغەز چىقىرىلىدۇ. بۇ قەغەزدە: «ئەشھەدۇ ئەنلا ئىلاھە ئىللەللاھ ۋە ئەشھەدۇ ئەننە مۇھەممەدەن ئەبدۇھۇ ۋەرەسۇلۇھ» (گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، ئاللاھتىن باشقا ئىلاھ يوقتۇر، يەنە گۇۋاھلىق بېرىمەنكى، مۇھەممەد ئاللاھنىڭ ئەلچىسىدۇر) يېزىلغان. بەندە: «يا رەببى، بۇ دەپتەرلەرنىڭ يېنىدىكى بۇ قەغەزگە يېزىلغان نەرسە نېمە؟» دەپ سورايدۇ. ئاللاھتائالا: «بۈگۈن ساڭا زۇلۇم قىلىنمايدۇ» دەيدۇ ۋە بەندىنىڭ ئەمەل دەپتىرى تارازىنىڭ بىر تەرىپىگە، قەغەزدە يېزىلغان نەرسە تارازىنىڭ يەنە بىر تەرىپىگە قويۇلۇپ تارتىلىدۇ. نەتىجىدە دەپتەرلەر يېنىك، قەغەزگە يېزىلغان نەرسە ئېغىر كېلىدۇ. چۈنكى كەلىمە شاھادەتتىن ئېغىر كېلىدىغان بىر ئەمەل يوقتۇر.» (تىرمىزى، ئىمان، 17)

پائالىيەت

1 ـ باسقۇچ

1. مۇئەللىم كىرامەن كاتتىبىن پەرىشتىلىرىنىڭ ۋەزىپىسى ۋە ئالاھىدىلىكى ھەققىدە قىسقىچە مەلۇمات بېرىدۇ.

2. پەرىشتىلەرنىڭ مەۋجۇتلۇقىنىڭ ھېكمىتىنى چۈشىنىش ئۈچۈن بىر پائالىيەت قىلدىرغانلىقىنى ئوقۇغۇچىلارغا ئېيتىدۇ.

3. پائالىيەت ئۈچۈن سىنىپتىن پەرىشتە رولىنى ئۈيىنايدىغان ئىككى ئوقۇغۇچى تاللىنىدۇ.

4. بۇ ئىككى كىشىدىن سىنىپنىڭ ئاكتىپ ئوقۇغۇچىلىرىدىن بىرىنى كۆرسىتىپ (ئوقۇغۇچى ئۆزىنىڭ كۆزىتىلۋاتقانلىقىنى بىلىدۇ) ئۇنىڭغا سەزدۈرمەستىن ئەتىگەندىن ئاخشامغىچە كۆزىتىشنى ئېيتىدۇ. بۇ ئوقۇغۇچىلاردىن بىرسى ساۋاقدىشىنىڭ ياخشى ئىشلىرىنى، يەنە بىرى ناچار ئىشلىرىنى يېزىپ خاتىرلەيدۇ.

5. مۇئەللىم دەرس تۈگىگەندە باشقا ئوقۇغۇچىلارغا بىلدۈرمەستىن پەرىشتە ۋەزىپىسىنى ئۆتەيدىغان ئىككى ئوقۇغۇچىنى چاقىرىدۇ. ئۇلارغا سىنىپتىكى مەلۇم كەپسىز ئوقۇغۇچىنىڭ ئىسمىنى بېرىپ، ئۇنىڭغا سەزدۈرمەستىن كۆزىتىشنى، بىرەيلەن ئۇنىڭ ياخشى ئىشىنى، يەنە بىرەيلەن سەلبى ئىشىنى يېزىپ خاتىرلەشنى تاپىلايدۇ.

6. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا مۇنداق دەيدۇ: «بۇ يەردە بۇنداق پائالىيەت قىلىشتىكى مەقسىتىمىز ھەر قانداق بىر ئىنسانىڭ خاتالىقىنى تېپىپ چېقىش ئەمەس، بەلكى پەرىشتىلەرنىڭ قىلمۇاتقان ئىشلىرىمىزنى خاتىرلەپ ماڭىدىغانلىقىنى بىلىشتىن ئىبارەت.

2 ـ باسقۇچ

1. دەسلەپتە پەرىشتە رولىنى ئالغان ئىككى ئوقۇغۇچى، ئۆزىنىڭ كۆزىتىلگەنلىكىنى بىلىدىغان بىر ئوقۇغۇچى ھەققىدە يازغان خاتىرسىنى كېيىنكى قېتىملىق دەرستە سىنىپتا كۆپچىلىككە ئوقۇيدۇ.

2. كېيىن ئۆزىنىڭ كۆزىتىلگەنلىكىنى بىلمەيدىغان بىر ئوقۇغۇچىنى كۆزەتكەن پەرىشتە رولىدىكى ئىككى ئوقۇغۇچىنىڭ يازغان خاتىرىسىمۇ سىنىپتا ئوقۇلىدۇ.

3. شۇنىڭ بىلەن مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن مۇنداق سوئال سورايدۇ: «ئۆزىنىڭ كۆزىتىلۋاتقانلىقىنى بىلىدىغان ئوقۇغۇچى، پەرىشتە رولىنى ئۈينىغان ساۋاقداشلىرى تەرىپىدىن كۆزىتىلگەنلىكىنى بىلگەندە ئۆزىنى قانداق ھېس قىلدى؟» (ئۆزىنىڭ كۆزىتىلۋاتقانلىقىنى بىلگەن ئوقۇغۇچىدىن سورايدۇ): «ئۆزەڭنىڭ كۆزىتىلۋاتقانلىقىڭنى بىلىشىڭ سەندە قانداق ھېس ـ تۇيغۇ پەيدا قىلدى؟»

(ئۆزىنىڭ كۆزىتىلۋاتقانلىقىنى بىلمەيدىغان ئوقۇغۇچىدىن سورايدۇ): «ئۆزەڭنىڭ كۆزىتىلۋاتقانلىقىڭنى بىلگەندە قانداق ھېس ـ تۇيغۇدا بولدۇڭ؟»

ھەر ئىككى ئوقۇغۇچىنىڭ خاتىرلەنگەن ئىش ـ پائالىيەتلىرىدە قانداق پەرق بار؟

4. مۇئەللىم ئاخىردا ئوقۇغۇچىلاردىن: «ئۆزىنىڭ ئىش ـ ھەرىكىتىنى كۆزىتىپ خاتىرلەيدىغان پەرىشتىلەرنىڭ بارلىقىنى بىلىدىغان بىر ئىنسان بىلەن ئۆزىنىڭ ئىش ـ ھەرىكىتىنى خاتىرلەيدىغان پەرىشتىلەرنىڭ بارلىقىغا ئىشەنمەيدىغان ئىككى ئىنسان ئوتتۇرىسىدا قانداق پەرق بار؟» دەپ سورايدۇ.

ئاخىرەتتىكى ئىمان

جەننەت ۋە دەۋزەخكە ئىشىنىشنىڭ ئىنسان سۆز ـ ھەرىكىتىگە كۆرسىتىدىغان تەسىرى

مەقسەت

- جەننەتنىڭ ئىنسانىنى ساۋابلىق ئىشلارنى قىلىشقا تەشۋىق قىلىدىغان رولى بارلىقىنى بىلىش.
- گۇناھلاردىن يىراق تۇرۇشتا دەۋزەخكە ئىشىنىشنىڭ رولى بارلىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ئىمان ئېيتقان ۋە ياخشى ئەمەللەرنى قىلغانلارغا كېلىدىغان بولساق، بىز ئۇلارنىڭ قىلغان ياخشى ئەمەللىرىنىڭ ساۋابىنى ھەقىقەتەن يوققا چىقىرىۋەتمەيمىز.» (كەھف سۈرىسى 30 ـ ئايەت)
- «ئېيتقىنكى، ‹مەن دىننى (شېرىكتىن ۋە رىيادىن) ساپ قىلغان ھالدا ئاللاھقا ئىبادەت قىلىشقا بۇيرۇلدۇم. ھەمدە (بۇ ئۈممەتنىڭ ئىچىدە) مۇسۇلمانلارنىڭ ئەۋۋىلى بولۇشقا بۇيرۇلدۇم.› ئېيتقىنكى، ئەگەر مەن پەرۋەردىگارىمغا ئاسىيلىق قىلسام، شۇبھىسىزكى، بۇيۇك كۈننىڭ ئازابىدىن قورقىمەن (يەنى ئاللاھنىڭ ئەمرىگە ئاسىيلىق قىلسام، قىيامەت كۈنى ئۇنىڭ مېنى جەھەننەم ئوتى بىلەن ئازابلىشىدىن قورقىمەن).» (زۇمەر سۈرىسى 11 ـ 13 ـ ئايەت)

پائالىيەت

مۇنازىرە تېمىسى:

ئەخلاقى گۈزەل بىر مۇسۇلمان بولۇشتا جەننەت نېمەتلىرىنى تاما قىلىش ياكى دەۋزەخ ئازابىدىن قورقۇش. بۇلاردىن قايسى بەكرەك تەسىر قىلىدۇ؟

1 ـ باسقۇچ:

- مۇنازىرە تېمىسى ئوقۇغۇچىلارغا بېرىلىپ، بۇ ھەقتە ئوقۇغۇچىلارنىڭ پىكرى ئېلىنىدۇ.
- ئۆز قارىشى ھەققىدە پىكىر بايان قىلىشنى ئارزۇ قىلغان ئوقۇغۇچىلار، ئىككى ئۇچ كىشىلىك گۇرۇپپىلارغا ئايرىلىدۇ.
- مۇنازىرىغا قاتنىشىدىغان ئوقۇغۇچىلارغا ئۆز پىكرىنىڭ توغرىلىقىنى ئىسپاتلاش ئۈچۈن بىر ھەپتە تەييارلىق قىلىپ دەلىل كۆرسىتىشنى تەلەپ قىلىپ:

1) ئۆز كۆز قارىشىنى ئىسپاتلايدىغان دەلىل ـ ئىسپات توپلىشى،

2) قارشى تەرەپنىڭ پىكرىگە رەددىيە بېرەلەيدىغان ئىسپاتلارنى توپلاپ كېلىشى تەلەپ قىلىنىدۇ.

- سىنىپ ئىچىدە ئادىل دەپ قارالغان ئوقۇغۇچىلاردىن ئۈچ كىشىلىك باھالىغۇچى ھەيئەت ئۈيۇشتۇرىلىدۇ.
- ھەيئەت تۆۋەندە كۆرسىتىلگەن جەدۋەلنى توشقۇزۇپ، 10 نومۇر بويىچە باھالاپ نومۇر قويىدۇ.
- مۇنازىرىنى باھالاش قائىدە-تۈزۈملىرى ھەققىدە مۇنازىرىچىلارغا مەلۇمات بېرىلىدۇ.

بىرىنچى گۇرۇپپا	ئۆز پىكرىنى ئىسپاتلاش	قارشى پىكىرگە رەددىيە	سۆزى گۈزەل بولۇش	ھۆرمەت ۋە ئەدەب	جەمئى نومۇر
1. ئوقۇغۇچى					
2. ئوقۇغۇچى					
3. ئوقۇغۇچى					
4. ئوقۇغۇچى					
جەمئى					

ئىككىنچى گۇرۇپپا	ئۆز پىكرىنى ئىسپاتلاش	قارشى پىكىرگە رەددىيە	سۆزى گۈزەل بولۇش	ھۆرمەت ۋە ئەدەب	جەمئى نومۇر
1. ئوقۇغۇچى					
2. ئوقۇغۇچى					
3. ئوقۇغۇچى					
4. ئوقۇغۇچى					
جەمئى					

2-باسقۇچ:

- مۇنازىرە گۇرۇپپىلىرى سىنىپتا بىر-بىرىگە ئۇدۇل ئولتۇرىدۇ.
- باھالاش ھەيئىتى مۇنازىرىنى كۆرەلەيدىغان ھالەتتە ئولتۇرىدۇ.
- مۇنازىرە ئۈچ باسقۇچتا ئېلىپ بېرىلىدۇ.
- بىرىنچى باسقۇچتا ھەر ئوقۇغۇچى ئايرىم ئايرىم ھالدا ئۆزى ئوتتۇرىغا قويغان پىكرىنى ئىسپاتلاشقا تىرىشىدۇ. مۇنازىرىچىلارغا ئىككى مىنۇتتىن ئۈچ مىنۇتقىچە ۋاقىت بېرىلىدۇ. پىكر قىلىدىغان ئوقۇغۇچى تۇنگىگەندە ئىككىنچى باسقۇچقا ئۆتىلىدۇ.
- ھەر قايسى گۇرۇپپىلار ئۆز پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويۇش بىلەن بىرلىكتە قارشى تەرەپنىڭ پىكرىنىڭ خاتالىقىنى كۆرسىتىشكە تىرىشىدۇ. بۇ باسقۇچتا ھەر مۇنازىرىچىغا پىكر قىلىش پۇرسىتى بېرىلىدۇ.

- ئۈچىنچى باسقۇچتا مۇنازىرىچىلارغا بىر مىنۇتتىن ئىككى مىنۇتقىچە ۋاقىت بېرىلىدۇ. ئوقۇغۇچىلار ھەيئەتتىن كۆپ نومۇر ئالالايدىغان ئەڭ تەسىرلىك گەپنى قىلىشقا تىرىشىدۇ.
- ھەيئەت جەدۋەلدە كۆرسىتىلگەن پرىنسىپلارغا ئاساسەن مۇنازىرىنى باھالايدۇ.
- يەككە ۋە كوللېكتىپ باھالاشتىن كېيىن، ھەيئەت مۇنازىرىنىڭ نەتىجىسى ۋە كىمنىڭ غالىپ كەلگەنلىكىنى ئېلان قىلىدۇ.
- ئاخىرىدا مۇئەللىم مۇنداق دەيدۇ: «ئىنسان ئەخلاقىنىڭ گۈزەللىشىشىدە مۇكاپات ۋە جازانىڭ تەسىرى بار. مۇكاپات ئىنسانىنى ياخشى ئىشلارنى قىلىشقا تەشۋىق قىلسا، جازا ئىنسانىنى خاتالىقلاردىن يىراقلاشتۇرىدۇ. بۇ سەۋەپتىن ساۋاقداشلار ئوتتۇرىغا قويغان ئىككى خىل پىكىر، يەنى جەننەت ئۈمىدى ۋە جەھەننەم قورقۇسى ئىنسانىنىڭ ئەخلاقلىق بولۇشىدا ئىككى مۇھىم ئامىلدۇر.»

جاۋابلار

مەلۇماتسىزنى كۆزدىن كەچۈرەيلى

	توغرا	خاتا
1	✓	
2	✓	
3		✓
4		✓
5		✓
6		✓
7	✓	
8	✓	
9	✓	
10	✓	
11		✓
12		✓
13		✓
14	✓	
15	✓	
16	✓	
17	✓	
18		✓
19	✓	
20	✓	
21	✓	
22		✓
23		✓

ئاللاھقا ئىمان

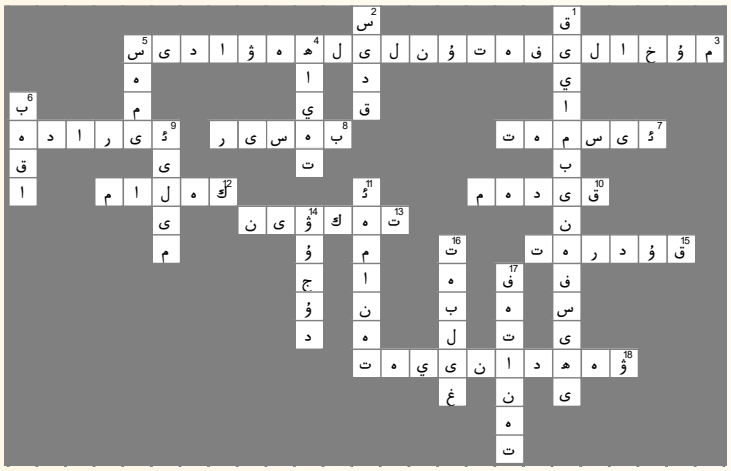

ئاخىرەتكە ئىمان

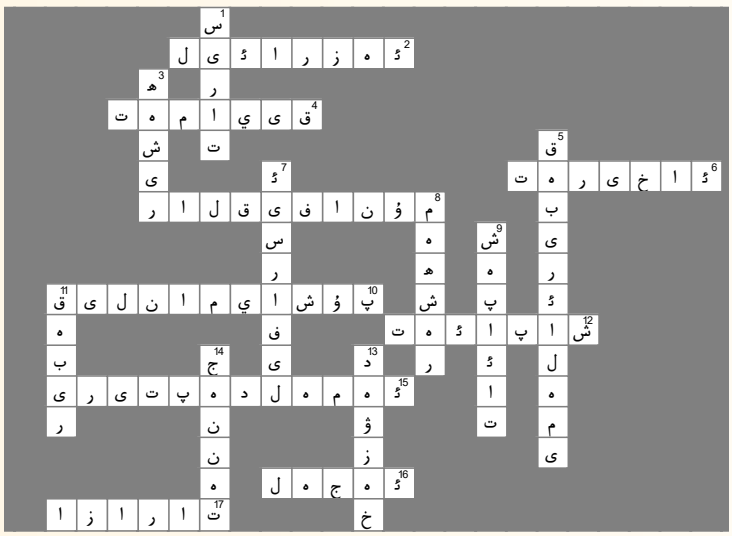

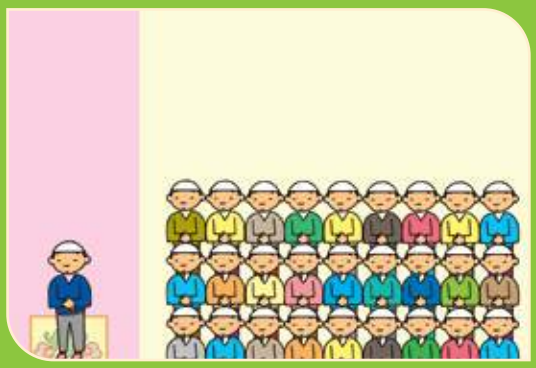

ئىبادەت تەربىيەسى

نامازغا تاھارەت

تاھارەتنىڭ ئېلىنىشى

مەقسەت

- رەت تەرتىۋى بويىچە تاھارەت ئېلىشنى ئۆگىنىش.
- تاھارەتنىڭ ماددى ۋە مەنىۋى پاكىزلىق بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «پاكىزلىق ئىمانىنىڭ جۈملىسىدىن، پاكىز بولۇش ئۈچۈن تاھارەت ئېلىش كېرەك. تاھارەتنى مۇكەممەل ئېلىپ، كەلىمە شاھادەت ئېيتقان كىشىگە جەننەتنىڭ سەككىز ئىشىكى ئېچىلىدۇ. ئۇ كىشى جەننەتكە قايسى ئىشىكتىن كىرىشنى خالسا ئۇ ئىشىكتىن كىرەلەيدۇ.» دېگەن.

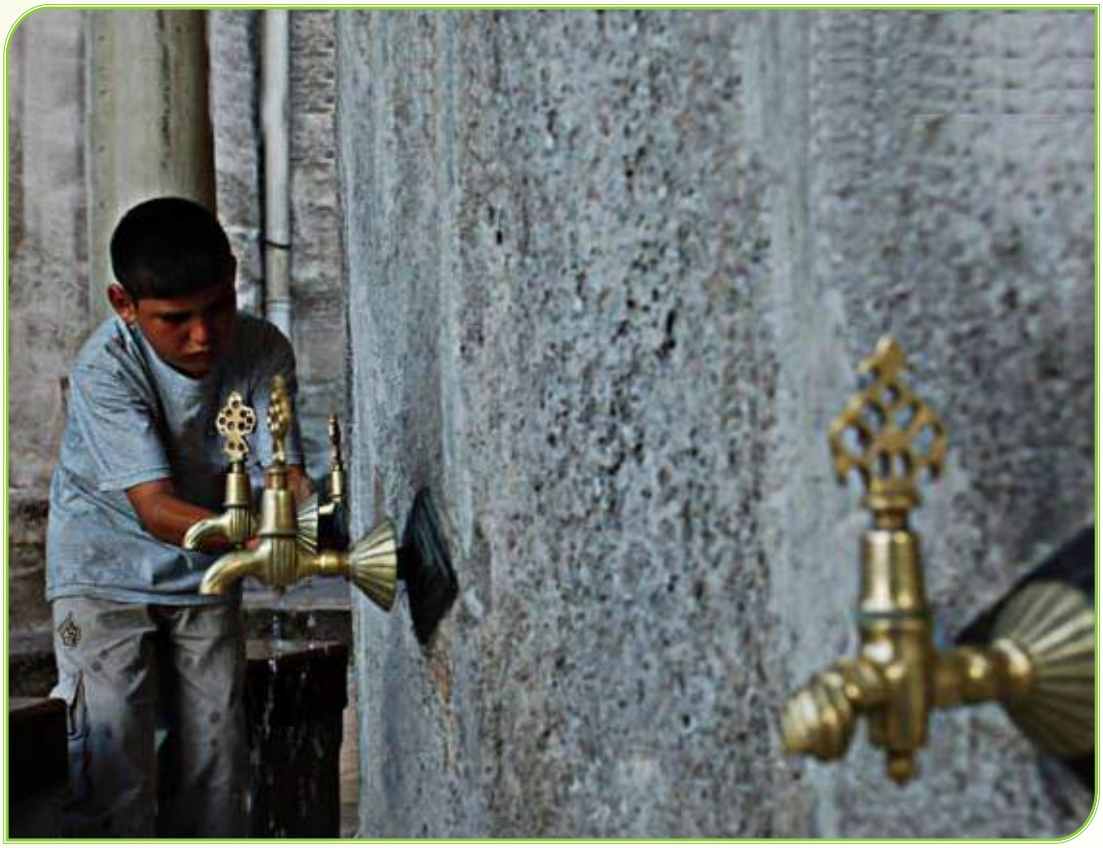

پائالىيەت

ھۆرمەتلىك يار-بۇرادەر دوستلار!

ئىسمىم ئۆمەر، مەن پاكىزلىقنى ياخشى كۆرىدىغان بىر ئادەم. ھەقىقى پاكىز بولۇشۇم ئۈچۈن تاھارەت ئېلىشىم كېرەككەن. مەن دەرھال تاھارەت ئېلىشنى ئۆگەنمەكچى. لېكىن تاھارەتنىڭ رەت تەرتىۋىنى ئالماشتۇرۇپ قويغاندەك قىلىمەن. ماڭا بۇ ھەقتە ياردەم قىلالامسىلەر؟ پەيغەمبىرىمىزدىن تاھارەتنى مۇكەممەل ئالغانلارنىڭ جەننەتكە كىرىدىغانلىقىنى ئاڭلىدىم. تۆۋەندىكى تاھارەت پويىزى جەننەتكە ماڭىدۇ. تاھارەت پويىزىنىڭ ۋاگونلىرىغا تاھارەت تەرتىۋى بويىچە سان يازالساق بۇ پويىزغا چىقالايدىكەنمىز. قېنى ھەرىكەتكە ئۆتەيلى:

1. ئوڭ قولنى ھۆل قىلىپ، باشنى بىر قېتىم سىلاش، يەنى باشنىڭ تۆتتە بىر قىسمىغا مەسھ قىلىش.
2. «نىيەت قىلدىم تاھارەت ئېلىشقا» دەپ نىيەت قىلىش.
3. كۆرسەتكۈچ بارماق بىلەن قۇلاقنىڭ ئىچى، باش بارماق بىلەن قۇلاقنىڭ سىرتىغا مەسھى قىلىش، باشقا ئۈچ بارماق بىلەن بويۇننىڭ كەينىگە مەسھى قىلىش.
4. ئوڭ قول بىلەن ئېغىزغا ئۈچ قېتىم سۇ ئېلىش.
5. «ئەئۇزۇ بىللاھى مىنەششەيتانىررەجىم ۋە بىسمىللاھىررەھمانىررەھىم» دېيىش.
6. قولنى بىلەككىچە يۇيۇش.
7. يۈزنى ئۈچ قېتىم يۇيۇش.
8. ئوڭ قول بىلەن بۇرۇنغا ئۈچ قېتىم سۇ ئېلىپ، سول قول بىلەن مشقىرىش.
9. ئالدى بىلەن ئوڭ پۇتنى ئۇشۇقى بىلەن قوشۇپ يۇيۇش، كېيىن سول پۇتنى ئۇشۇقى بىلەن قوشۇپ يۇيۇش.
10. ئالدى بىلەن ئوڭ بىلەكنى جەينىكى بىلەن قوشۇپ يۇيۇش، كېيىن سول بىلەكنى جەينەك بىلەن قوشۇپ يۇيۇش.

نامازغا تاھارەت ئېلىش

ناماز تاھارىتى

مەقسەت

- تاھارەتنى توغرا ئۇسۇلدا ئېلىشنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «بۇيرۇلغىنى بويىچە تاھارەت ئالغان ۋە بۇيرۇلغىنى بويىچە نامازئوقۇغان كىشىنىڭ بۇرۇنقى گۇناھلىرى ئەپۇ قىلىنىدۇ.» (بۇخارى، «تاھارەت»، 28، ئەبۇ داۋۇت، تاھارەت، 51)

ماتېرىياللار

- ھەر ئوقۇغۇچى ئۈچۈن قەلەم، قەغەز

پائالىيەت

مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا قاراپ: مەن ھازىر (تەقلىدىي ئۇسۇلدا) تاھارەت ئالىمەن. ماڭا دىققەت بىلەن قاراڭلار! چۈنكى تاھارەت ئالغاندا قەستەن بەزى خاتالارنى قىلىمەن. سىلەر مېنىڭ خاتا قىلغان تەرەپلىرىمنى دەپتىرىڭلارغا يېزىڭلار. قېنى كىم مېنىڭ ئەڭ كۆپ خاتالىقىمنى تېپىپ چىقالايدۇ؟ مۇئەللىم تاھارەتنىڭ پەرز، سۇننەت ۋە ئەدەپلىرىدىن بىر ئىككىنى خاتا قىلىپ تاھارەت ئالدى. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارنى خاتانى تىز تېپىشى ئۈچۈن قايتىدىن يەنە بىر، ئىككى يەرنى قەستەن خاتا قىلىپ، تاھارەت ئالدى. بۇنىڭدىن كېيىن مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن قانچە خاتا تاپقانلىقىنى سورىدى. ئەڭ كۆپ خاتا تاپقانلاردىن باشلاپ، توغرا جاۋابنى دوسكىغا يازدى، پائالىيەت ئاخىرىدا ئەڭ كۆپ خاتا تاپقان ئوقۇغۇچى توغرا ئۇسۇلدا تاھارەت ئېلىپ كۆرسەتتى.

© آدم أوزدمير

نامازغا تاھارەت

ئىبادەت بىلەن پاكىزلىقنىڭ مۇناسىۋىتى

مەقسەت

- تاھارەتنىڭ بەدەن پاكىزلىقىغا كۆرسىتىدىغان تەسىرىنى چۈشىنىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم ھەر كۈن بەش ۋاقىت نامازنىڭ ئالدىدا تاھارەت ئېلىشنى ئۆيىمىزنىڭ ئالدىدىن ئۆتىدىغان، بىز ھەر كۈنى بەش ۋاقىت سۇغا چۈمۈلىدىغان بىر سۇزۇك دەريياغا ئوخشاتقان. (بۇخارى، «مەۋاقىت» 6 ، مۇسلىم، مەساجىد) بۇ ھەدىس تاھارەتنىڭ پاكىزلىق جەھەتتىن قانچىلىك مۇھىملىقىنى تەكىتلىگەن. كىم مۇشۇنداق دەريادا پاكىزلىنىشنى خالىمسۇن؟

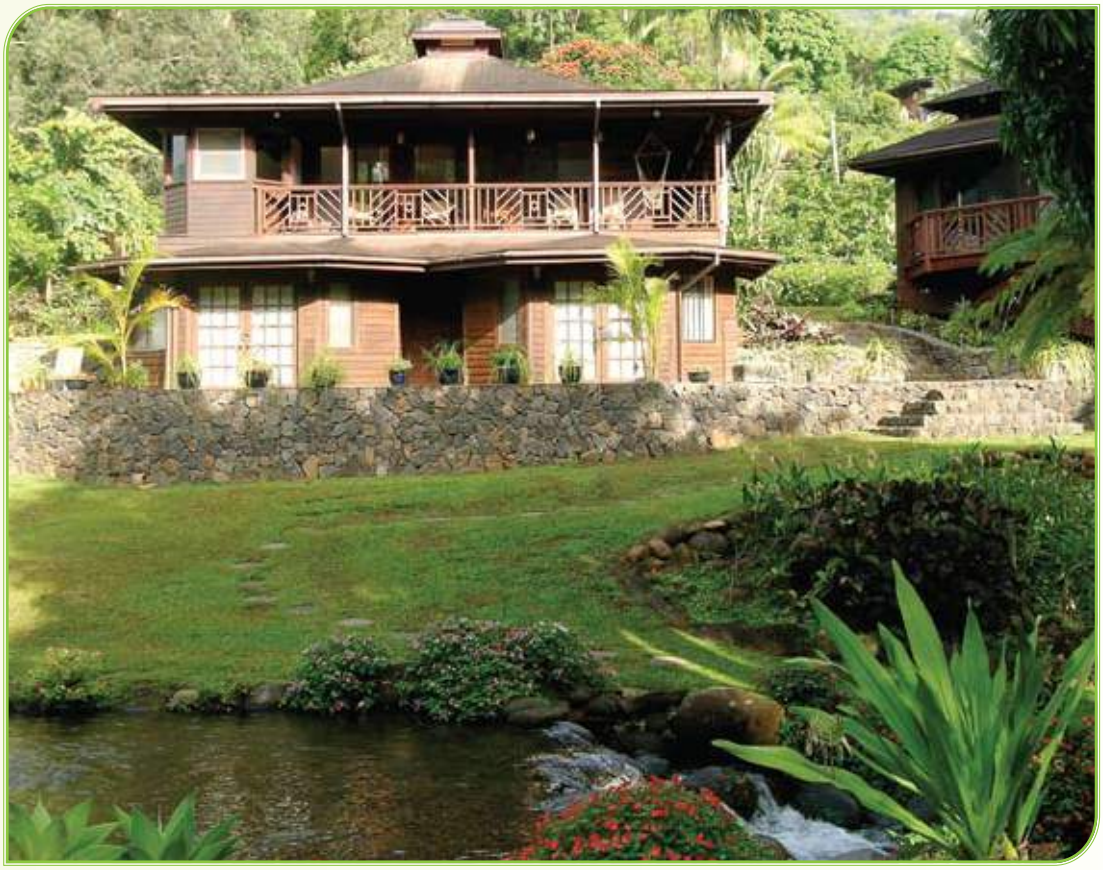

پائالىيەت

مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن كۆندىلىك تۇرمۇشتا ئىنسان ۋۇجۇدىنىڭ ئەڭ كۆپ قايسى يېرىنىڭ كىرلىنىدىغانلىقىنى سورايدۇ. ئوقۇغۇچىلارنىڭ بەرگەن جاۋابلىرى دوسكىغا يېزىلىدۇ. تاھارەت ئالغاندا بەدىنىمىزنىڭ قايسى ئەزالىرىنى يۇيۇپ، قايسى ئەزالىرىغا مەسھ قىلىدىغانلىقىمىزنى سورايدۇ. جاۋابلار «تاھارەتتە يۇيىلىدىغان يەرلەر» ئىسمىدا يېزىلىدۇ. ئاندىن ئوقۇغۇچىلاردىن ئىككى خىل تېمىدىكى نەرسىلەرنى سېلىشتۇرۇپ، پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشنى تەلەپ قىلىدۇ. ئاخىرىدا مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارنىڭ پىكرىدىن تاھارەتنىڭ بەدەن تازىلىقى بىلەن زىچ مۇناسىۋىتى بارلىقىنى خۇلاسىلايدۇ.

ئەڭ كۆپ كىرلىنىدىغان يەرلەر	تاھارەت بىلەن پاكىزلىنىدىغان يەرلەر
1.	1. قول
2.	2. ئېغىز
3.	3. بۇرۇن
4.	4. يۈز
5.	5. بىلەك
6.	6. باش
7.	7. قۇلاق
8.	8. بويۇن
9.	9. ئاياق

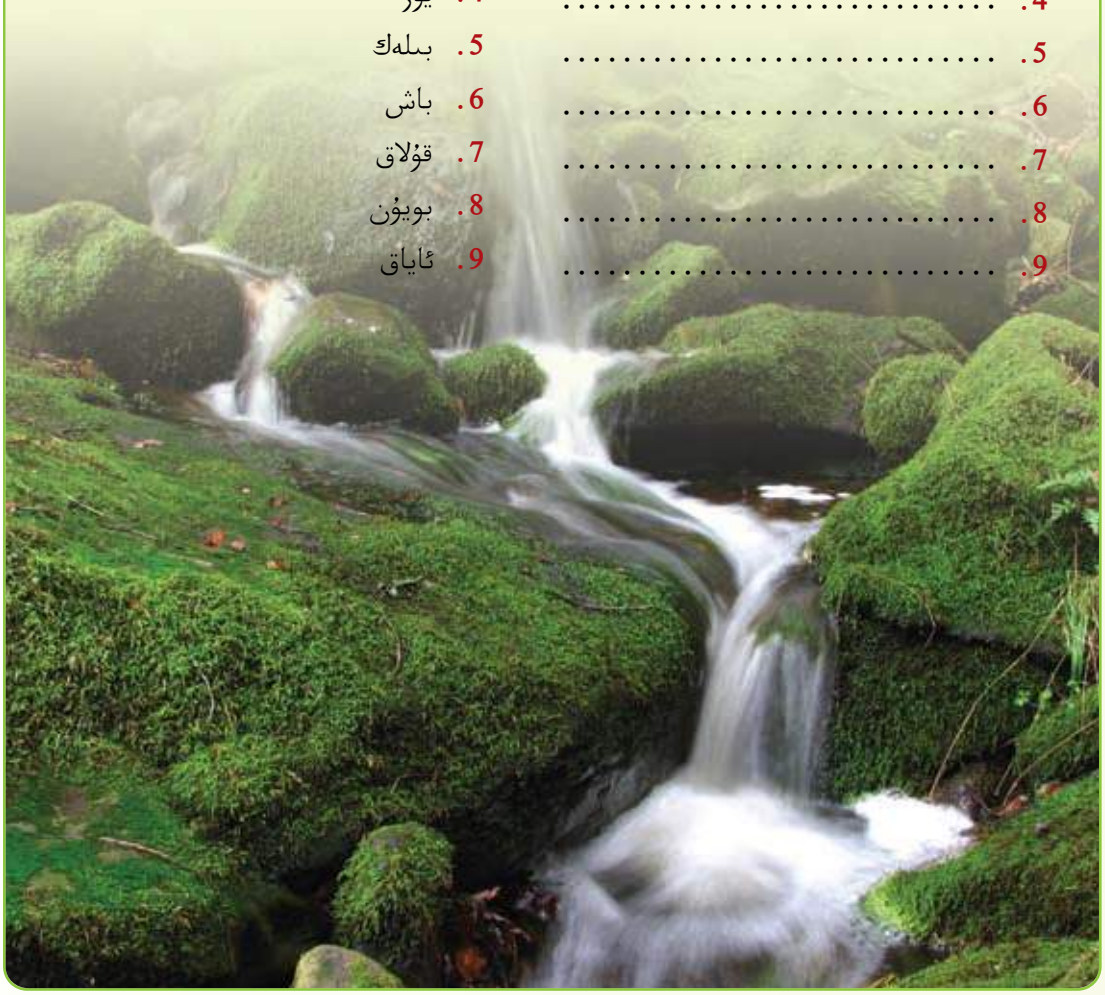

نامازغا تاھارەت ئېلىش

نامازغا تاھارەت ئېلىشنىڭ ھېكمىتى

مەقسەت

- تاھارەت ئېلىشنى ئۆگىنىش.
- تاھارەتنىڭ ھېكمىتىنى چۈشىنىش.

تەكتلىنىدىغان مەزمۇن

- پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم مۇنداق دېگەن: «تاھارەتنى كامىل ئالغان كىشىنىڭ گۇناھلىرى تىرناق ئاستىغىچە بولغان ھەممە يېرىدىن يۇيۇلۇپ چىقىپ كېتىدۇ.» (مۇسلىم، تاھارەت، 33)

ماتېرىياللار

- بىر ئورۇندۇق، بىر قوتا ئۆپا
- يەرگە سالىدىغان بىر نەرسە (گېزىت ياكى پىلاستىك قاتارلىق)

پائالىيەت

تاھارەت ئېلىشنى بىلمىگەن ئىككى ئوقۇغۇچى تاللىنىدۇ. بۇ ئوقۇغۇچىلاردىن بىرسى تاھارەت ئالىدۇ، يەنە بىرسى سۇ تۆرۈۋىسى بولىدۇ. تۆرۈۋا بولغان ئوقۇغۇچىنىڭ قولىدىن سۇ ئورنىغا ئۇپا چۈشىدۇ. بىرىنچى ئوقۇغۇچى ئۇرۇندۇقتا ئولتۇرىدۇ. ئىككىنچى ئوقۇغۇچى قولىدىن ئۇپا ئېقىتىشقا تەييار بولۇپ تۇرىدۇ. بىرىنچى ئوقۇغۇچى تاھارەت ئېلىشقا باشلايدۇ، ئىككىنچى ئوقۇغۇچى قولىدىن ئۇپا ئېقىتىشقا باشلايدۇ، مۇئەللىم تاھارەت ئېلىۋاتقان ئوقۇغۇچىنى: «سۇنى كۆپ ئىقتىۋاتسەن» دەپ ئاگاھلاندۇرۇپ، سۇنى ئىسراپ قىلماسلىقنى ئېيتىدۇ. بۇنىڭ بىلەن تاھارەت ئېلىۋاتقان ئوقۇغۇچى، تۆرۈۋا بولغان ئوقۇغۇچىنىڭ قولىنى تۆتۈپ، سۇنى قىسىدۇ يەنى ئۈپىنى ئاز ئېقىتىدۇ، ئوقۇغۇچى تاھارەت ئېلىپ بولغاندا، يۇيغان پۇتۇن يەرلەر ئاق رەڭگە كىرىدۇ. مۇئەللىم تاھارەت ئالغان ئوقۇغۇچى بىلەن ئالمىغان ئوقۇغۇچىنى بىر يەرگە ئەكېلىپ، ئىككىسى ئوتتۇرىسىدىكى پەرقنى ئوقۇغۇچىلاردىن سورايدۇ. مۇئەللىم جاۋابنى ئالغاندىن كېيىن قىيامەت كۈنى تاھارەت ئالغان بىلەن ئالمىغان ئوتتۇرىسىدىكى پەرقنىڭ بۇ شەكىلدە ئوتتۇرىغا چىقىدىغانلىقنى ئېيتىدۇ. بۇنىڭ بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بىر ھەدىسنى سۆزلەپ بېرىدۇ: «ئى ئاللاھنىڭ رەسۇلى، ئۈممىتىڭدىن كۆرمىگەن كىشىلەرنى قىيامەت كۈنى قانداق تونۇيسەن؟» دەپ سورىغاندا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ئۈممىتىم تاھارەت ئېلىشى بىلەن پىشانىسىدە نۇر پارلايدۇ، مەن بۇ نۇرلاردىن ئۈلارنى تونۇيمەن.» دەپ جاۋاب بەرگەن. (مۇسلىم، تاھارەت، 39)

تاھارەت پاكىزلىقى

تاھارەت بىلەن پاكىزلىقنىڭ مۇناسىۋىتى

مەقسەت

ئىبادەت قىلىشتىن ئىلگىرى پاك بولۇشنىڭ لازىملىقىنى چۈشىنىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن مەكتەپكە كەلگەندە قانداق تەييارلىق قىلغانلىقىنى سورايدۇ. پاكىزلىق، كىيىنىش، سومكىنى تەييارلاش، تاپشۇرۇقلارنى ئىشلەش قاتارلىق تەييارلىقلارنى قىلغانلىقىنى ئېيتىدۇ. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن جاۋابىنى ئالغاندىن كېيىن نېمىشقا بۇ خىل تەييارلىق قىلغانلىقىنى، قىلمىسا نېمىش بولىدىغانلىقىنى سورايدۇ. ئاندىن ئەمىلى ئوقۇغۇچىلاردىن يۇقىرى بولغان مۇئەللىم، مۇدىر قاتارلىق كىشىلەرنىڭ ئىشخانىسىغا كىرگەندە كىيىم-كېچەك ۋە سۆز-ھەرىكەتلەرگە قانداق دىققەت قىلىدىغانلىقىنى سورايدۇ. بۇ سوئاللارنىڭ كەينىدىن شۇ سوئالنى سورايدۇ: «ئىنسانلار بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىمىزدە مۇشۇنداق دىققەت قىلغان يەردە، بىزنى يارىتقان، ھېسابسىز نېمەت بەرگەن ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىغا چىققاندا نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز ۋە قانداق ئىشلارنى قىلىشىمىز لازىم؟»

پائالىيەت

تاھارەتنى بىر ئاچقۇچ دەپ پەرەز قىلساق، تۆۋەندىكى ئىشلەردىن قايسىسى بۇ ئاچقۇچ بولماستىن ئېچىلمايدۇ؟ ئوقۇغۇچىلار تۆۋەندىكى رەسىملەرگە قاراپ، ئاچقۇچ بولماستىن ئېچىلمايدىغان ئىشلەرنى ئىشارەتلەيدۇ.

تاۋاپ ئىشكى	ئۆي ئىشكى	قۇرئان ئىشكى	نامازئىشكى	دۇكان ئىشكى	ماشىنا ئىشكى

تاھارەت بىر ئاچقۇچتۇر

تەكرار تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

پەيغەمبەر سەللەللاھۇ ئەلەيھى ۋەسەللەم: «نامازنىڭ ئاچقۇچى پاكىزلىقتۇر» دېگەن. (ئەبۇ داۋۇت، نامار 73، تىرمىزى، 63) بۇ ھەدىس ھەققىدە مۇزاكىرە قىلىش تەلەپ قىلىنىدۇ.

مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن: «سىلەرنى جەننەتكە ئاپىرىدىغان ئىبادەت ئىشكىلىرىنىڭ ئاچقۇچىغا ئىگە بولۇشنى قايسىلار خالايسىلەر؟ ئاچقۇچنى ئالماستىن ئۆيدىن چىقمايسىلەرغۇ دەيمەن؟» دەپ سورايدۇ.

تەيەممۇم

تەيەممۇم قانداق ۋە قەيەردە قىلىنىدۇ؟

مەقسەت

- تەيەممۇمنى نېمىلەر بىلەن قانداق قىلىشنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- قۇرئان كەرىمدە: «سۇ تاپالمىساڭلار پاك توپراقتا تەيەممۇم قىلىڭلار.» (نىسا سۈرىسى 43-ئايەت، مائىدە سۈرىسى 5-6-ئايەت) دېگەن مەنىدە ئايەت بار. بۇ ئايەت ئىزاھلانغاندىن كېيىن مۇنداق سوئال سورىلىدۇ: «نامازغا تاھارەت ئېلىش ئۈچۈن سۇ تاپالمىغان ۋاقتىمىزدا پاك توپراقتا تەيەممۇم قىلغاندىن كېيىن نامаз ئوقۇشقا بولىدۇ. يەرنىڭ ئەھۋالىغا ئاساسەن ۋە كىشى ئورنىدىن تۇرالمايدىغان دەرىجىدە كېسەل بولسا تەركىۋىدە توپراق بولغان نەرسىلەر ئارقىلىقمۇ تەيەممۇم قىلىشقا بولىدىغانلىقىنى بىلەمسىلەر؟»

كىشىنىڭ گۈزەل ئەخلاقلىق بولغان بولمىغانلىقى باشقا كۈن چۈشكەندە ئايان بولىدۇ. باشقىلارنىڭ قولىغا قاراپ قالماسلىق ئۈچۈن ئىشلەش، ھارام لوقما يېمەسلىك ئۈچۈن ھالال ئىش ئىزدەش، ئاچكۆز بولماسلىق ئۈچۈن قانائەتچان بولۇش، كىشىنىڭ ھەققىنى يېمەسلىك، قېيىن شارائىتلاردىمۇ ئىبادەتنى تاشلاپ قويماسلىق قاتارلىقلار بىر مۇسۇلماننىڭ ئاللاھقا قارىتا سەممى ۋە ئىخلاسلىق بولغان بولمىغانلىقىنى كۆرسىتىدىغان ئالامەتلەردۇر. قېيىن ۋاقىتلاردا ئاللاھقا ئىتائەت قىلغۇچىلارنىڭ ساۋابى تېخىمۇ كاتتا بولىدۇ. ھازىر ئۆگەنمەكچى بولغان تەيەممۇم ئىبادىتى مۇشكۈل ۋاقىتلاردا ئاللاھقا بولغان سەمىمىيىتىمىزنى كۆرسىتىدىغان بىر پۈرسەتتۇر.

ماتېرىياللار

- توپراق، ساپال، شىغىل، كېسەك، قۇم ۋە بىر پالاس (گىزىت قەغىزى، نىلۇڭ رەخت قاتارلىقلار)

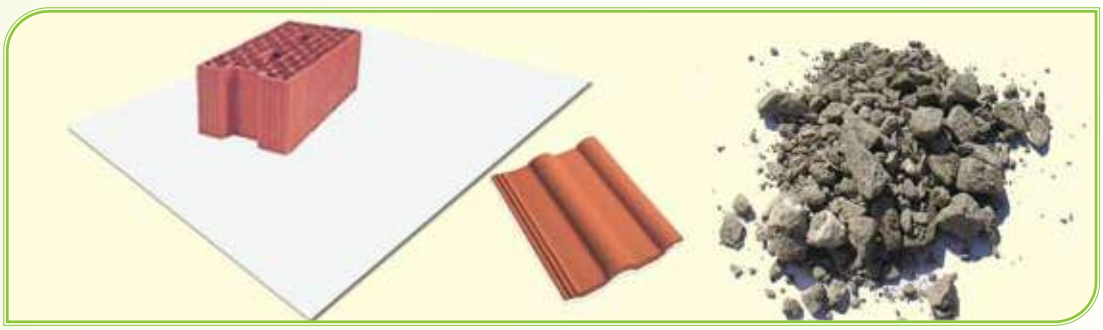

پائالىيەت

1. مۇئەللىم تەيەممۇم ئۇچۇن كېرەكلىك بولغان توپراق، ساپال، كېسەك، تاش، قۇم قاتارلىق ماتېرىياللارنى سىنىپقا ئەكىلىدۇ.

2. ئالدى بىلەن تەيەممۇم قىلىشقا مەجبۇر بولغانلىقى ھېس قىلدۇرۇلىدۇ. مەسىلەن: مۇنداق بىر ھېكايە توقۇپ چىقىرىلسا بولىدۇ: «بىر ئاپتوبۇستا سەپەر قىلىش. يولدا مېڭىۋاتىمىز. سەپەردە تاھارەت ئېلىپ ناماز ئوقۇيدىغان يەر تاپالمىدۇق. يولنى داۋاملاشتۇرساق، ناماز ۋاقتى ئۆتۈپ كېتىدۇ. بۇ سەۋەپتىن ناماز ئۇچۇن سەپەرنى ۋاقتلىق توختىتىشقا توغرا كېلىدۇ. لېكىن مەنزىلىمىز تېخى ئۇزاقتا. يېقىن ئەتراپىمىزدىن سۇ تاپقىلى بولمايدۇ. بۇ ئەھۋالدا ناماز ئوقۇش ئۇچۇن قانداق قىلىشىمىز كېرەك؟» ئوقۇغۇچىلار: «تەيەممۇم قىلىش كېرەك» دەپ جاۋاب بېرىدۇ.

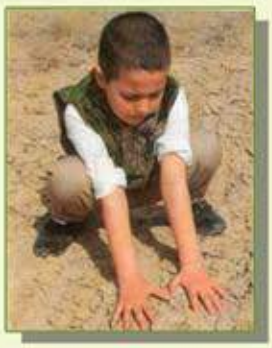

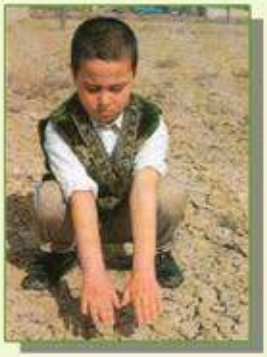

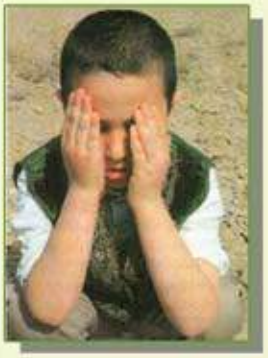

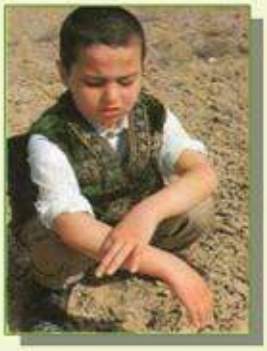

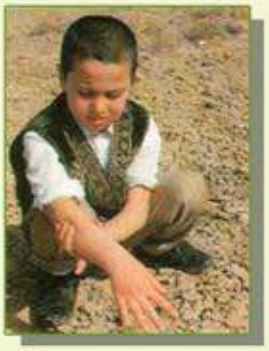

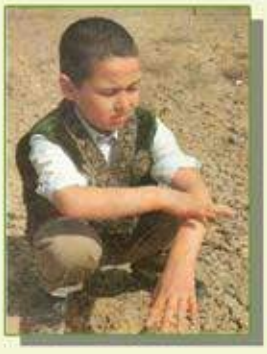

مۇئەللىم: توغرا دېدىڭلار، لېكىن تەيەممۇنى نېمە بىلەن قىلىمىز؟

ئوقۇغۇچىلار: توپراق بىلەن

مۇئەللىم: توغرا دېدىڭلار. لېكىن يامغۇر يېغىپ، يەرلەر ھۆل-پاتقاق بولۇپ كەتكەن بولسا قانداق قىلىمىز؟

ئوقۇغۇچىلار: تاش بىلەن تەيەممۇم قىلىمىز.

مۇئەللىم: توغرا دېدىڭلار. لېكىن تاش بىلەن بىرگە ساپال، كېسەك ياكى توپراق تۇرىدىكى نەرسىلەر بىلەنمۇ تەيەممۇم قىلغىلى بولىدۇ.

3. مۇئەللىم تەييارلاپ كەلگەن نەرسىلەرنى چىقىرىپ، تەيەممۇمنىڭ قانداق قىلىنىدىغانلىقىنى ئەمەلىي ھەرىكىتى بىلەن كۆرسىتىدۇ. ئاندىن بۇ نەرسىلەر بىلەن ئوقۇغۇچىلارغا تەيەممۇم قىلدۇرىدۇ.

تەيەممۇم

قانداق ئەھۋالدا تەيەممۇم قىلىنىدۇ؟

مەقسەت

- قانداق ئەھۋالدا تەيەممۇم قىلىشنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- تەيەممۇم بىلەن مۇناسىۋەتلىك مۇنداق بىر يۇمۇر بار: «بىر ئاخۇنۇم جامائەتكە تەيەممۇم قىلىشنى تەپسىلىي بايان قىلىپتۇ. جامائەت تەيەممۇم ھەققىدىكى مەلۇماتنى ئۆگىنىپ بولدى، دەپ ئويلاپتۇ ۋە دەرسنى خاتىرجەم تۈگەتكەندە جامائەتتىن بىرەيلەن قوپۇپ: «ئاخۇنۇم، مەن تەيەممۇمنى ناھايىتى ياخشى چۈشەندىم، لېكىن كاللامغا بىر سوئال كەلدى. ئەگەر سۇ تاپالمىساق قانداق قىلىمىز؟» دەپ سوراپتۇ، ئاخۇنۇم ئاچچىق كۈلۈمسىرەپتۇ.»
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «كۆزۈمنىڭ نۇرى نامازدۇر.» دېگەن. (نەسائى، ئىشارەتۇن نىسا، 1) نامازنىڭ ئاللاھقا يېقىنلاشتۇرىدۇ. رەببىمىز بەندىلەرنى بۇ ئىبادەتتىن مەھرۇم قالمىسۇن دەپ، تەيەممۇمنى ئاسانلىق سۈپىتىدە ئىكرام قىلدى.

پائالىيەت

تۆۋەندىكى رەسىمدە تەيەممۇم قىلىنىدىغان ئەھۋاللار كۆرسىتىلگەن. بۇ ئەھۋالدا نېمە ئۈچۈن تەيەممۇم قىلىنىدىغانلىقىنى بايان قىلىڭلار.

.....

.....

.....

.....

.....

غۇسۇل

غۇسۇلنىڭ ھېكمىتى

مەقسەت

- غۇسۇلنىڭ قانداق ھېكمىتى بارلىقىنى چۈشىنىش.

دىققەت تارتىش

- بۈيۈك ئىسلام ئالىمى ئەبۇبەكىر سىجىستانىنىڭ تالىپلىرىدىن بىرسى سوراپتۇ: «ئۇستازىم! ئېرىق ياكى بىر ئۆستەڭ بويىغا كېلىپ، غۇسۇل قىلماقچى بولساق، قايسى تەرەپكە قارايمىز؟»
ـ كىيىمىڭلارنى قويغان تەرەپكە قارايسىلەر، بولمىسا ئوغرى ئۇنى ئېلىپ قاچىدۇ.

پائالىيەت

ئوقۇغۇچىلاردىن بەش كىشىلىك ئىككى گۇرۇپپا تەشكىللىنىدۇ. غۇسۇل قىلىش كېرەك تۇرۇپ، غۇسۇل قىلمىغان كىشىلەرنىڭ ئەھۋالىنى بايان قىلىدىغان ئاتالغۇلار قەغەزگە يېزىلىپ، قەغەزدىكى خەت يۆگەلگەن ھالەتتە بىرىنچى گۇرۇپپىغا بېرىلىدۇ. يەنە بىر گۇرۇپقا داۋاملىق غۇسۇل قىلىدىغان كىشىلەرنىڭ ئەھۋالىنى بايان قىلىدىغان ئاتالغۇلارنىڭ ئىسمى يېزىلغان قەغەزلەر قاتلىنىپ بېرىلىدۇ. رول ئېلىش نۆۋىتى كەلمەستىن ھېچكىم قەغەزنى ئېچىشقا بولمايدۇ.

نۆۋەت	بىرىنچى گۇرۇپپا	ئىككىنچى گۇرۇپپا
ئوقۇغۇچىلار	مەينەت ۋە پاسكىنا	پاكىزلىق
ئوقۇغۇچىلار	ھۇرۇنلۇق ۋە چارچاش	جانلىقلىق
ئوقۇغۇچىلار	نەپرەت	راھەتلىك
ئوقۇغۇچىلار	سېسىق پۇراق	خۇشبوي پۇراق
ئوقۇغۇچىلار	ئىبادەتتىن مەھرۇم قېلىش	ئىبادەت ئاسانلىقى

ئىككى گۇرۇپتىكى ئوقۇغۇچىلار نۆۋەت بىلەن قولىدىكى ئاتالغۇلارنى گەپ-سۆز قىلماي قاش-كۆز، قول ئىشارىتى بىلەن جانلاندۇرىدۇ. رول ئالغان گۇرۇپپىدىكى ئوقۇغۇچىنىڭ قايسى ئاتالغۇنى بايان قىلغانلىقىنى گۇرۇپپىدىكى ساۋاقداشلىرى بىلىشكە تىرىشىدۇ. بىلىنگەن ھەر ئاتالغۇ ئۈچۈن گۇرۇپپا 20 نومۇرغا ئېرىشىدۇ. ئوتتۇرىغا چىققان ئاتالغۇلار غۇسۇلسىزلىق ۋە غۇسۇللۇق بولۇش تېمىسى ئاستىدا دوسكىغا يېزىلىدۇ. بۇ پائالىيەت بارلىق ئاتالغۇلار ئوتتۇرىغا چىققۇچە داۋاملىشىدۇ. ئەڭ كۆپ نومۇر ئېلىپ چېمپىيون بولغان گۇرۇپپا مۇكاپاتلىنىدۇ.

مەشىق 1

تۆۋەندە تاھارەت، غۇسۇل ۋە تەيەممۇمغا مۇناسىۋەتلىك ئاتالغۇلار ئارىلاشتۇرۇلۇپ بېرىلگەن. سىز بۇ ئاتالغۇلارنىڭ مەنىسىنى تۆۋەندىكى مىسالدا كۆرسىتىلگەندەك، بىر-بىرىگە تۇتاشتۇرۇڭ.

غۇسۇل	ھۆكمى مەينەتلىك
مەسھ	قول سۈيى
ئىستىنجا	پاكىزلىق
تاھارەت	بوي تاھارەت
ھادەس	سىلاش
نىجاسەت	كۆرگىلى بولمىدىغان كىر

مەشىق 2

تۆۋەندە تاھارەت، غۇسۇل ۋە تەيەممۇمنىڭ پەرزلىرى كۆرسىتىلگەن. بۇلارنىڭ قايسى بۆلۈمگە ئائىت ئىكەنلىگىنى توغرا ئىشارىتى (✓) بىلەن كۆرسىتىڭ.

پەرزلەر	تاھارەت	غۇسۇل	تەيەممۇم
باشنىڭ تۆتتە بىر قىسمىغا مەسھ قىلىش	✓		
يۈزنى يۇيۇش			
نىيەت قىلىش			
پۈتنى يۇيۇش			
بىلەكنى جەينىكى بىلەن قوشۇپ يۇيۇش			
ئېغىزغا سۇ ئېلىش			
بۇرۇنغا سۇ ئېلىش			
قولنى توپراققا سۈركەپ يۇز ۋە قولنى مەسھ قىلىش			
پۈتۈن بەدەننى يۇيۇش			

نامازنىڭ ھېكمىتى

مەقسەت

- نامازدا ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىغا چىقىدىغانلىقىنى بىلىش.
- نامان جەريانىدا پەقەتلا ئىبادەت بىلەن مەشغۇل بولۇش لازىملىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ھەدىستە: «نامازنىڭ ئاچقۇچى تاھارەتتۇر، ئىفتىتاھ (باشلاش) تەكبىرى نامازدىن باشقا ئىشلار بىلەن مەشغۇل بولۇشنى چەكلەيدۇ. بۇ چەكلىمىنى نامازدىن كېيىنكى سالام ئەمەلدىن قالدۇرىدۇ.» دېگەن. (ئەبۇ داۋۇد، تاھارەت، 31)
- «نامان ھەقىقەتەن قەبىھ ئىشلاردىن ۋە گۇناھلاردىن توسىدۇ.» (ئەنكەبۇت سۈرىسى 45-ئايەت)

ماتېرىياللار

- قەغەز، قەلەم، خەتكۈچ

پائالىيەت

- «ئىفتىتاھ تەكبىرى» دېگەنلىك «ئاللاھۇ ئەكبەر» سۆزى بىلەن نامازنى باشلاش دېگەنلىك بولۇپ، نامان بىلەن تەڭ باشقا ئىشلارنى ئارقىغا تاشلىۋېتىشنى بىلدۈرىدۇ. ئىفتىتاھ تەكبىرى بارلىق ئىشلارنى تەرك قىلىپ، پۈتۈن دىققىتى بىلەن ئاللاھقا يۈزلىنىش لازىملىقىنى تەكىتلەيدۇ. مۇئەللىم يۇقارقىلارنى ئوقۇغۇچىلارغا چۈشەندۈرىدۇ.
- مۇئەللىم سىنىپتىن بىر ئوقۇغۇچىنى تاللاپ، دوسكىغا چىقىرىدۇ. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن: «نامان ئوقۇيدىغان بىر كىشى نامان ئۈچۈن ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا تۇرغاندا قانداق ئىشلاردىن يىراق تۇرىدۇ؟» دەپ سورايدۇ. ئۇزاق تۇرىدىغان ئىشلاردىن بىرسىگە مۇئەللىم ئۆزى جاۋاب بېرىدۇ. ئوقۇغۇچىلار بەرگەن توغرا جاۋابنى ئالدىدىن تەييارلاپ قويغان كىچىك بىر خەتكۈچكە يازدۇرىدۇ. خەتكۈچ ئونغا يەتكەندە ھەر ئوقۇغۇچى ئۆزى جاۋاب بەرگەن سۆز يېزىلغان خەتكۈچنى بارمىقىغا چاپلايدۇ. بۇ ئوقۇغۇچىغا نامازنى باشلاۋاتقاندەك ھالەتتە ئىفتىتاھ تەكبىرى قىلدۇرىدۇ. ئاخىردا ئوقۇغۇچىلاردىن: «بۇ ئون تۇرلۈك ئىشنى تاشلاپ، ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىغا چىققان بىر كىشى نېمىلەرنى ئويلايدۇ؟» دېگەن سوئالنى سورايدۇ.

نامازدا قىلىشقا بولمايدىغان ئىشلار

نامازنىڭ ھېكمىتى

ناماز

مەقسەت

- نامازدا ھەر رەكئەتتە ئوقۇلىدىغان فاتىھە سۈرىسىنىڭ مەنىسىنى چۈشىنىش.
- نامان ۋە سۈرە فاتىھەنىڭ ئىنسانىنى گۈناھ ۋە يامان ئىشلاردىن يىراقلاشتۇرىدىغانلىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- بەش ۋاقىت نامازنىڭ 40 رەكئىتىدە دائىم ئوقۇيدىغان سۈرىنىڭ ئىسمى نېمە؟
يامان ئىشلاردىن يىراق تۇرۇشنى ئارزۇ قىلامسىز؟ «شۇبھىسىزكى، نامان ھەقىقەتەن قەبىھ ئىشلاردىن ۋە گۇناھلاردىن توسىدۇ.» (ئەنكەبۇت سۈرىسى 45-ئايەت)

ماتېرىياللار

- قۇتا، ئوقۇغۇچى سانى بىلەن تەڭ قەغەز، قەلەم

پائالىيەت

مۇئەللىم نامازدا ئوقۇلىدىغان، ئەئۇزۇ-بىسمىللاھ بىلەن رۇكۇ ۋە سەجدىدە ئوقۇلىدىغان دۇئالارنىڭ مەنىسىنى بىر قەغەزگە يازىدۇ. بۇلارنى خېلى كۆپ كۆچۈرۈپ، بىر قۇتىنىڭ ئىچىگە قويىدۇ. ئوقۇغۇچىلار قۇتىدىن بىردىن قەغەز ئالىدۇ. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن قەغەزنىڭ ئۈستىگە يېزىلغان دۇئالارنى نېمە دېگەنلىكىنى ئويلاشنى تەلەپ قىلىدۇ. كەيىنىدىن ئوقۇغۇچىلاردىن مۇنداق سوئال سورايدۇ: «بىر كۈندە بەش ۋاخ ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا بۇ ئايەت ۋە دۇئالارنى تەكرار تەكرار ئوقىغان ئىنساننىڭ ھاياتىدا قانداق ئۆزگىرىشلەر بولىدۇ؟»

ئوقۇغۇچىلار بۇ سوئالنىڭ جاۋابىنى قولىدىكى قەغەزگە يېزىپ، ساۋاقداشلىرىغا ئېيتىپ بېرىدۇ.

- **ئەئۇزۇ-بىسمىللاھ:** «ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىن قوغلانغان شەيتاننىڭ شەررىدىن ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلەيمەن. ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان ئاللاھنىڭ ئىسمى بىلەن باشلايمەن.» (بەش ۋاقىت نامازدا 13 قېتىم ئوقۇلىدۇ)
- **فاتىھە:** «جىمى ھەمدۇ-سانا ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى ئاللاھقا خاستۇر. ئاللاھ ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىباندۇر. قىيامەت كۈنىنىڭ

ئىگىسىدۇر. (رەببىمىز) ساڭلا ئىبادەت قىلىمىز ۋە سەندىنلا ياردەم تىلەيمىز. بىزنى توغرا يولغا باشلىغىن. غەزىپىڭگە يولۇققانلارنىڭ ۋە ئازغانلارنىڭ يولىغا ئەمەس، سەن ئىنئام قىلغانلارنىڭ يولىغا باشلىغىن.» (بەش ۋاقىت نامازدا 40 قېتىم ئوقۇلىدۇ.)

سۈبھانە رابىيەل ئەزىم: ئى رەببىم! سېنىڭ ئۇلۇغلۇقۇڭ ئالدىدا مەن ئاجىز بىر بەندەڭمەن.

(بەش ۋاقىت نامازدا 120 قېتىم ئوقۇلىدۇ.) (تەپسىرى مەنا بېرىلدى، ئىزاھاتتۇر)

سۈبھانە رابىيەل ئەئلا: ئى رابىبم! سېنىڭ قۇدرىتىڭ ئالدىدا ئەمرىڭگە ئىتائەت قىلىپ، سەجدە قىلىمەن. (بەش ۋاقىت نامازدا 240 قېتىم ئوقۇلىدۇ) (تەپسىرى مەنا بېرىلدى)

ئەخمەتنىڭ نامىزى

ئەخمەت ھەر ئاخشام ئۇخلاشتىن بۇرۇن تامغا ئېسىلغان تۇرغان كالېندارغا قاراپ، ئۇخلىغاندا بېشىدا قويىدىغان ئاۋازلىق سائەتنى توغرىلايتتى. ئۇخلاشتىن ئىلگىرى بىلىدىغان دۇئاسىنى ئوقۇيتتى. دۇئا قىلغاچ ئۇخلاپ كېتەتتى. قوڭغۇراقلىق سائەت ھەر ۋاقىت ۋەدىسىدە تۇرۇپ، بامدات ئەزىنى بىلەن تەڭ چالاتتى. ئەخمەت ئۇچۇن بۇ كىچىك سائەت ئۇنى رابىي بىلەن ئەڭ بەرىكەتلىك، ئەڭ گۈزەل سائەتتە ئۇچراشتۇرىدىغان كېچىدىكى سادىق دوستى ئىدى. سەھەرنىڭ جىمجىتلىقىدا مەسجىد مۇنارىسىدىن: «ئەسسەلاتۇ خەيرۇن مىنەن ـ نەۋم» (ناماز ئۇيقۇدىن ياخشى) ساداسى ياڭراپ، ئۇنى ئۇيقۇسىدىن بىر سەكرەشتىلا ئويغىتاتتى.

ئەخمەت بەش ۋاقىت نامازنى ۋاقتىدا ئوقۇش بىلەن تۇرمۇش رېتىمى تۈزەلدى. بىر تەرەپتىن ئاللاھقا قۇللۇق (بەندىلىك) ۋەزىپىسىنى ئادا قىلسا، يەنە بىر تەرەپتىن ئىشىنى بالدۇر باشلايتتى. ئۇقۇش ۋاقىتلىرىدا مەكتەپكە كېچىكىپ قېلىشتىن غەم يېمەي، ياخشى تەييارلىنىپ بارىتتى. باشقا ۋاقىتلاردا ئىشىنى ناماز ۋاقتىغا ئاساسەن ئۇرۇنلاشتۇرغانلىقى ئۇچۇن ھېچ بىر ئىشى ئاقسىمايتتى. قاچانكى تۇڭمەس بىر ئويۇن ئويناۋاتسا: «ھەييە ئەلەس سەلاھ» ساداسى ئۇنى ئويۇندىن توختىتاتتى. بۇنىڭ بىلەن ۋاقتى ئىسراپ بولمايتتى، دەرس ئۆگىنىشكىمۇ ۋاقىت چىقىراتتى. چۇنكى بۇ يىلنىڭ ئاخىرىدا ئىمتىھانى بار ئىدى. ئىمتىھاندىن ئۆتۈش غېمى ئۇنى دەرس ئۆگىنىشكە ئىنتىلدۈرەتتى. مەكتەپ ۋە ئائىلىدىكى گەپ ـ سۆزلەرنىڭ ئاخىرى ئىمتاھانغا بېرىپ تاقىلاتتى. لېكىن ناماز ۋاقتىلىرى ئەخمەتنىڭ ھېرىپ ـ چارچاشنى ئۇنتۇپ، كۆڭلى ھۇزۇرغا تولىدىغان ۋاقىتلىرى ئىدى. رابىي بىلەن يالغۇز قالغان ۋاقىتلىرىدا ئىمتىھان ياكى كەلگۈسى غېمى خىيالىغا كەلمەيتتى. ئۇ ناماز ئوقۇغان ۋاقىتتا ئۆزىنى ئەركىن پەرۋاز قىلىۋاتقان قۇشتەك يېنىك ھېس قىلاتتى. شۇنداق قىلىپ كۈندىلىك تۇرمۇشنى تېخىمۇ ھۇزۇرلۇق ۋە خۇشاللىق ئىچىدە ئۆتكۈزەتتى.

ئەخمەت نامازنىڭ ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىغا چىقىش ئىكەنلىگىنى ھېس قىلغانلىقى ئۇچۇن بەدەن تازىلىقى ۋە كىيىم ـ كېچەك تازىلىقىغا ئالاھىدە ئەھمىيەت بېرەتتى. جۇمە كۈنلىرى غۇسۇل قىلاتتى. چۇنكى جۇمە نامىزىنىڭ ئەخمەت ئۇچۇن ئالاھىدە ئەھمىيىتى بار ئىدى. جۇمە كۈنىدە ئەخمەت پاكىز كىيىملىرىنى كىيىپ، كىيىم ئۈستىگە خۇشپۇراق ئەتىر چاچاتتى. دادىسى ھەجدىن ئالغاچ كەلگەن دوپپا ۋە تەسبىھىنى ئېلىپ، مەسجىد يولىغا راۋان بولاتتى. جامائەت بىلەن ئوقۇلغان نامازنىڭ ئۆيدە ئۆزى ئوقۇغان نامازغا سېلىشتۇرغاندا لەززىتى باشقا ئىدى. بىر ـ بىرىنى تونىمايدىغان كىشىلەر بىر يەرگە جەم بولۇپ، ھال ـ ئەھۋال سورۇشۇپ، بىر سەپ تۈتاتتى. رۇكۇ ۋە سەجدىدە كىشىلەر بىر گەۋدە بولاتتى. نامازدىن كېيىن كىشىلەر تەبەسسۇم بىلەن قول ئېلىشىپ كۆرۈشۈپ: «ئاللاھ قۇبۇل قىلسۇن» دۇئاسى بىلەن تەبرىكلىشەتتى. ھەر

نامازدا ئەخمەت ئاللاهقا بولغان قۇللۇقىنى يېڭىلاپ: «رابىبىم! سېنى ياخشى كۆرىمەن، سۆيگۈمنى نامازغا ئوقۇش ئارقىلىق ئىزهار قىلىمەن. سېنىڭ مەندىن مەمنۇن ۋە رازى بولۇشۇڭنى تىلەيمەن» دەيتتى. كۈندە ئاللاهقا بەش قېتىم بىرىلگەن بۇ ۋەدە ئەخمەتنىڭ سۆز-هەرىكىتىگە تەسىر قىلاتتى. يالغان-ياۋىداق، غەيۋەت-شىكايەت ۋە بولمىغۇر گەپ-سۆزلەر ئۇنىڭ هاياتىدا كۆرۈلمىدى. چۈنكى قىلىنغان هەر گۇناه ۋەدىسىدە تۇرمىغانلىق هېسابلىناتتى. ئەخمەت بىر نامازدىن كېيىنكى نامازغا ۋاقتىدا ئاللاهنىڭ هۇزۇرىغا چىقىدىغانلىقىنى ئۇنۇتماسلىقى كېرەكتى.

يۇقىرىدىكى تېكىستنى ئوقۇپ، تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار:

- ئەخمەت جۇمە نامىزى ئۈچۈن قانداق تەييارلىقلارنى قىلدى؟
- پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام ئېيتقان: «جامائەت بىلەن ئوقۇلغان نامازغا، يالغۇز ئوقۇلغان نامازدىن 27 هەسسە ئەۋزەل» دېگەن هەدىستىكى ئەۋزەللىكنىڭ سەۋەبى قايسىلار بولۇشى مۇمكىن؟
- جامائەت بىلەن نامازغا ئوقۇغانلار نېمە ئۈچۈن بىر گەۋدىگە ئوخشىتىلىدۇ؟
- «ئەسسەلاتۇ خەيرۇن مىنەن نەۋم» نىڭ مەنىسى نېمە؟ سىزنىڭچە بۇ سۆز ئەخمەتنى نېمە ئۈچۈن ئۇيقىدىن دەرهال ئويغىتىدۇ؟
- بەش ۋاقىت نامازغا ئوقۇش ئەخمەتنىڭ ۋاقتىنى قانداق تەرتىپلىك ئۇرۇنلاشتۇردى؟
- نامازغا ئوقۇش ئەخمەتتە تازىلىق جەهەتتىن قانداق ئادەتلەرنى يېتىلدۇردى؟
- قۇرئاندا دېيىلگەن: «نامازغا هەقىقەتەن قەبىھ ئىشلاردىن ۋە گۇناهلاردىن توسىدۇ» دېگەن ئايەت-كەرىمىدىن نېمىنى چۈشەندىڭىز؟
- بىرىنچى جەدۋەلدە بىر كۈنىڭىزنى بەش ۋاقىت نامازغا قارىتا پىلانلاڭ. ئىككىنچى جەدۋەلدە بۇ پىلاننىڭ سىزگە قانداق پايدىلارنى ئېلىپ كېلىدىغانلىقىنى يېزىڭ.

1 ـ جەدۋەل

بەش ۋاقىت نامازنىڭ ئاساسىي كۆرسەتكۈچلىرى

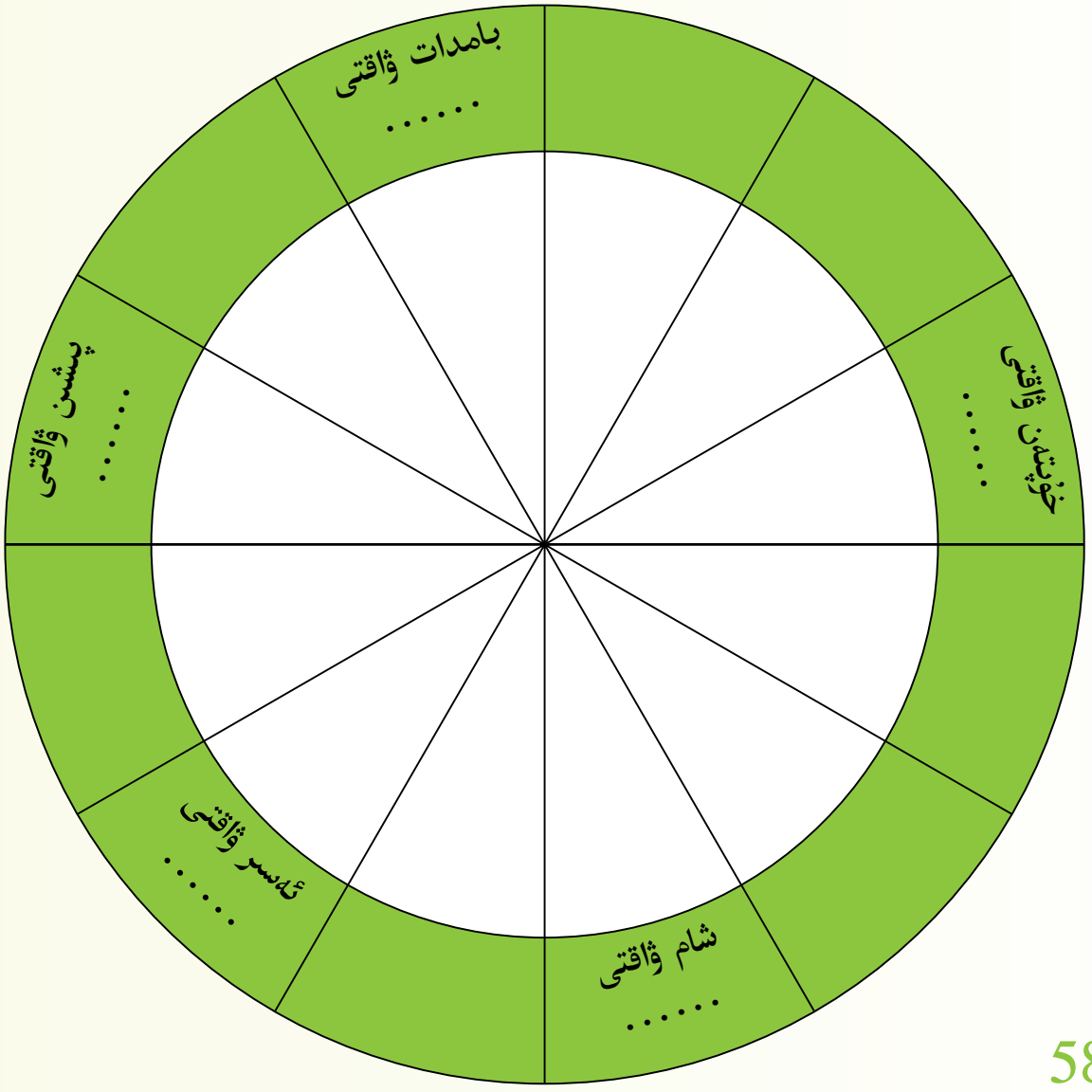

2 ـ جەدۋەل

نامازماڭا قانداق پايدىلارنى ئېلىپ كەلدى؟

	ئائىلە مۇناسىۋىتى جەھەتتە	ۋاقىتنى تەجەشلىك ئىشلىتىشتە	دەرسلەردە ئەلا نەتىجە ئېلىشتا	پاكىزلىق جەھەتتە	خاتىرجەم بولۇشتا	ئويناش مەسىلىسىدە
ئىلاۋە ۋە ئىنكاسلار						

نامار

تەئدىل ـ ئەركان (نامازنى دىققەت قىلىپ قائىدىسى بىلەن توغرا ئوقۇش)

مەقسەت

- نامازنىڭ قانداق ئوقۇلىدىغانلىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «شۇنداق نامار ئوقۇغۇچىلارغا ۋايكى، ئۇلار نامازلىرىدىن غەپلەتتىدۇر.» (مائۇن سۈرىسى 4ـ ئايەت)
- «قوبۇل قىلىنمايدىغان نامار» بۇنداق نامازنى ئوقۇدىڭىزمۇ؟

ماتېرىياللار

- ئىككى دانە جەينامار، بىر دوپپا

پائالىيەت

- رول ئالىدىغان ئىككى ئوقۇغۇچى تاللىنىپ، تۆۋەندىكى مەزمۇن بويىچە جانلىق دىئالوگ قىلىش تەلەپ قىلىنىدۇ:

(جامائەتتىن بىرەيلەن مەسجىتتە ئىككى رەكئەت نامار ئوقۇۋاتىدۇ. ئۇ نامازنى تېز ئوقۇپ، رۇكۇ ۋە سەجدىنى توخۇ دان چۇقۇغاندەك قىلىدۇ. بۇنىڭ بىلەن بىرگە بېشىنى قاشلاپ، نامازنىڭ تەئدىل ـ ئەركانىغا دىققەت قىلمايدۇ. ئۇ بۇ ھالەتتە نامازنى تۈگەتكەندە،

ئاخۇنۇم: «بۇرادەر! نامازنى قايتىدىن ئوقۇ، سەن بۇ ھالەتتە نامار ئوقۇغان بولمايسەن» دەيدۇ. ئۇ ئادەم، ماقۇل دەپ قايتىدىن نامار ئوقۇيدۇ. لېكىن ئادەمنىڭ ئوقۇغان نامزىنىڭ ئالدىنقى قېتىملىق نامازدىن بىر پەرقى يوق. سالام بېرىپ، ئورنىدىن تۇرىشىغا، ئاخۇنۇم: «يەنە نامازنى قايتا ئوقۇشۇڭ كېرەك، چۈنكى نامزىڭ بولمىدى.» ئادەم: «ماڭا ئىشىنىڭ، مەن بۇ ھالەتتىن باشقا شەكىلده نامار ئوقۇشنى بىلمەيمەن. ئۇنداق بولسا ماڭا توغرا نامار ئوقۇشنى ئۆگىتىڭ» دەيدۇ. ئاخۇنۇم: «نامار باشلاشتىن ئىگىرى تەكبىر ئېيتە، كېيىن سۈرە فاتىھەنى ئالدىرىماي ئوقۇ، كەينىدىن سەن بىلىدىغان بىر سۈرىنى ئالدىرىماي ئوقۇ، كەينىدىن رۇكۇ ۋە سەجدىنى ئالدىرىماي قىل، ئەتتەھىيياتۇدا سەللى ـ بارىك دۇئالىرىنى ئوقۇغۇدەك ۋاقىت ئولتۇر، ئاندىن كېيىن سالام بەر» ئادەم: «خاتالىقىمنى كۆردۈم» ئادەم نامزىنى گۈزەل ئوقۇپ، ئاخۇنۇمغا: «ئۇستازىم، سىزدىن ئاللاھ رازى بولسۇن، ئەگەر مېنى ئاگاھلاندۇرمىغان بولسىڭىز، نامزىمنى داۋاملىق خاتا ئوقۇغان بولاتتىم.» دەيدۇ.

مۇھىم مەزمۇننى تەكرار تەكىتلەش

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ساھابە دەۋرىدە مۇنداق بىر ۋەقە يۈز بەرگەن ئىدى. بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نامازنى غەپلەتتە ئوقۇپ تۇگەتكەن بىر ئادەمگە قاراپ:

ـ توختا، سەن نامازنى قايتا ئوقۇ، بۇ ھالەتتە نامازنى توغرا ئوقۇمىغان بولدۇڭ، ـ دېدى. ئادەم توختاپ، نامازنى بۇرۇنقى شەكىلدە ئوقۇدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئادەمگە قاراپ:

ـ نامازنى قايتا ئوقۇ، چۈنكى سەن نامازئوقۇغان بولمىدىڭ، ـ دېدى. ئادەم يەنە ئوخشاش شەكىلدە نامازئوقىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇنىڭغا يەنە:

ـ نامازنى قايتىدىن ئوقۇ، ـ دېدى. ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قاراپ، سېنى ھەق دىن بىلەن ئەۋەتكەن ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، مەن بۇنىڭدىن باشقا شەكىلدە نامازئوقۇشنى بىلمەيمەن. ماڭا توغرىسىنى ئۆگەتكىن، ـ دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئادەمگە قاراپ:

ـ نامازغا تۇرغان ۋاقتىڭدا تەكبىر ئېيت، كېيىن قۇرئاندىن بىر سۈرە ئوقۇ، كەينىدىن رۇكۇدا بىر دەم تۇر، كېيىن قىيامدا تۇر، ئاندىن سەجدىگە بار، ئاندىن ئولتۇر، نامازنى بۇ شەكىلدە تۇگەت. ـ دېدى.

قەلەم ئويناتايلى

.1

✓ «ئۇلار (يەنى مۇتەكەببىرلەر، ماختانچاقلار) بېخىللىق قىلىدۇ، كىشىلەرنى بېخىللىققا بۇيرۇيدۇ، ئاللاھ ئۇلارغا ئۆز پەزلىدىن بەرگەن نەرسىلەرنى يوشۇرىدۇ، (ئاللاھنىڭ نېمەتىنى) ئىنكار قىلغۇچىلارغا خورلىغۇچى ئازابنى تەييارلىدۇق.» (نىسا سۈرىسى 37-ئايەت)

✓ ئابدۇللاھ ئىبنى مەكتۇم: «ئى ئاللاھنىڭ رەسۇلى! مېنىڭ كۆزۈم كۆرمەيدۇ، ئۆيۈمۇ مەسجىدكە يىراق، بىر يولباشلىغۇچۇم بار، لېكىن ماڭا ياردەم قىلمايدۇ. رۇخسەت قىلساڭ، نامازنى ئۆيدە ئوقۇسام» دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «نامازنى ئاڭلامسەن؟» دېدى. ئىبنى مەكتۇم «ئەزانىنى ئاڭلايمەن» دېيىشىگە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام: «ساڭا نامازنى ئۆيدە ئوقۇشۇڭغا رۇخسەت بېرىدىغان بىر سەۋەپ تاپالمىدىم» دېدى. (ئەبۇ داۋۇد، نامار، 46)

يۇقىرىدىكى ئايەت بىلەن ھەدىس بىزگە جامائەت بىلەن نامار ئوقۇشنىڭ ئەھمىيىتىنى كۆرسىتىدۇ. جامائەت بىلەن نامار ئوقۇشنىڭ كۈندىلىك ئىشلىرىمىز ئىچىدە ئەڭ مۇھىملىقىنى بىلدۈرىدۇ. سىز كۈندىلىك ئىشلىرىڭىزنى ئويلاپ، تۆۋەندىكى بوش ئورۇننى توشقۇزۇڭ.

نامار ئوقۇماسلىقىم ئۈچۈن نېمىلەر باھانە بولالمايدۇ؟

✓ ئويۇن ئوينىشىم باھانە بولالمايدۇ.

✓ دەرس ئۆگىنىشىم باھانە بولالمايدۇ.

✓ .....

✓ .....

✓ .....

✓ .....

✓ .....

.2 تۆۋەندە دىنىمىزنىڭ تۆۋرۈكى نامازغا مۇناسىۋەتلىك ئايەتلەرنىڭ تەرجىمىسى بېرىلدى. ئۇنىڭ ئاستىدا ئايەتلەردە ئوتتۇرىغا قويۇلغان مەركىزى ئىدىيە بايان قىلىندى. سىز بۇ ئايەت مەنىسىگە ئەڭ ماس كېلىدىغان جۈملىنى تېپىپ چىقىپ تىرناققا سان بىلەن يېزىپ ئىشارەتلەڭ.

1) «نامازنى ئادا قىلىڭلار، زاكاتنى بېرىڭلار، رۇكۇ قىلغۇچىلار بىلەن بىللە رۇكۇ قىلىڭلار.» (بەقەرە سۈرىسى 4-ئايەت)

2) «نامازنى تۈگەتكىنىڭلاردا ئۆرە تۇرغان، ئولتۇرغان ۋە ياتقان ھالەتتە ئاللاھنى ياد ئېتىڭلار (ئاللاھ سىلەرگە دۈشمىنىڭلارغا قارشى ياردەم بېرىشى مۇمكىن)، خاتىرجەم بولغان چېغىڭلاردا نامازنى (پۈتۈن شەرتلىرى بىلەن) مۇكەممەل ئادا قىلىڭلار. شۇبھىسىزكى، نامار مۆمىنلەرگە ۋاقتى بەلگىلەنگەن (ھالدا) پەرز قىلىندى.» (نىسا سۈرىسى 103-ئايەت)

3) «مۆمىنلەر ھەقىقەتەن بەختكە ئېرىشتى. (شۇنداق مۆمىنلەركى) ئۇلار نامازلىرىدا (ئاللاھنىڭ ئۇلۇغلىقىدىن سۈر بېسىپ كەتكەنلىكتىن) ئەيمىنىپ تۇرغۇچىلاردۇر.» (مۇئمىنۇن سۈرىسى 1-2-ئايەت)

4) «شۇبھىسىزكى، مۇناپىقلار ئاللاھنى ئالدىماقچى بولۇشىدۇ، ئاللاھ ئۇلارنىڭ ئالدامچىلىقىغا يارىشا جازا بېرىدۇ. ئۇلار نامار ئۈچۈن تۇرغاندا، خوش ياقماسلىق بىلەن تۇرىدۇ، (ساۋاب ئۈمىد قىلمايدۇ)، (نامازنى) كىشىلەرگە كۆرسىتىش ئۈچۈن ئوقۇيدۇ (يەنى رىياكارلىق قىلىدۇ)، ئاللاھنى پەقەت ئازغىنا ياد ئېتىدۇ.» (نىسا سۈرىسى 142-ئايەت)

5) «مۆمىن بەندىلىرىمگە ئېيتقىنكى، ئۇلار نامازنى ئادا قىلسۇن، ئالدى-ساتتىمۇ، دوستلۇقمۇ بولمايدىغان كۈن (يەنى قىيامەت كۈنى) كېلىشتىن بۇرۇن، بىز ئۇلارغا بەرگەن مال-مۈلكتىن يوشۇرۇن ۋە ئاشكارا يوسۇندا سەدىقە قىلسۇن.» (ئىبراھىم سۈرىسى 31-ئايەت)

6) «ئۇلار ھەمىشە نامازغا رىئايە قىلغۇچىلاردۇر.» (مەئارىج سۈرىسى 23-ئايەت)

(3) نامازنى ئاللاهنىڭ هۆزۇرىدا تۇرۇۋاتقاندەك هېسسىياتتا ئوقۇش

(...) نامازنى چىن دىلى بىلەن ئوقۇش

(...) نامازنى ئالدىرىماي، تەرتىپلىك ئوقۇش

(...) نامازنى جامائەت بىلەن ئوقۇش

(...) نامازنى كېچىكتۈرمەي ئوقۇش

(...) نامازنى ۋاقتىدا ئوقۇش

3. پەيغەمبەر ئەلەيهىسسالام مۇنداق دېگەن: «سىلەردىن بىرەيلەن كامىل تاھارەت ئېلىپ، نامازغا ئوقۇش ئۈچۈن مەسجىدكە ماڭسا، ئوڭ پۇتى باسقان هەر قەدەم ئۈچۈن بىر ساۋاب يېزىلىدۇ، سول پۇتى باسقان هەر قەدىمى ئۈچۈن بىر گۇناهى ئۆچۈرىلىدۇ.» (ئەبۇ داۋۇد، ناماز، 50)

سېرىق ئۆي مەمەتنىڭ، يېشىل ئۆي مۇستاپانىڭ، كۆك ئۆي ئەلنىڭ، قىزىل ئۆي هەسەننىڭ ئۆيىدۇر. مەمەت بىلەن مۇستاپانىڭ هەر قەدىمى يېرىم مېتر، ئەلنىڭ قەدىمى 40 سانتىمېتر، هەسەننىڭ قەدىمى 60 سانتىمېتر، يۇقىرىدىكى هەدىسكە ئاساسەن ئەڭ كۆپ ساۋاب قازىنىدىغان كىشىلەرنى رەتكە تۇرغۇزۇڭ.

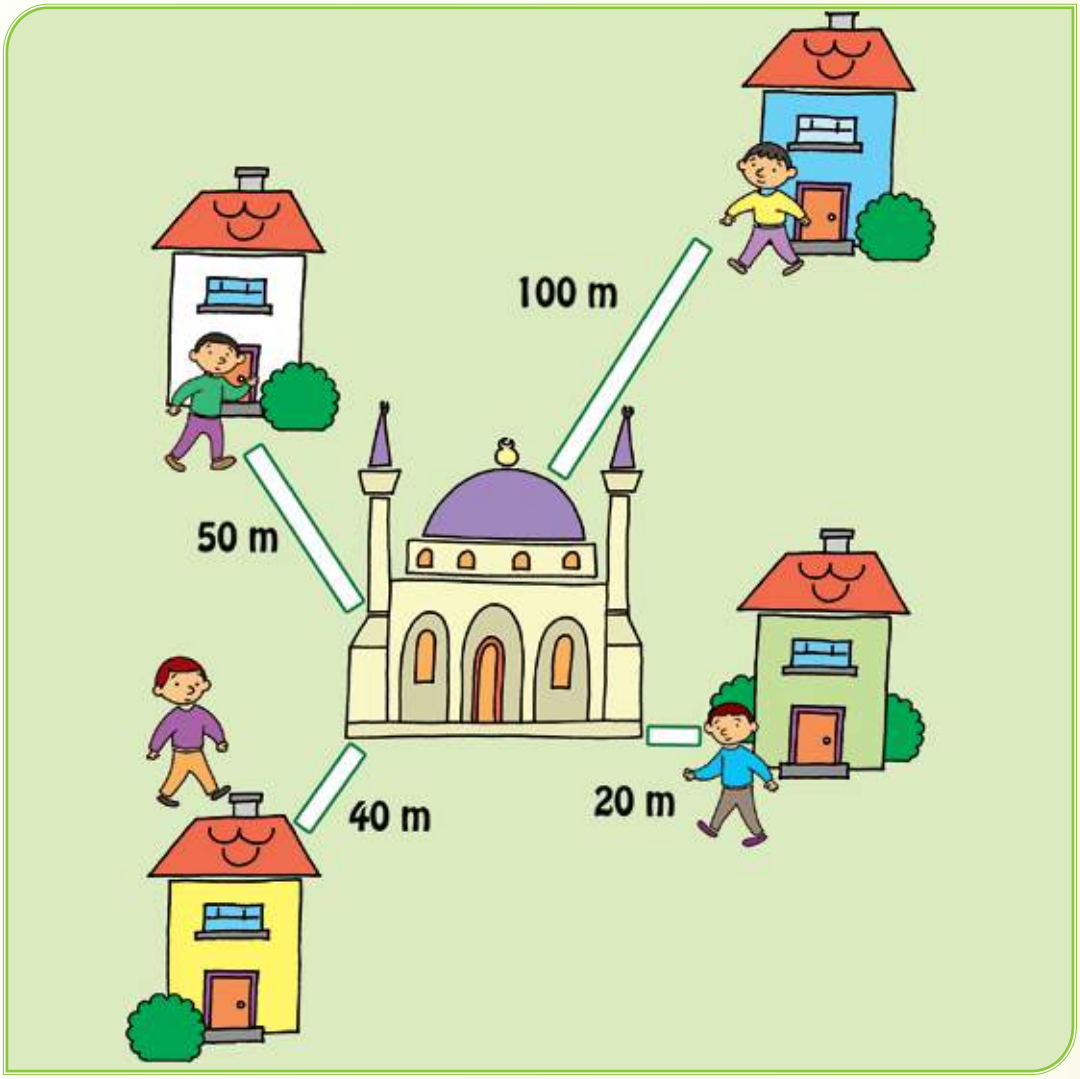

4. تۆۋەندىكى رەسىمگە ئاساسەن، ھەدىسكە مۇناسىۋەتلىك بوش ئورۇنغا نېمە دەپ يازسا توغرا بولىدۇ؟

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ھەدىسىدە مۇنداق دېگەن: «جامائەت بىلەن ئوقۇلغان نامازنىڭ ئوقۇلغان نامازدىن..... ھەسسە ئەۋزەلدۇر.» (بۇخارى، ئەزان، 30)

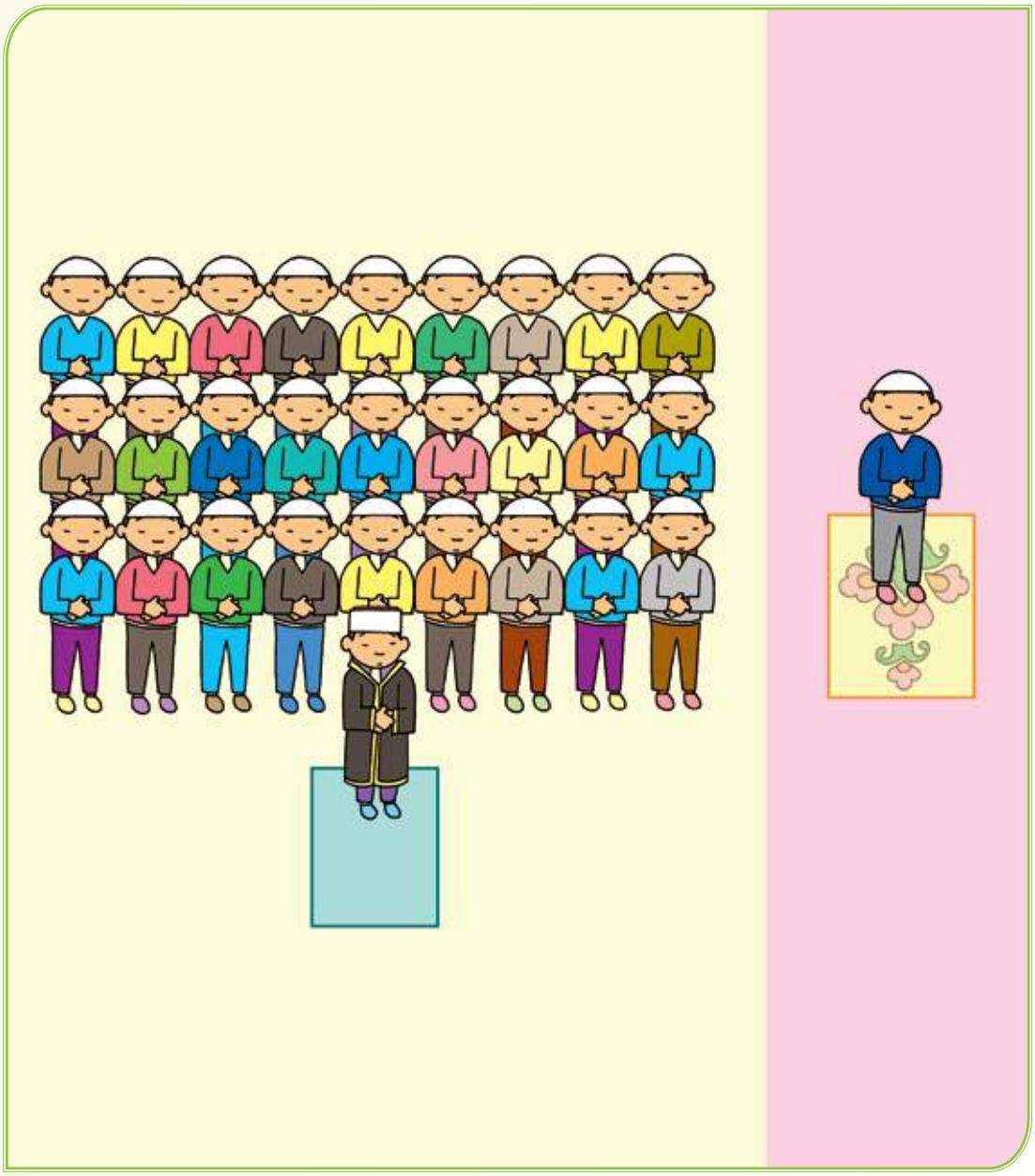

نامازنىڭ تەپسىلاتى

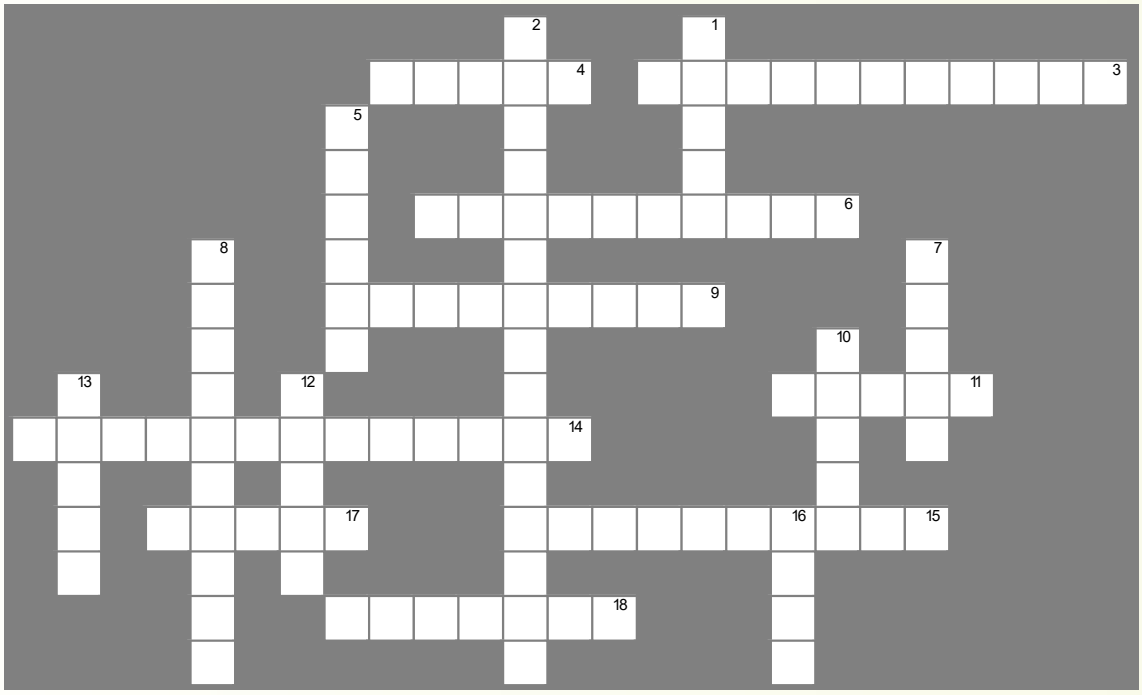

يۇقىرىدىن تۆۋەنگە

1. نامازدا رەببىمگە ئەڭ يېقىن بولغان ۋاقتىم
2. نامازنى «ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ باشلاشنى نېمە دەپ ئاتايمىز؟
5. نامازنىڭ ھەر بىر قىسمىغا بېرىلگەن ئىسىم
7. ئوقۇماقچى بولغان نامازنى كۆڭلىمىزدە ئويلاش
8. ئەتتەھىييا تۇ، سەللى ۋە باركىلدۇئالىرى ئوقۇلىدىغان يەر
10. نامازئەرەپ تىلىدا نېمە دېيىلىدۇ؟
12. نامازدا ئۆرە تۇرۇش
13. نامازئوقۇش ۋاقتىنىڭ كىرىشى
16. نامازدا«سۇبھانە رابىيەل ئەزىم» دۇئاسى ئوقۇلغان يەر

ئوڭدىن سولغا

3. نامازدا بەدەننىڭ مەلۇم بىر قىسمىنى يۆگەش
4. نامازئوقۇغاندا قارايدىغان تەرەپ
6. يالغۇز ئوقۇشقا بولمايدىغان نامازقايسى؟
9. ھەر نامازنىڭ دەسلەپكى رەكئىتىدە ئوقۇلىدىغان دۇئا
11. نامازغا ... بىلەن چاقىرىق قىلىنىدۇ.
14. نامازنى قائىدىسىگە ئويغۇن ئوقۇشنى نېمە دەيمىز؟
15. خۇپتەنىڭ كېيىن ئوقۇلىدىغان ۋاجىپ نامازئوقۇشنى نېمە دەيمىز؟
17. نامازنى تاماملىغان ھەربىر كىشى
18. نامازدا فاتىھە ۋە ئۇنىڭدىن كېيىن بىر سۈرە ئوقۇشنى نېمە دەيمىز؟

ساھابىنىڭ نامىزى

ئۆمەر رەزىيەللاھۇ ئەنھۇ مەسجىددە ئىماملىق قىلىۋاتاتتى. جامائەت ئىچىدە مۇسۇلمان بولمىغان، ئوتقا چوقۇنىدىغان ئاتەشپەرەس بىرسى بار ئىدى. ئۇ ئادەم ھەزرىتى ئۆمەرنى ئۆلتۈرۈش نىيىتىدە مۇسۇلمانلارنىڭ ئارىسىغا كىرىۋالغانىدى. بۇ ئادەم مەسجىددە ھەممە ئادەم سەجدە قىلىۋاتقاندا خەنجىرىنى چىقىرىپ، ھەزرىتى ئۆمەرنىڭ مۆرىسىگە سانجىدى. ھەزرىتى ئۆمەر سەجدىدىن تۇرالمىدى. بۇ ۋەقەدىن كېيىن ھەزرىتى ئۆمەر ساقىيالمىدى، قاتتىق قىينالدى، پات-پات ھوشىدىن كەتتى. ھەزرىتى ئۆمەرنىڭ نامازغا بولغان ئەستايىدىللىقىنى ھەممە ئادەم بىلگەنلىكى ئۈچۈن، نامازنى ۋاقتىنىڭ كىرگەنلىكىنى بىلدۈرۈش ئۈچۈن: «ئى ئۆمەر! ئەزان ئوقۇلدى، نامازغا ۋاقتى كىردى» دېيىلىشى بىلەن ھوشسىز ياتقان ئۆمەر ئورنىدىن تۇرۇپ، نامىزىنى ئوقۇدى. ئەتراپىدىكىلەرنىڭ: «ئۆزەڭنى نېمانچە قىينايسەن» دېگەن سۆزىگە قارىتا: «نامازغا ئوقۇمىغان كىشىنىڭ ئىسلامدا يېرى يوق» دېدى. ھەزرىتى ئۆمەر خەنجەر بىلەن يارىلانغاندىن كېيىن ساقىيالماي، شېھىت بولدى.

سىز بۇ ۋەقەدىن نېمىنى ھېس قىلدىڭىز؟

.....

.....

.....

.....

مۇسلىم بىن ياسىر بەسرە شەھرىدىكى بىر جامەدە ئىماملىق قىلىۋاتاتتى. بۇ ۋاقىتتا جامەنىڭ بىر تېمى گۈلدۇر-قاراس قىلىپ ئۆرۈلدى. لېكىن ئۇ بۇ ئىشتىن بىخەۋەر ھالدا نامىزىنى داۋاملاشتۇردى. نامىزىنى تۈگۈتۈپ سالام بېرىشىگە، بىرەيلەن ئۇنىڭغا:

- جامەنىڭ تېمى ئۆرۈلۈپ چۈشتى. سەن ئالەمدىن بىخەۋەر نامازغا ئوقۇدۇڭ. - دېدى. ئۇ ھەيرانلىقتا:

- شۇنداقمۇ؟ مەن تۇيمىدىم.- دېدى.

جامائەت:

- سەن جامە تېمىنىڭ ئۆرۈلۈپ چۈشكىنىنى تۇيمىدىڭ، بۇ قانداق ئەھۋال؟ - دەپ سوراشتى.

مۇسلىم بىن ياسىر ئاللاھنىڭ ھۇزۇرىدا ئىكەنلىك ئىدراكىدا شۇنداق بىر نامازغا ئوقۇغانكى، ئاللاھتىن باشقا ھېچ بىر نەرسە ئۇنىڭ خىيالىغا كىرىپ چىقمىغانتى.

سىز بۇ ۋەقەدىن نېمىنى ھېس قىلدىڭىز؟

.....

.....

.....

.....

✓ رەبىئا كەچلىكتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرلىكتە قالاتتى، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تاھارەت سۇيىنى تەييارلاپ، ئۇنىڭ يۇگۇر-يىتىم ئىشلىرىغا ياردەملىشەتتى. بىر كۈنى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام رەبىئا بىن كەئەب ئەل-ئەسلەمىنىڭ بۇ خىزمىتىنىڭ ھەققىنى بېرىش ئۈچۈن ھەدىيە بېرىشنى ئويلاپ:

- رەبىئا! مەندىن نېمە تەلەپ قىلسەن؟- دەپ سورىدى. رەبىئا:

- ئى رەسۇلۇللاھ! جەننەتتە سەن بىلەن بىرگە بولۇشنى ئارزۇ قىلىمەن. - دېدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ئاز تۇرۇپ قالدى.

- ئى رەبىئا! مەندىن باشقا بىر نەرسە تەلەپ قىلغىن.- دېدى. رەبىئا يەنىلا:

- ئى رەسۇلۇللاھ، مەن جەننەتتە سەن بىلەن بىرگە بولۇشنى تىلەيمەن. - دېدى.

ئاللاھ رەسۇلى:

- مەندىن ناھايىتى كاتتا بىر نەرسە تەلەپ قىلدىڭ. ئۇنداق بولسا سەن كۆپ نامаз ئوقۇپ، سەجدە قىلىپ، ماڭا ياردەمچى بول.- دىدى.

سىز بۇ ۋەقەدىن نېمىنى ھېس قىلدىڭىز؟

.....

.....

.....

.....

✓ بىر قېتىملىق جىھادتا ھەزرىتى ئەلى قەھرىمانلارچە ئۇرۇشتى. ئىسلام دۈشمەنلىرىنى بىر-بىرلەپ يەرگە يىقىتتى. بۇ ۋاقىتتا پۇتىغا بىر ئوق تېگىپ، قاتتىق ئاغرىپ كەتتى. ئۇرۇش ئاخىرلاشتى، ساھابىلەر ئۇنىڭ پۇتىغا كىرگەن ئوقنى چىقىرىشقا تىرىشتى. لېكىن ھەزرىتى ئەلىنىڭ پۇتىنىڭ چىدىغۇسىز ئاغرىشى بۇنىڭغا توسالغۇ بولدى. ئوقنى چىقىرىشقا ئىمكان بولمىدى. نەتىجىدە ھەزرىتى ئەلى: «نامازغا تۇرغان ۋاقتىمدا چىقىرىڭلار» دېدى. ساھابىلەر ھەزرىتى ئەلىنىڭ دېگىنىدەك، ئۇ نامаз ئوقۇۋاتقان ۋاقتىدا پۇتىدىكى ئوقنى چىقاردى. ھەزرىتى ئەلى نامازنى شۇنداق بېرىلىپ ئوقىدىكى، ئوقنى چىقارغانلىقىنى نامаз تۈگىگەندە بىلدى.

سىز بۇ ۋەقەدىن نېمىنى ھېس قىلدىڭىز؟

.....

.....

.....

.....

روزا تۇتۇش

روزىنىڭ مەنىسى ۋە ئەھمىيىتى

مەقسەت

روزا ئىبادىتىگە پۈتكۈل ئەزالىرىمىزنىڭ قاتناشقانلىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

«شۇنداق روزا تۇتىدىغانلار بارکى، ئاچلىق ۋە ئۇسسۇزلۇقتىن باشقا ھېچبىر نەرسىگە ئېرىشەلمەيدۇ.» (ئىبنى ماجە، سىيام، 21)

پائالىيەت

روزا تۇتقاندا كۆن بۇيى ئىبادەت ھالىتىدە ئۆتكەن بولىمىز. بۇ سەۋەپتىن يېمەك-ئىچمەكتىن يىراق تۇرۇپلا روزا تۇتتۇم دېيىش توغرا ئەمەس. ھەقىقى روزا بەدىنىمىز ۋە بارلىق ئورگانلىرىمىزنى ئەخلاقسىزلىق، گۇناھ-مەسىيەتتىن يىراق تۇتۇشتىن ئىبارەت. سىز بۇنىڭغا ئاساسەن ھەر بىر ئەزايىمىزنىڭ روزا تۇتۇشقا قانداق قاتناشقانلىقىنى تۆۋەندىكى جەدۋەلدىكى بوشلۇقلارغا توشقۇزۇڭ.

ئەزالىرىمىزنىڭ روزىسى

روزا تۇتىدىغان ئەزالار	قىلىشقا تېگىشلىك ئىشلار	قىلماسلىققا تېگىشلىك ئىشلار
	ۋەز-نەسىھەت ئاڭلاش، قۇرئان ئاڭلاش	ناچار گەپ-سۆز ئاڭلىماسلىق، غەيۋەت ئاڭلىماسلىق

روزا تۇتۇش

روزىنىڭ مەنىسى ۋە ئەھمىيىتى

مەقسەت

- ئىنساننىڭ پىكىر ۋە قاراشلىرىغا قانداق تەسىر كۆرسىتىدىغانلىقىنى بىلىش.
- روزىنىڭ ئىنساندا ئىجابىي كۆز قاراش شەكىللىنىشىگە تۈرتكە بولىدىغانلىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «رامىزان ئېيىدا قۇرئان نازىل بولۇشقا باشلىدى. قۇرئان ئىنسانلارغا يېتەكچىدۇر، ھىدايەت قىلغۇچى ۋە ھەق بىلەن ناھەقنى ئايرىغۇچى رۇشەن ئايەتلەردۇر، سىلەردىن كىمكى رامىزان ئېيىدا ھازىر بولسا رامىزان روزىسىنى تۇتسۇن.» (بەقەرە سۈرىسى 185-ئايەت)

ماتېرىياللار

- قەغەزدىن ياسالغان سمۇوللۇق كۆزەينەكلەر
- قەغەز، قەلەم

پائالىيەت

مۇئەللىم سىنىپتا بەش كىشىلىك ئىككى گۇرۇپپا تەشكىللەيدۇ. بۇ ئا ۋە ب گۇرۇپپىلارنى توپ ھالەتتە ئولتۇرغۇزىدۇ. ئوقۇغۇچىلارغا بەزى ئاتالغۇلارنى بېرىدىغانلىقىنى، بۇ ئىككى گۇرۇپپىنىڭ بىرسى روزا تۇتقان ھالەتتە ئىزاھلايدىغانلىقى، يەنى بىر گۇرۇپپا روزا تۇتمايدىغان ھالەتتە ئىزاھلايدىغانلىقىنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ. ئا گۇرۇپپىدىكى ئوقۇغۇچىلار سمۇوللۇق قىلىپ روزا كۆزەينىگى تاقايدۇ. ب گۇرۇپپىدىكى ئوقۇغۇچىلار سمۇوللۇق قىلىپ، روزا تۇتمايدىغان كۆزەينەك تاقايدۇ. ھەر ئىككى گۇرۇپپا مۇئەللىم تەلەپ قىلغان ئاتالغۇ ھەققىدە ئويلىنىدۇ. مۇئەللىم ئۇلارغا نەزەر دائىرىسىنى كېڭەيتىدىغان بەزى پىكىرلەرنى بېرىدۇ، ئوقۇغۇچىلار ئويلىغان پىكىرلىرىنى بىر قەغەزگە يازىدۇ. گۇرۇپپا ۋەكىللىرى بۇ قەغەزدىكى پىكىرلەرنى ئوقۇيدۇ. بۇ پائالىيەت باشقا بىر ئاتالغۇنى ئىزاھلاش مەقسىتىدە ئورنىدىن تۇرۇش بىلەن داۋاملىشىدۇ.

ئىزاھلاشقا	تېگىشلىك	ئاتالغۇلار
سۇ ۋە تائام	كەمبەغەل	قۇرئان كەرىم
		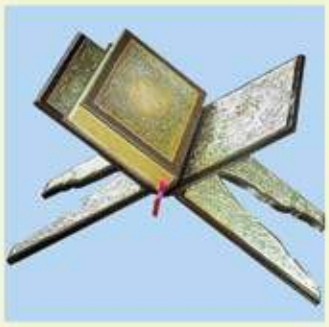
نامار	جامە	جىدەلخور ئادەم

ئىزاھات مىساللىرى:

ئاتالغۇلار: قۇرئان كەرىم

روزىسىز كۆزەينەك كۆزى بىلەن قاراش:

- ھازىر ئىشىم بار، قۇرئان ئوقۇشقا ۋاقتىم يوق.
- ئۆتكەن يىلى چوڭ ئاپامنىڭ جىنازا نامىزىدا قۇرئان ئوقۇتقان ئىدۇق.
- رامىزاندا ھەپتىدە بىر قېتىم قۇرئان ئوقۇيمەن.
- قۇرئان دېيىلسە، دەرھال بوۋام ئېسىمگە كېلىدۇ، چۈنكى بوۋام قۇرئاننى كۆپ ئوقۇيتتى.

روزىدار كۆزەينىگى بىلەن قاراش:

- قۇرئان ئوقۇپ، ساۋابىمنى كۆپەيتەي.
- مۇبارەك كىتابىمىز بۇ ئاي (رامىزان)دا نازىل قىلىندى.
- بۇ ئاي مۇقابىلە (ئۆزئارا قۇرئان ئوقۇش) بىلەن خەتىم قىلاي.

قۇرئان كەرىم نازىل قىلىنغان قەدىر كېچىسىنى مەنىلىك ئۆتكۈزەي.

روزا

روزىنىڭ ساۋابىنى كۆپەيتىدىغان ۋە ئازايتىدىغان ئاممىلار

مەقسەت

- روزىنى ئىبادەت ئېڭى بىلەن لايىقىدا تۇتۇشنىڭ ئەھمىيىتىنى ھېس قىلىش.
- روزىنىڭ كۈندىلىك تۇرمۇشىمىزدىكى ئىجابىي تەرەپلىرىنى ھېس قىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- ئاللاھتائالا مۇنداق دېگەن: «ئىنسانلارنىڭ پۈتۈن ئەمەللىرى ئۆزى ئۈچۈندۇر، لېكىن روزا بۇنىڭدىن خالىي، ئۇنىڭ مۇكاپاتىنى مەن بېرىمەن.» (بۇخارى، روزا، 9)
- «بىر ئىنسان يالغان ئېيتىش ۋە يالغان ئىش قىلىشنى تاشلىمسا، ئاللاھ ئۇ ئىنساننىڭ يېمەك-ئىچمەكىنى تەرك قىلىپ روزا تۇتقىنىغا ئەجىر بەرمەيدۇ.» (بۇخارى، روزا، 8)

پائالىيەت

ئاللاھ بىزنىڭ تۇتقان روزىمىزغا چەكسىز ساۋاب ۋە مۇكاپات بېرىدۇ. بۇنىڭ بىلەن بىرلىكتە روزىدار ھالەتتە قىلىنغان ياخشى ياكى ناچار ئەمەللەر، روزا ئارقىلىق ئېرىشىدىغان ساۋابلارنى كۆپەيتىدۇ ياكى كېمەيتىدۇ.

تۆۋەندە ئەخمەتنىڭ بىر رامىزان كۈنىدىكى ئىش-ھەرىكەتلىرى خاتىرىلەنگەن. باش قەھرىمان ئەخمەت ئۇ كۈنى روزا تۇتۇپ 1000 ساۋاب ئالدى دەپ پەرەز قىلايلى. روزىدار ھالەتتە ئۇنىڭدىن سىرت قىلغان ھەر ياخشى ئىشى ئۇنىڭ ساۋابلىرىنى كۆپەيتكەندەك، قىلغان ھەر سەلبى ئىش-ھەرىكىتىمۇ ئۇنىڭ ساۋابلىرىنى ئازايتىدۇ. تۆۋەندىكى جەدۋەلگە قارىغاندا ئەخمەت رامىزاندا روزا تۇتقان بىر كۈنىدە قانچىلىك ساۋابقا ئېرىشكەن؟ قېنى ھېسابلاپ باقايلى:

(پلوس سان) نۇمۇرنى كۆپەيتىدۇ	روزىنىڭ ئەجرىنى كۆپەيتىدىغان ئىشلار	(مىنوس) نۇمۇرنى تۆۋەنلىتىدۇ	روزىنىڭ ئەجرىنى كېمەيتىدىغان ئىشلار
+100	قۇرئان ئوقۇش	100	تېلىۋىزور كۆرۈپ، ژاقىتنى ئىسراپ قىلىش
+100	ئاچچىقنى يوتۇش	100	كۆڭۈل ئاغرىتىش
+50	سالاملىشىش ۋە كۈلۈمسىرەش	50	غەيۋەت قىلىش
50	تەراۋىھ نامىزى ئوقۇش	50	كۆپ ئۇخلاش
100	بەش ۋاقىت نامازنى قاچۇرۇپ قويۇش	100	بىر ۋاقىت نامازنى قاچۇرۇپ قويۇش
0	سەدىقە بېرىش	50	زوغا تۇرماسلىق
50	دۇرۇس بولۇش	100	بېخىللىق قىلىش
200	زوغا تۇرۇش	100	يالغان ئېيتىش

ئەخمەت روزا تۇتۇشنى ئىنتايىن ياخشى كۆرەتتى. ئۇ كۈنى روزا تۇتماقچى بولغانلىقى ئۈچۈن ئانىسى چاقىرغان ھامان ئورنىدىن دەس تۇردى. ئۇيقۇسىدىن ئويغىنالمىسىمۇ زولۇق يىدى. سىگلىسى ئۇ كۈنى روزا تۇتمىدى. ئەخمەت ئويغۇنۇپ، ئۇ كۈنى روزا تۇتمىغان سىگلىسىنى بىر ئاز مەسخىرە قىلدى. ئائىشىنىڭ كۆڭلى قاتتىق يېرىم بولدى. ئاكىسىنىڭ ئۆزىنى مەسخىرە قىلىشى ئۈنىڭ كۆڭلىنى يېرىم قىلدى. ئەخمەت مەكتەپكە بېرىشتىن بۇرۇن 6 بەت قۇرئان ئوقۇدى.

ئەخمەت ئۇ كۈنى ئۆزگىچە بىر خۇشاللىققا چۆمدى. مەكتەپتىكى ساۋاقداشلىرىغا تەبەسسۇم ئىچىدە سالام بەردى، ئەھۋال سورىدى. كۈن بويى ساۋاقداشلىرىنىڭ تېتىقسىز چاخچاقلىرىغا سەبىر قىلدى. دەققەتسىزلىك ياكى ئۇنتۇغانلىقتىن پىشىن ۋە ئەسر نامىزىنى ئوقۇيالمىدى. ساۋاقدىشى سەلىم كېسەل سەۋەبىدىن روزا تۇتالمىغانىدى. كۈنلۈك خەجلەيدىغان پۇلىنىمۇ ئۆيدە ئۇنتۇپ قالغانىدى. ئەخمەت ساۋاقدىشى سەلىمگە يەيدىغان بىر نەرسىلەرنى ئېلىپ بەردى.

مەكتەپتىن ئۆيگە قايتىپ كېتىۋاتقاندا، ئۇچراتقان سەرگەردان بالىغا ئىچ ئاغرىتىپ، ئۆزىدە قالغان ئاخىرقى 50 پۇڭنىمۇ ئۇ بالىغا بەردى. ئۆيگە كېلىپلا تېلىۋىزورنى ئاچتى. تېلىۋىزور ئالدىدا تولۇق ئىككى سائەت ئولتۇردى. بىر ۋاقىتلاردا ئانىسى: «ئوغلۇم! ئىپتار ۋاقتى بولدى» دېيىشى بىلەن ئۆزىگە كەلدى. ئىپتاردىن كېيىن ۋاقىت ئۆتكۈزمەستىن نامازشامنى ئوقۇدى، دادىسى بىلەن بىرلىكتە تەراۋىھ نامازى ئوقۇش ئەخمەتنى خۇشال قىلاتتى. ئۇ كۈنى ئىنتېرنېتتە ئويۇن ئويناشنى ئائىشىگە قويدى. تاھارەت ئېلىپ، دادىسى بىلەن بىرگە تەراۋىھ نامىزى ئوقۇش ئۈچۈن مەسجىدگە ماڭدى.

مەقسەت

- روزىنىڭ ناچار ئىشلاردىن توسىدىغانلىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «رامىزان ئېيى كىرىش بىلەن ئاسمانىنىڭ ئىشىگى ئېچىلىپ، دەۋزەخ ئىشىكلىرى تاقىلىدۇ، شەيتان زەنجىرگە باغلىنىدۇ.» (بۇخارى، روزا، 30)

ماتېرىياللار

- 10 مېتىر يىپ ياكى ئاغامچا، سەككىز ۋاراق A4 قەغەز
- قەلەم،بىر قۇتا يېڭنە، پلاستىر (چاپلىغۇچ)

پائالىيەت

- سىنىپتىن سەككىز ئوقۇغۇچى تاللىنىدۇ.
- بۇلاردىن يەتتە نەپىرى ئەسكى ئىشلارغا ۋەكىللىك قىلىدۇ. بىرسى روزىغا ۋەكىللىك قىلىدۇ.
- ئوقۇغۇچىلار ئۆزى ۋەكىللىك قىلغان ئاتالغۇلارنى بىر قەغەزگە يېزىپ، ئۇستىگە چاپلايدۇ.
- ئەسكىلىككە ۋەكىللىك قىلغانلار سىنىپقا قارىغان ھالەتتە، ھىلال ئاي شەكلىدە ئۆزىنى تونۇشتۇرىدۇ. روزا ئۇلارنىڭ كەينىدىن كېلىپ يىپ تۇتۇپ ساقلايدۇ.
- ھەر بىر ئەسكىلىككە ۋەكىللىك قىلغان ئوقۇغۇچى ئۆزىنى تونۇشتۇرىدۇ.

✓ روزىدار كەيىندىن كېلىپ، ئەسكىلىككە ۋەكىللىك قىلىدىغان باشتىكى ئوقۇغۇچىلارنىڭ قولىغا ئاغامچىنىڭ يۇمىلاق باغلانغان ئۇچىنى بېرىدۇ. ئەسكى ئىشلارنى ئارغامچىدا باغلايدۇ. قولىدىكى يەنە بىر ئۇچچىنى چەمبەردىن ئۆتكۈزۈپ قولىدا چىڭ تۇتىدۇ. ئەسكىلىككە ۋەكىللىك قىلغۇچىلار قورققىنىدىن قېتىپلا قالىدۇ.

✓ ئاندىن روزا ئۆزىنى تونۇشتۇرغاچ ئارغامچىنى چىڭ تارتىپ، ئەسكىلىكلەرنىڭ هەممىسىنى چەمبەرچەس باغلاپ، ئۇلارنى قىمىرلىيالماس هالەتكە كەلتۈرىدۇ.

سەھنە:

يالغان: مەن يالغان، ئىنسانلارنى بىر-بىرىگە دۈشمەن قىلىمەن. سۆيگۈ، مېھرى-شەپقەت تۈيغۇلىرىنى يوقۇتىمەن. ئىنسانلارنى بىر-بىرىگە قېيداتقۇزۇپ، مۇناسىۋىتىنى يىرىكلەشتۈرۈپ، ئىناق ۋە ئىتتىپاقلىقنى بۇزىمەن. يەنە مېنى ياخشى كۆرگەنلەرنى خىجىل قىلىپ، ماڭا ئىشەنگەنلەرنى رەسۋا قىلىمەن.

غەيۋەت: مەن غەيۋەت، باشقىچە ئاتىسام گەپ توشىغۇچى. ئىنسانلارنىڭ كەمچىلىكىنى ئوتتۇرىغا چىقىرىمەن. ئىنسانلارنى بىرى-بىرىگە ئۆچ قىلىمەن. دوست ۋە قېرىنداشلىقنى بۇزىمەن. جەمئىيەتكە نەپرەت ۋە هەسەت ئۇرۇقلىرى چاچىمەن. ئىنسانلارنى بىر-بىرىگە ئاداۋەتلەشتۈرىمەن.

جېدەل: مەن جېدەلخور. ئىنسانلارنى ئۆزئارا دۈشمەن قىلىپ، مەرھەمەت هېس-تۈيغۇلىرىنى يوقۇتىمەن. ماڭا ئەگەشكۈچى باشقىلارغا زىيان سالىدۇ. مەن بولغان يەردە قان ۋە كۆز يېشى كەم بولمايدۇ.

ئاچچىقلىنىش: مەن تېز ئاچچىقلانغۇچى، مەن بىر يەرگە بارسام ئەقىل ۋە مەنتىقنى ئۇنتۇپ قالىمەن، ئۇ ۋاقىتتا ئىنسانلارنى ئەسىر قىلىپ، جاللاتلىشىمەن، شۇنداق جاللاتلىشىمەنكى، هەر نەرسىنى يېقىپ، پارچىلايمەن، كۆڭۈل ئاغرىتىدىغان گەپ-سۆزلەرنى قىلىمەن، مەندىن كېيىن يەقەت ئازاب ۋە پۇشايمانلىقلا قالىدۇ.

تۆھمەت: مەن تۆھمەت، ئىنسانلارنىڭ شان-شەرەپ ۋە ئىززىتىگە داغ چۈشۈرىمەن. پاك ئىنسانلارنى گۇناھكار، گۇناھكار ئىنسانلارنى پاك كۆرسىتىمەن. پاك ئىنسانلارنىڭ ئىززىتىنى چۈشۈرۈپ، شان-شەرىپىنى دەپسەندە قىلىمەن. بەختلىك ئائىلىسىنى بۇزىمەن.

هىلە: مەن هىلە، هەر خىل يوللار بىلەن ئىنسانلارنى ئالدايمەن، ئوغرىلىق قىلدۇرۇپ، باشقىلارنىڭ هەققىنى يېگۈزىمەن. هارامغا كۆندۈرىمەن. رەستە بازارلار مېنىڭ ئەڭ ياخشى كۆرگەن يەرلىرىم، ئىنسانلارغا كۆپ مال-دۇنيا ۋەدە قىلىمەن، لېكىن ماڭا ئىشەنگەن هەر ئىنسان زىيان تارتىدۇ.

هاراق: مەن هاراق، ئىنسانلارنى مەست قىلىپ، ئەقلىنى بېشىدىن ئالىمەن. مەن بارلىق ئەسكىلىكلەرنىڭ ئانىسى بولىمەن. ئۇلارغا ئىنسانلىقى ۋە رەببىنى ئۇنتۇلدۇرىمەن. هاراقنىڭ سايىسىدا هەر گۇناھنى قىلدۇرىمەن. يەنە ئۆلۈم بىلەن نەتىجىلىنىدىغان كېسەللەرنى پەيدا قىلىمەن. مەن بولغان يەردە خاتىرجەملىك ۋە خۇشاللىق بولمايدۇ.

روزا: مەن روزا. ياخشىلىقلارنىڭ مەنبەسى، ئەسكىلىكلەرنىڭ دۈشمىنىمەن. مېنى ياخشى كۆرگەن هەر ئىنسانىنى بارلىق ئەسكىلىكلەردىن قوغدايمەن. ئىنسانلارغا سالامەتلىك ۋە هۆزۈر ئاتا قىلىمەن. پېقىر ۋە ئاچ-يالىڭاچلارنىڭ ئەھۋالىنى ياخشى چۈشىنىمەن. مەن بارغانلىكى يەرگە مېھرى-شەپقەت ۋە سۆيگۈ ئېلىپ كېلىمەن. مېنىڭ قولۇمدىن تۇتقانىنى مەنمۇ گۇناھ ۋە يامانلىقلاردىن ساقلايمەن. مەن بولغان يەردە شەيتانىنىڭ قولى ۋە تىلى باغلىنىدۇ.

قەلەم ئويناتايلى

1. تۆۋەندىكى جۈملىلەردە روزىنىڭ ئىنسانغا ئېلىپ كېلىدىغان پايدىلىرى بايان قىلىنغان. تىرناق ئىچىدىكى بوش ئورۇنغا ئۇيغۇن سۆزلەرنى يېزىڭلار.

هەر يىلى رامىزاندا باشقىچە ئوي-تۇيغۇلارغا غەرق بولىمەن. مەسىلەن:

- چۈشتە كوچىمىزدىكى ئاشخانىدىن لەززەتلىك تائاملارنىڭ پۇرىقى كېلىدۇ، لېكىن يېيەلمەيمەن. (سەبىر)
- ئاچ ۋە ئۇسسۇزمەن، پېقىر ۋە يېتىم-يېسىر بولسام، يېمەك-ئىچمەك تاپالمىغان بولسام قانداق قىلاتتىم؟ (مېھرى-شەپقەت)
- ئاشقازىنىم ۋە باشقا ئەزالىرىم يىللارچە توختىماي ئىشلىدى. ئۇلارنىڭمۇ ئارام ئېلىشقا ئېھتىياجى بار. (.....).
- ئاللاھىم! مەن باي تۇرۇغلۇق كەمبەغەللىكنىڭ قانداق بولىدىغانلىقىنى ھېس قىلغىنىمدا، مېنى ئىپتار بىلەن قايتا نېمەتلەندۈردۈڭ. (.....).
- ئىنسانلار يارىدىم ۋە مېھرى شەپقەتتە بىر-بىرىگە بىلەن مۇسابىقىلىشىۋاتىدۇ. توختىماي تاماكا چېكىدىغان تاغام، بۇ رامىزاندا تاماكىنى تاشلىدى. (.....).
- ھېچكىم يوق يەردىمۇ ئاللاھنىڭ مېنى كۆرۈپ تۇرۇۋاتقانلىقىنى بىلگەنلىكىم ئۈچۈن نەپسىمنى تىزگىنلىدىم. (.....).
- تاغامىلار بىزدە ئىپتار قىلدى. داستىخاننى تەييارلاپ، مېھمانلارغا بىر قوللۇق خىزمەت قىلدىم. (.....).
- ئەتىگەندىن ئاخشامغىچە ئىبادەت ھالىتىدىمەن. سۆز-ھەرىكەتلىرىمگە دىققەت قىلىمەن. (.....).

روزا نېمە دېگەن گۈزەل ۋە پايدىلىق ئىبادەت-ھە!

2. تۆۋەندە كۆرسىتىلگەن سۆزلەر بىزگە كۆپ ئۇچرايدىغان سۆزلەردۇر، بۇ سۆزلەرنىڭ بىر-بىرىگە ماس كېلىدىغانلىرىنى سىزىق بىلەن تۇتاشتۇرۇڭ.

ماھيا (رامىزاندا مۇنارلارغا ئېسىلىدىغان ۋە ھېكمەتلىك سۆزلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان چىراقلىق سۆزلەر)

ماھيا	زاكات
قۇرئان	ناغرا
باي	مۇقابىلە
ئاچلىق	مۇنار
مەسجىد	ئىپتار
خورما	سەبىر
ساھۇر (زو)	جامائەت

3. رامىزان ئېيىنىڭ باشقا ئايلارغا ئوخشىمايدىغان ئالاھىدە ئەھمىيىتى بار. بۇ سەۋەپتىن رامىزان «ئون بىر ئاينىڭ سۇلتانى» دەپمۇ ئاتىلىدۇ.

چۈنكى رامىزاندا:

- قەدىر كېچىسى بار.
- روزا تۇتىمىز.
- .....
- .....
- .....
- .....
- .....

روزىغا مۇناسىۋەتلىك مەلۇماتلارنى كۆزدىن كەچۈرەيلى

	مەلۇماتلار	توغرا	خاتا
1	ئاللاھ روزا تۇتقۇچىلارنى ياخشى كۆرىدۇ ۋە جەننەتكە كىرگۈزىدۇ.	✓	
2	روزىدار ھالەتتە غەيۋەت قىلسام، بۇ روزىنىڭ ساۋابىنى كۆپەيتىدۇ.		
3	قاراشقا بولمايدىغان يەرگە قارىسام، بۇ روزىنىڭ ساۋابىنى كېمەيتىدۇ.		
4	شەخسىي بىر مەسىلىنى سۆزلىشىۋاتقان دوستلىرىمنى مەخپى تىڭشىسام، بۇ روزىنىڭ ساۋابىنى كۆپەيتىدۇ.		
5	روزىدار ھالەتتە بىر دوستۇمنى مەسخىرە قىلسام، بۇ روزىنىڭ ساۋابىنى كېمەيتىدۇ.		
6	روزا تۇتماسلىق مۇسۇلمانلارغا گۇناھ بولىدۇ، روزىنىڭ پەرزلىكىنى ئىنكار قىلىش كىشىنى ئىماندىن چىقىرىدۇ.		
7	روزا ھېيتىنىڭ بىرىنچى كۈنى ۋە قۇربان ھېيتىنىڭ ئالدىنقى تۆت كۈنىدە روزا تۇتۇش ھارامدۇر.		
8	رامىزان ئېيىدا روزىنى قەستەن سۇندۇرۇشنىڭ كاپارىتى 61 كۈن روزا تۇتۇشتۇر.		
9	روزىدار ھالەتتە دەققەتسىزلىكتىن بىر نەرسە يۇتۇش (تاھارەت ئالغاندا سۇ يۇتۇشقا ئوخشاش) روزىنى سۇندۇرىدۇ.		
10	روزىدار ھالەتتە بىر پەقىرغا سەدىقە بېرىش، روزىنىڭ ساۋابىنى كۆپەيتمەيدۇ.		
11	روزا تۇتۇش ئۈچۈن زوغا تۇرۇپ، نىيەت قىلىشنى ئۇنتۇپ قالغان كىشى روزا تۇتقان بولمايدۇ.		
12	روزىدار ھالەتتە يالغان ئېيتسام، روزىدىن ئالىدىغان ساۋابىم ئازىيىدۇ.		
13	روزا تۇتۇش بىر يىلنىڭ ھەر ئېيىدا پەرزدۇر.		
14	روزا تۇتۇش ئىسلامنىڭ بەش شەرتىدىن بىرىدۇر.		
15	رامىزاندا روزا تۇتۇش ھەر ياشتىكى مۇسۇلمانغا پەرزدۇر.		
16	بىر مۇسۇلمان يىلنىڭ 365 كۈنىنىڭ ھەممىسىدە روزا تۇتسا بولىدۇ.		

تېپىشماق

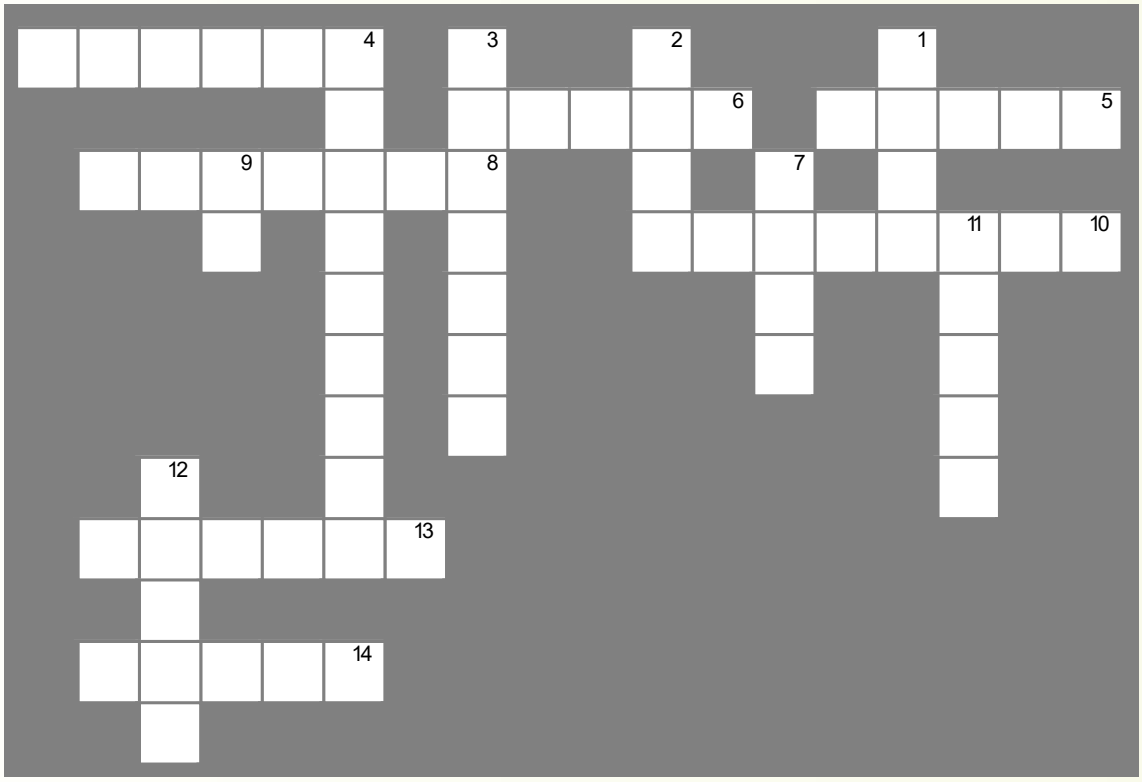

يۇقىرىدىن تۆۋەنگە

1. رامىزاندا مەلۇم سەۋەپ بىلەن تۇتالمىغان روزىنىڭ كېيىن تۇتۇلۇشى
2. رامىزاندا مەخسۇس يېقىلىدىغان نان
3. رامىزاندا خۇپتەنىدىن كېيىنلا ئوقۇلىدىغان نامаз
4. رامىزاندا ئىبادەت ۋاقتى يېزىلغان جەدۋەل
7. ئەرەپ تىلىدا روزا
9. روزا تۇتۇش ئۈچۈن سەھەر ۋاقتىدا يەپ-ئىچىش
11. رامىزاننىڭ ئەڭ قىممەتلىك كېچىسى
12. رامىزاندا مۇنارلارغا ئېسىلىدىغان ۋە ھېكمەتلىك سۆزلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان چىراقلىق سۆزلەر

ئوڭدىن سولغا

4. روزىنى باشلاش ۋاقتى
5. رامىزاننىڭ باشلىنىشى ۋە ئاخىرلىشىشى ئاسمانىدا نېمە كۆرۈش بىلەن بەلگىلىنىدۇ؟
6. روزا ھېيتتىن ئىلگىرى كەمبەغەللەرگە بېرىلىدىغان سەدىقە
8. ئون بىر ئاينىڭ سۇلتانى
10. بولۇپمۇ رامىزان ئېيىدا ئۆزئارا قۇرئان ئوقۇش
13. روزىدارلار كىرىدىغان ئالاھىدە جەننەتنىڭ ئىشىكى
14. روزا تۇتۇشقا كۈچى يەتمەيدىغان كىشىلەرنىڭ پېقىرلارغا بېرىدىغان نەرسىسى

ھەج

كەبە

مەقسەت

- كەبە ۋە مۇقەددەس يەرلەرنى تونۇش.

تەكتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ئۆز ۋاقتىدا ئىبراھىم بىلەن ئىسمائىل كەبىنىڭ ئۇلىنى قۇيۇۋاتقاندا: «پەرۋەردىگارىمىز! بىزنىڭ (خىزمىتىمىزنى) قوبۇل قىلغىن، سەن ھەقىقەتەن (دۇئايىمىزنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىسەن، نىيىتىمىزنى) بىلىپ تۇرغۇچىسەن» دېدى.» (بەقەرە سۈرىسى 127-ئايەت)

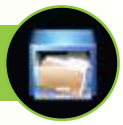

ماتېرىياللار

- چوڭراق قەغەز ساندۇق، كارتون، دېكۇراتسىيە، پلاستېر، زىننەتلىك قارا ياپقۇچ، قايچا
- رەڭ، قەلەم، يوغانراق ئىككى تاش

پائالىيەت

قاتتىق قەغەزدە كەبە مودىلىنى ياساش

مۇئەللىم كەبە ۋە ئەتراپىدىكى مۇقەددەس نەرسىلەر ھەققىدە ئوقۇغۇچىلارغا مەلۇمات بېرىدۇ. ئوقۇغۇچىلارنى بەش كىشىلىك بىر قانچە گۇرۇپپىغا ئايرىيدۇ. ھەر بىر گۇرۇپپا ئۆزىگە بېرىلگەن ۋەزىپىنى ئۈرۈنداشقا باشلايدۇ. ئەڭ گۈزەل مودىلىنى ياسىغان گۇرۇپپىغا مۇكاپات بېرىلىدۇ.

1. كەبە: ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام ئوغلى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام بىلەن بىرلىكتە مەككىدە ئاللاھنىڭ ئەمرى بىلەن بىنا قىلغان ئىبادەتخانا (مابەد) يەر شارىدىكى تۇنجى مەسجىد ھېسابلىنىدۇ.

2. كەبە يۇيۇقى: كەبىنىڭ ھەممىسىنى ياپىدىغان قارا رەڭلىك رەخت. ئۇستى ئالتۇن ھەل بېرىلگەن خەتلەر بىلەن بېزەلگەن. كەبىگە يۇيۇق يېپىشتىكى مەقسەت، ئاللاھنىڭ ئۆيىگە ھۆرمەت كۆرسىتىپ، ئۇنىڭ مۇقەددەسلىكىنى بىلدۈرۈشتىن ئىبارەت. كەبىگە يۇيۇق يېپىش ئادىتى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام دەۋرىدە باشلانغان.

3. كەبە ئىشكى، مۇلتەزەم: ھەجەرۇل ئەسۋەد جايلاشقان يەر بىلەن كەبە ئىشكى ئوتتۇرىسىدىكى يەر، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ يەردە قىلىنغان دۇئانىڭ قوبۇل قىلىنىدىغانلىقىنى ئېيتقان. بۇ سەۋەپتىن ھەج قىلغۇچىلار بۇ يەردە تۇرۇپ دۇئا قىلىدۇ، قولىنى كەبىنىڭ تېمىغا سۈرتىدۇ.

4. ھەجەرۇل ئەسۋەد: كەبە ئىشكىنىڭ يېنىدا، تاۋاپنىڭ باشلاش نوقتىسىدا تۇرىدىغان قارا تاشقا بېرىلگەن ئىسىم. بۇ تاشنى پەيغەمبەر

ئەلەيھىسسالام سۆيگەنلىكى ئۈچۈن، ئۇنى سۆيۈش سۈننەتتۇر.

5. ئالتۇنئولۇق: ھەجرى ئىسمائىلنىڭ ئۇدۇلىدىكى تامنىڭ ئوتتۇرا قىسمىدا قالغان ۋە كەبىنىڭ ئۈستىگە ياغقان يامغۇر سۈيى تۆۋەنگە ئېقىپ كېتىدىغان قوغاچ. ئالتۇندىن ياسالغانلىقى ئۈچۈن ئالتۇنئولۇق دېيىلگەن.

6. ماقامى ئىبراھىم: ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام كەبىنى ياسىغان ۋاقىتتا شوتا ئورنىدا ئىشلەتكەن تاشنىڭ ئىسمى. ئۈستىدە ئىبراھىم ئەلەيھىسسالامنىڭ ئاياق ئىزى بولغان تاش. ئالتە بۇرجەك بىر قۇتا ئىچىدە ساقلانغان. ماقام كەبە ئىشىكىنىڭ ئوڭ تەرىپىنىڭ ئالدى قىسمى.

7. ھەجرى ئىسمائىل: كەبىنىڭ شىمالى تەرىپىدىكى يومۇلاق بىر تام بىلەن قورشالغان يەر. بۇ يەرنىڭ كەبىگە تەۋە ئىكەنلىكى رىۋايەت قىلىنىدۇ. تاۋاپ ۋاقتىدا ئۇنىڭ ئىچىدىن ئۆتۈش جائىز ئەمەس.

8. زەمزەم بۇلىقى

9. ساپا ۋە مەرۋە

كەبە مودىلىنىڭ قىسىملىرى

1. كەبە: قەغەز، كۇپ شەكلىدە كېسىلىپ (خالىساق مۇڭاپىق رەڭدە بويالغان) تەييارلىنىدۇ.

2. كەبە يۇپۇقى: قارا بىر ياغلىق ۋە رەخ بولسىمۇ بولىدۇ.

3. كەبە ئىشكى، (مۇلتەزەم): سىرتى بويالغان قاتتىق قەغەزدىن ياسالسا بولىدۇ.

4. ھەجەرۇل ئەسۋەد: كەبە ئىشكىگە ئەڭ يېقىن تەرىپى سىزىلىپ، بويالسا بولىدۇ.

5. ئالتۇنئولۇق: سىرتى بىر قەغەزدىن ياسىلىدۇ. بولۇڭلۇق بىر تەرىپى كەبىنىڭ ھەجرى ئىسمائىل تەرىپىدىكى تامنىڭ ئۈستى قىسمىغا يېقىن بىر يەرگە چاپلىنىدۇ.

6. ماقامى ئىبراھىم: ئالتە بۇرجەك ۋە ئۈستى يېپىقلىق ھالەتتە سىرتى قەغەزدىن ياسالسا بولىدۇ.

7. ھەجرى ئىسمائىل: ئالتۇنئولۇق جايلاشقان يەردە ھىلال شەكلىدە يەر ئالغان تېك تۆت بولۇڭ شەكلىدە تەييارلانغان ئاق قەغەزدىن ياسالسا بولىدۇ.

8. زەمزەم چىقىدىغان بولاق: يېشىل دېكوراتسىيە قەغىزىدىن سىلىندىر شەكلىدە ياسالسا بولىدۇ.

9. ساپا ۋە مەرۋە: ساپا ۋە مەرۋە چوقىسىغا ۋەكىللىك قىلىدىغان ئىككى تاش پارچىسى بولسا بولىدۇ.

ھەج ئىبادىتى

تاۋاپ مەشقى

مەقسەت

- تاۋاپنىڭ قانداق قىلىنىدىغانلىقى ھەققىدە چۈشەنچىگە ئىگە بولۇش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- كەبە (بەيتۇللاھ) ئاللاھنىڭ ئۆيىدۇر. ئۇ يەر ئاللاھنىڭ نۇرى تەجەللى قىلغان يەردۇر. دۇنيانىڭ ھەر قايسى يەرلىرىدىن كەلگەن مۆمىنلەر بەيتۇللاھنىڭ ئەتراپىدا ئايلىنىدۇ. كەبىنى تاۋاپ قىلىش مۆمىنلەرنىڭ ئاللاھقا بولغان مۇھەببىتى ۋە تەسلىمىيىتىنىڭ ئىپادىسىدۇر. پلانىتلار قۇياش ئەتراپىدا ئايلانغاندەك، مۇسۇلمانلارمۇ ئاللاھنىڭ بۇ چاقىرىقىغا ئاۋاز قوشۇپ، كەبىنىڭ ئەتراپىدا ئايلىنىدۇ.

ماتېرىياللار

- كەبە مودېلى ياكى چوڭراق بىر قەغەز ساندۇق، ئەگەر ساندۇق تېپىلمىسا سىنىپتىكى ئىككى ئۈستەلنى بىرلەشتۈرسىمۇ بولىدۇ.
- قارا يۇپۇق، ئىككى تال مۇنچا لۇڭگىسى

پائالىيەت

1. سىنىپتىكى ئوقۇغۇچىلار تاۋاپ قىلىشتىن ئىلگىرى تەييارلاپ كەلگەن كەبە مودېلى سىنىپنىڭ ئوتتۇرىسىغا قويىلىدۇ. مودەل بولمىسا سىنىپتىكى ئىككى ئۈستەلنىڭ ياكى بىر قەغەز ساندۇقنىڭ ئۈستىگە قارا يۇپۇق ياپسا بولىدۇ. كەبە مودېلىنىڭ ئۈستىدە سىمۋول خاراكتېرىدە ھەجەرۇل ئەسۋەدنىڭ يېرى ئىشارەت قىلىنىدۇ.

2. ئوقۇغۇچىلار ئۆزى ئېلىپ كەلگەن ئىككى دانە چوڭ لۇڭگىنىڭ بىرسى بىلەن بەلنىڭ ئاستى قىسمىنى، يەنە بىرسى بىلەن بەلنىڭ ئۈستىنى مۇئەللىمنىڭ يېتەكچىلىكىدە باغلاپ ئىھرامغا كىرىدۇ.

3. ئىھرامغا كىرگەن ئوقۇغۇچىلار: «نىيەت قىلدىم ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن تاۋاپ قىلىشقا» دەيدۇ. تاۋاپ ھەجەرۇل ئەسۋەد جايلاشقان يەردىن «بىسمىللاھى ئاللاھۇ ئەكبەر» دەپ، ئالقانىنىڭ ئىچىنى كەبە تەرەپكە قارىتىپ، سالاملاش بىلەن باشلىنىدۇ.

4. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلار بىلەن بىرلىكتە سائەت ئىستىرىلكىسىنىڭ قارشى يۆنىلىشىگە يۈزلەنگەن ھالەتتە تاۋاپنى باشلايدۇ. بىر تەرەپتىن يۇقىرى ئاۋازدا ئۇچ قېتىم: «ئاللاھۇ ئەكبەر، ئاللاھۇ ئەكبەر لائىلاھە ئىللەللاھۇ ۋەللاھۇ ئەكبەر ئاللاھۇ ئەكبەر ۋەلىللاھىل

هامد» دەپ ئايلىنىدۇ. كېيىن ئۇچ قېتىم: «لەببەيكەللاھۇممە لەببەيك، لەببەيكە لاشەرىكە لەكە لەببەيك، ئىننەل ھەمدە ۋەننىئمەتە لەكە ۋەلمۇلك لاشەرىكە لەك» دەپ ئايلىنىشنى داۋاملاشتۇرىدۇ. ھەر قېتىم ئايلانغاندا ھەجەرۋل ئەسۋەدنىڭ ئۇدۇلىغا كەلگەندە بۇرۇنقىدەك سالام بېرىلىدۇ. كېيىن: «ئاللاھۇممە سەللى ئالا سەييىدىنا مۇھەممەدىن نەبىيى ئۇممى ۋە ئەلا ئالىھى ۋە سەھبىھى ۋەسەللەم» دەپ دۇرۇت ئوقۇپ، يەتتە قېتىم ئايلىنىش بىلەن تاۋاپ تاماملىنىدۇ.

ھەج

شەيتانغا تاش ئېتىش

مەقسەت

- شەيتانغا ئەگىشىشنىڭ زىيىنىنى چۈشىنىش.
- شەيتان كەلتۈرىدىغان زىياندىن قانداق قوغدىنىش لازىملىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «كىمكى ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن ھەج قىلىپ، ناچار-سۆز ھەرىكەتلەردىن يىراق تۇرسا، ئانىسىدىن يېڭى تۇغۇلغاندەك پاك ۋە گۇناھسىز بولىدۇ.» (بۇخارى، ھەج، 4)
- «ئەگەر شەيتان ساڭا ۋەسۋەسە قىلسا، (شەيتانىنىڭ ۋەسۋەسىدىن) ئاللاھقا سېغىنىپ پاناھ تىلىگىن. ئاللاھ ھەقىقەتەن (سۆزۈڭنى) ئاڭلاپ تۇرغۇچىدۇر، (ئىشىڭنى) بىلىپ تۇرغۇچىدۇر. تەقۋادار كىشىلەر شەيتانىنىڭ ۋەسۋەسىگە ئۇچرىسا، ئاللاھنى ئەسلەيدۇ-دە، ھەقىقەتنى كۆرۈۋېلىپ، (شەيتانىنىڭ ۋەسۋەسىسىدىن) خالاس تاپىدۇ.» (ئەئراپ سۈرىسى 200-201-ئايەت)

ماتېرىياللار

- قەغەز ساندۇق، قايچا، كارتون، شېغىل تاش ياكى نوقۇت، قۇناق ۋە باشقا نەرسىلەر

پائالىيەت

بۇ پائالىيەتتە مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا ھەج ئىبادىتى جەريانىدا شەيتانغا قانداق تاش ئېتىشنى مىساللار بىلەن بايان قىلىدۇ. شەيتانغا تاش ئېتىش دېگەنلىك ئاللاھنىڭ دەرگاھىدىن قوغلىنىپ، ئاللاھنىڭ بەندىلىرىنى توغرا يولدىن چىقىرىپ، گۇناھ قىلىشقا سەۋەپچى بولىدىغان شەيتان بىلەن كۈرەش قىلىش دېگەنلىك بولىدۇ. شەيتانغا ئېتىلغان ھەر بىر تاش، شەيتانىنىڭ ناچارلىقىنى ھاياتىمىزدىن چىقىرىپ تاشلاش دېگەنلىكتۇر. تاش ئېتىش مەشقى مۇنداق ئېلىپ بېرىلىدۇ:

1. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلار بىلەن بىرلىكتە تەييارلىغان قەغەز ساندۇق ئىچىگە يەرلەشتۈرۈپ سىمۇۋول خارەكتېرلىك شەيتان تۇۋرىكىنى تەييارلايدۇ.

2. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلار بىلەن بىرلىكتە شەيتان ئىنسانلارغا قىلدۇرماقچى بولغان، لېكىن سالىھ بەندىلەر يىراق تۇرۇشى كېرەك بولغان 21 تۈرلۈك ناچار سۆز-ھەرىكەتلەرنى ئېنىقلاپ چىقىدۇ.

ناچار سۆز-ھەرىكەتلەر

1. يالغان ئېيتمايمەن	1. ھەسەتخورلۇق قىلمايمەن	1. ھاراق ۋە تاماكا چەكمەيمەن
2. غەيۋەت قىلمايمەن	2. مەغرۇر ۋە تەكەببۇر بولمايمەن	2. ھايۋانلارغا زىيان سالمايمەن
3. ئوغرىلىق قىلمايمەن	3. غەزەپلەنمەيمەن	3. لاتارىيە بىلىتى ئالمايمەن (قەرت، قىمار ئوينىمايمەن)
4. ھاقارەت قىلمايمەن	4. شەخسىيەتچى بولمايمەن	4. ئامانەتكە خىيانەت قىلمايمەن
5. ناچار لەقەم قويمايمەن	5. پىخسىق بولمايمەن	5. ئاتا-ئانىغا ھۆرمەتسىزلىك قىلمايمەن
6. ھارامغا قارىمايمەن	6. ئۆچ-ئاداۋەت ساقلىمايمەن	6. ھۇرۇنلۇق قىلمايمەن
7. بۆھتان چاپلىمايمەن	7. ئىككى يۈزلىمچىلىك قىلمايمەن	7. ھارام يېمەيمەن

3. مۇئەللىم 7 ئوقۇغۇچى تاللاپ، يۇقىرىدىكى جۈملىلەرنى ئالدىدىن تەييارلىغان بىر ۋاراق كېچىك قەغەزگە يازىدۇ. ئوقۇغۇچىلار بۇ قەغەزنىڭ ئىچىگە بىر تالدىن نوقۇت قويۇپ، يېزىق سىرتتا قالىدىغان شەكىلدە ئورايدۇ، بۇنىڭ بىلەن ھەر بىر ئوقۇغۇچى ئۈچ ۋاراق كېچىك قەغەزگە نوقۇت ئورىغان بولىدۇ.

4. ئوقۇغۇچىلار ئىچىگە نوقۇت قويۇلغان قەغەزلەرنى شەيتانغا ئاتىدۇ. تاش ئېتىش جەريانىدا قەغەزگە يېزىلغان سۆزلەرنى يۈرەكتىن ئونلۇك ئاۋازدا ئوقۇيدۇ.

5. شەيتانغا تاش ئېتىش تۈگىگەندىن كېيىن بۇ پائالىيەتنى كۆزىتىۋاتقان 7 ئوقۇغۇچى، ساندۇقتا يىغىلغان نوقۇت ئوراڭلىغان قەغەزدىن ئۈچ تالدىن ئېلىپ، نۆۋەت بىلەن ئۇنىڭدىكى جۈملىلەرنى ساۋاقداشلىرىغا ئونلۇك ئاۋازدا ئوقۇپ بېرىدۇ.

ھەج ئىبادەت پىلانى

6

تاغلار

5

ئەرەپات ۋە ھەرەم رايۇنى چېگرىسى

4

مىنا

مۇزدەلىفە

مەشئەرىمىن يولى

داب يولى

تاغلار

رەھمەت تېغى

ئەرەپات مەيدانى

ھەج ئىبادىتى جەريانىدا قىلىنىدىغان ئىشلار تەرتىپى بىلەن يېزىلدى. بۇنىڭغا ئاساسەن تۆۋەندىكى جۈملىلەردىكى بوشلۇقلارنى ئۇيغۇن سۆزلەر بىلەن تولدۇرۇڭلار.

1. مەككىگە كېلىشتىن ئىلگىرى ..... غا كىرىمىز.
2. كەبىدە بەيتۇللاھنى ..... قىلىمىز.
3. ساپا ۋە مەرۋە ئارىسىدا ..... قىلىمىز.
4. ئاراپاتتا ..... تۇرىمىز
5. مۇزدەلىفىدە ..... قىلىمىز.
6. مىنادا ..... قىلىمىز.

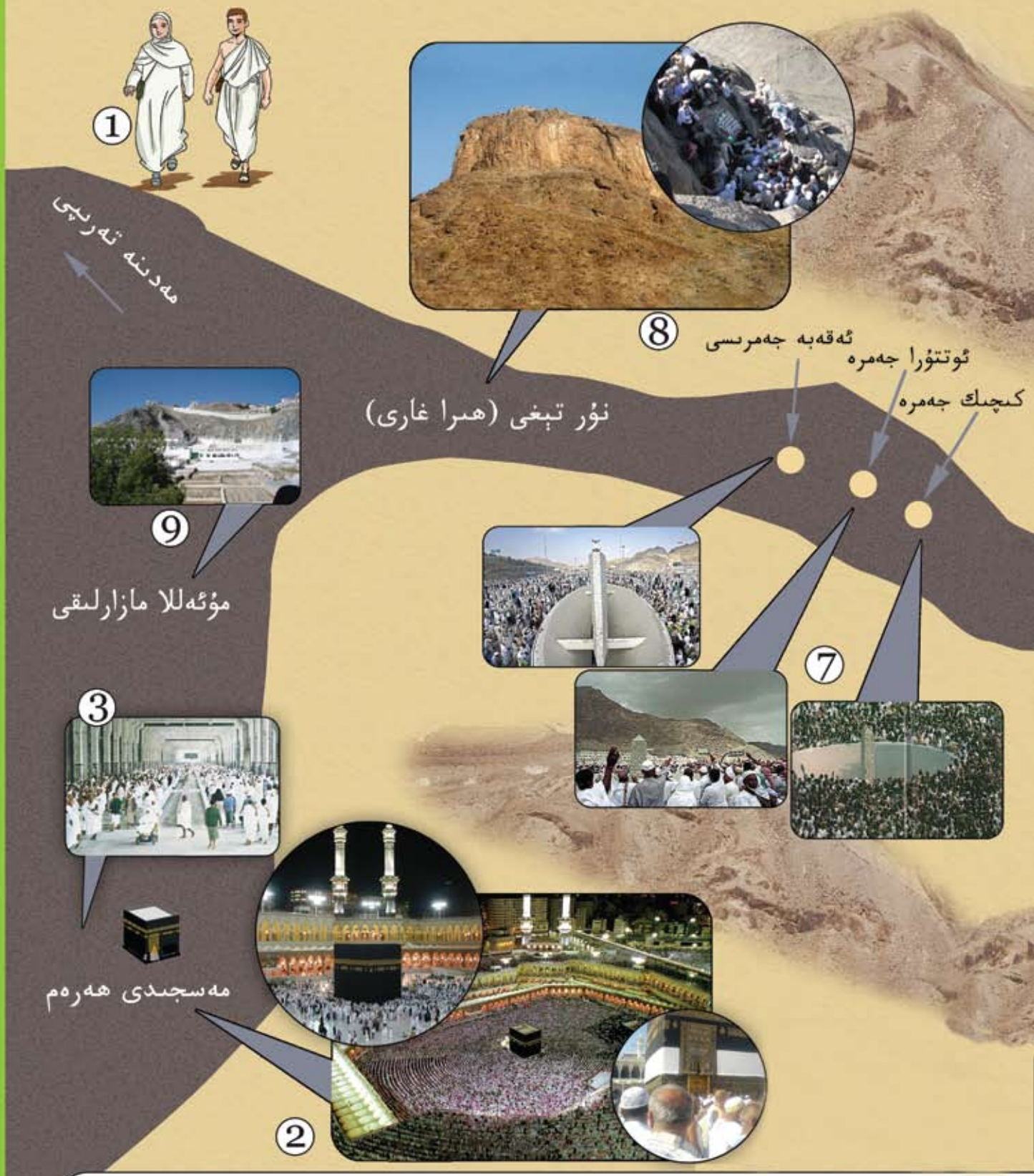

7. ئەسكىلىكنىڭ سىمۋولى بولغان ..... غا بۇ يەردە تاش ئاتىمىز.
8. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تۇنجى ۋەھيى كەلگەن ..... غارىنى زىيارەت قىلىمىز.
9. مەككىدە ساھابە-كىرام ياتقان قەبرىستانلىق ..... زىيارەت قىلىنىدۇ.

ھەج

مەقسەت

- ھەج ئىبادىتىنىڭ شەخسىي ۋە ئىجتىمائىي ھاياتىمىزغا كۆرسىتىدىغان ئىجابىي تەسىرىنى ھېس قىلىش.
- ھەج تەجرىبىسىدىن پايدىلىنىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ھەج قىلىپ، ناچار سۆز-ھەرىكەت قىلمىغان ۋە توغرا يولدا ماڭغان كىشى، ئانىسىدىن تۇغۇلغاندەك، گۇناھسىز بولىدۇ.» (تىرمىزى، ھەج، 4)

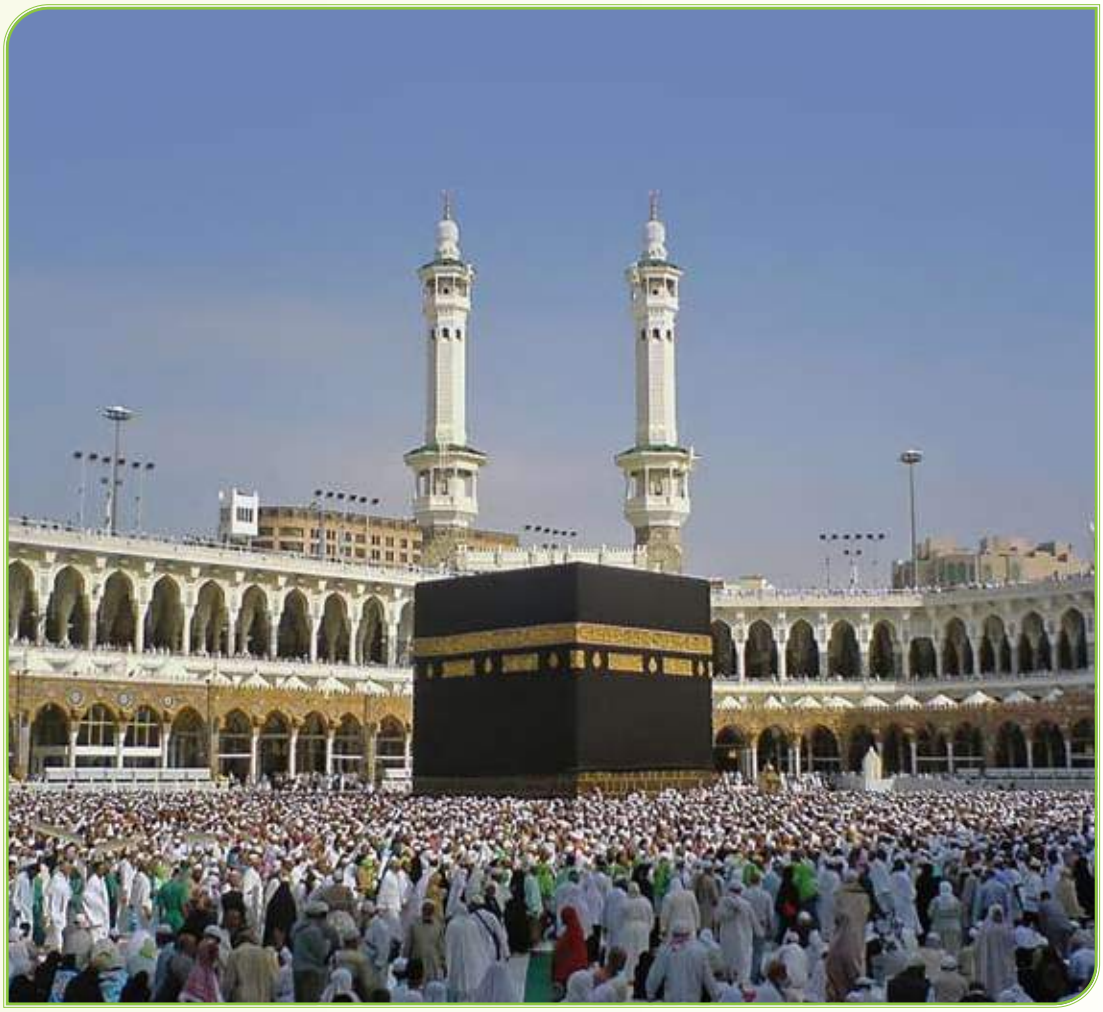

پائالىيەت

ھەج ھەققىدە مۇخپىرلىق قىلىش:

مۇخپىرلىق زىيارىتىدە تۆۋەندىكىلەرگە دىققەت قىلىش كېرەك:

- زىيارەت قىلىنىدىغان ھاجى ئەتراپلىق دىنىي مەلۇماتقا ئىگە بولۇشى كېرەك.
- زىيارەت خاتىرسى ئىلاجى بار ئۇنگە ئېلىنىشى، كېيىن ئاڭلاپ يېزىلىشى كېرەك.
- زىيارەت قىلىنغان ھاجى مۇشۇ يېقىندا ھەجدىن قايتىپ كەلگەن بولۇشى كېرەك.
- سوئال-جاۋابلارغا ئەگىشىپ، باشقا مۇڭاپىق سوئاللارمۇ قوشۇلسا بولىدۇ.
- بۇ زىيارەت خاتىرىسىنى سىنىپتا ساۋاقداشلارغا ئوقۇپ بېرىش.

مۇخپىر ئوقۇغۇچى ھاجىدىن سورايدىغان سوئال:

1. قانچە ياشتا ھەجگە باردىڭىز؟
2. تەجرىبىڭىزگە ئاساسەن قانچە ياشتا ھەجگە بارسا ئۈيغۇن؟ بۇنىڭ سەۋەبى نېمە؟
3. ھەجگە بېرىشتىن بۇرۇنقى ھېس-تۇيغۇلىرىڭىزنى دەپ بېرەمسىز؟
4. ھەجگە بېرىشتىن بۇرۇن ماددى ۋە مەنىۋى تەييارلىق قىلدىڭىزمۇ؟
5. بىللە ھەج قىلغانلار بىلەن ئۇنتۇلماس بىر ئەسلىمىڭىز بارمۇ؟
6. مەككىدە بىر كۈننى قانداق ئۆتكۈزدىڭىز؟
7. مۇقەددەس توپراقلاردىكى ئىنسانلار بىلەن بولغان مۇناسىۋەتنى بايان قىلىپ بېرەمسىز؟
8. ھەج جەريانىدا سىزگە ئەڭ چوڭقۇر تەسىر قىلغان نەرسە نېمە؟
9. باشقا دۆلەتلەردىن كەلگەن مۇسۇلمانلار بىلەن تونۇشۇش پۇرسىتى بولدىمۇ؟ ھەر خىل مەدەنىيەت ۋە ئۆرپ-ئادەتتىكى مۇسۇلمانلار بىلەن تونۇشۇشتىن نېمە ھېس قىلدىڭىز؟
10. كەبىنى تۇنجى كۆرگەن ۋاقتىڭىزدا نېمىنى ھېس قىلدىڭىز؟
11. ھەجدىن ئىلگىرىكى سۆز-ھەرىكەتلىرىڭىز بىلەن ھازىرقى سۆز-ھەرىكەتلىرىڭىز ئوتتۇرىسىدا قانداق پەرق بار؟
12. ھەج قىلغان بىرسى بولۇش سۈپىتىڭىز بىلەن ھەجگە بارىدىغانلارغا قانداق تەۋسىيىڭىز بار؟
13. مەدىنىدىكى كۈنلىرىڭىزدىن بىر ئاز سۆز قىلىپ بېرەمسىز؟ ئۇ يەرنىڭ ئۆزگىچە بىر ئالاھىدىلىكى بار، شۇنداقمۇ؟

رەسىملەرگە ئىنكاس

1. رەسىمدىكى ئىنسانلارنىڭ يېشىنى تەخمىن قىلىڭ.

.....

.....

.....

.....

2. رەسىمكى كىشىلەر قايسى دۆلەتتىن كەلگەن بولۇشى مۇمكىن؟

.....

.....

.....

.....

3. بۇ يەردىكى كىشىلەرنىڭ مەملىكەتتىدىكى كەسپى ۋە ئورنى ھەققىدە بىر نېمىلەرنى تەخمىن قىلالىدىڭىزمۇ؟

.....

.....

.....

.....

4. تىلى، رەڭگى، مىللىتى، كەسپى ۋە ئەملى ئوخشاش بولمىغان بۇ كىشىلەرنىڭ بۇ يەرگە يىغىلىشىدىكى غايىسى نېمە؟

.....

.....

5. ئۇلارنىڭ ھازىر ھېس قىلىۋاتقان ئورتاق ھېس-تۇيغۇسى نېمە بولۇشى مۇمكىن؟

.....

.....

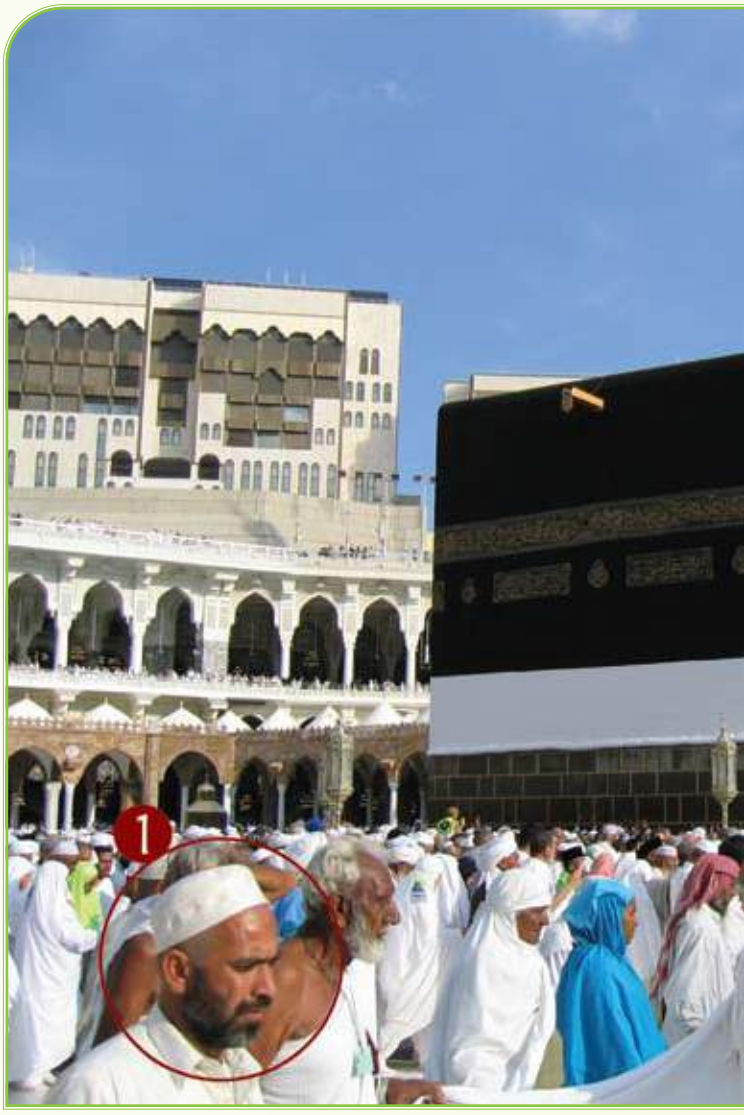

6. رەسمدە بىر رەقەمنى بىلەن ئىشارەت قىلىنغان كىشىنىڭ روھى ھالىتى سىزچە قانداق؟

.....

.....

.....

.....

7. رەسمدە ئىككى رەقەمنى بىلەن ئىشارەت قىلىنغان كىشىنىڭ روھى ھالىتى سىزچە قانداق؟

.....

.....

.....

.....

8. سىز بۇ كىشىنىڭ ئورنىدا بولسىڭىز، ئاللاھقا قانداق دۇئا قىلاتتىڭىز؟

.....

.....

.....

.....

9. بۇ يەردىكى ئىنسانلارنىڭ باي ياكى كەمبەغەل، ئىشچى ياكى خوجايىن ئىكەنلىگىنى پەرقلەندۈرەلەمسىز؟ نېمە ئۈچۈن؟

.....

.....

10. بۇ يەردە ئىنسانلارنىڭ ھەممىسى باراۋەر بولىدىغان بۇ مۇقەددەس ماكان سىزگە ئاخىرەتتىكى قايسى سەھنىنى ئەسلىتىدۇ؟

.....

.....

ھەجگە مۇناسىۋەتلىك مەلۇماتلارنى كۆزدىن كەچۈرەيلى

	مەلۇماتلار	توغرا	خاتا
1.	ھەج ئىسلامنىڭ شەرتلىرىدىن بىرسىدۇر.	✓	
2.	ھەجنىڭ پەرزلىرى: ئىھرامغا كىرىش، ئەراپاتتا ۋەقپىدە تۇرۇش، كەبىنى تاۋاپ قىلىش.		
3.	مۇسۇلمانلار بىر يىلنىڭ ھەر قانداق ئېيىدا ھەج قىلسا بولىدۇ.		
4.	ھەر ياشتىكى مۇسۇلمانغا ئۆمرىدە بىر قېتىم ھەج قىلىش پەرزدۇر.		
5.	ھەج قىلىش جەريانىدا ئەر ۋە ئاياللار ئىھرامغا كىرىشى كېرەك.		
6.	ئىھرام باي-كەمبەغەل، يۇقىرى-تۆۋەن ھەر مۇسۇلمانىنى ئاللاھ نەزىرىدە ئوخشاش قىلىدۇ.		
7.	ھەج ھەر خىل تىلدىكى پەرقلىق مىللەتتىكى مۇسۇلمانلارنىڭ قېرىنداشلىق ھېسسىياتىنى كۈچلەندۈرىدۇ.		
8.	كېسەل ۋە باشقا سەۋەپلەر بىلەن ھەجگە بارالمىغانلار ئورنىغا باشقا بىرسىنى ئەۋەتسە بولىدۇ.		
9.	باللار ۋە نېرۋا كېسىلى بارلار ھەج قىلمىسمۇ بولىدۇ.		
10.	ھەج ئېيىدىن باشقا ئايدا كەبىنى تاۋاپ قىلىشقا بولمايدۇ.		
11.	كەبىنى ئىبراھىم ئەلەيھىسسالام بىلەن ئوغلى ئىسمائىل ئەلەيھىسسالام بىنا قىلغان.		
12.	ئەراپاتتا ۋەقپىدە تۇرالمىغان كىشى ھەج قىلغان ھېسابلانمايدۇ.		
13.	ئىھراملىق ھالەتتە مەككە، مەدىنىدە بىر ئوت-چۆپنى يۇلۇشنىڭ دىندىكى ھۆكمى جائىزدۇر.		
14.	ھەجگە بېرىپ كەلگەنلىكىڭ ئەمەس، ھەججى قوبۇل قىلىنغانلىقىڭ گۇناھى ئەپۇ قىلىنىدۇ.		
15.	ھەجگە ياشانغاندا بېرىش تېخىمۇ ياخشى.		
16.	ھەجگە بارغان ھاجى ھەرەمدىن سوۋغا-سالام ئېلىپ كەلسە گۇناھ بولىدۇ.		
17.	ھەجگە بارىدىغانلار ھەرەمگە مېڭىشتىن ئىلگىرى كۆڭلىنى ئاغرىتقانلار بولسا، رازىلىق ئېلىشى، باشقىلارنىڭ ھەققى بولسا ھەققىنى بېرىشى كېرەك.		

ھەج تېپىشمىقى

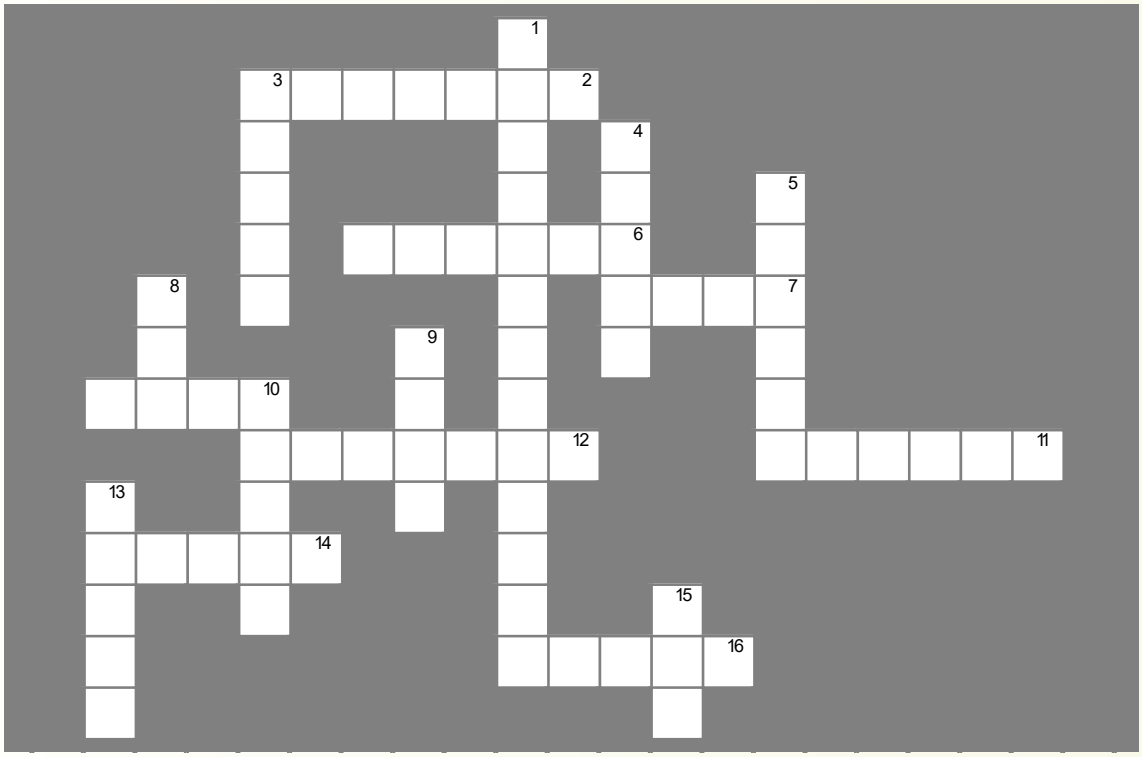

يۇقىرىدىن تۆۋەنگە

1. كەبىدە تاۋاپ باشلىنىدىغان يەردىكى مۇبارەك قارا تاش
3. كەبىنىڭ ئەتراپىدا يەتتە قېتىم ئايلىنىش
4. ھاجى نامزاتلىرى ئىھرامغا كىرىدىغان يەر
5. كەبىنىڭ يېقىنىدىكى بولاقتىن چىقىدىغان سۇ
8. كەبە ۋە ئەتراپىدىكى مۇقەددەس ماكانلارنى زىيارەت قىلىش بىلەن ئادا قىلىنىدىغان پەرز ئىبادەت
9. بەيتۇللاھ
10. ھەج قىلىنىدىغان، بەزى ئىشلار ھارام قىلىنىدىغان ۋە چېگىرىسى مەلۇم مۇقەددەس ماكانلار
13. كەبە جايلاشقان يەر
15. ساپا بىلەن مەرۋە ئارىسىدا تېزلىكتە قىلىنىدىغان ھەرىكەت

ئوڭدىن سولغا

2. بىز ۋەقپىدە تۇرىدىغان جاي
6. ھەج قىلىش جەريانىدا ئاللاھ ئۈچۈن قۇربانلىق قىلىنىدىغان كىچىك ياكى چوڭ چارۋا مال
7. شەيتانغا تاش ئاتىدىغان يەر
10. ھەج قىلغان كىشى
11. ھەجدە ئەر كىشىلەر كىيىدىغان ئاق رەختلىك ۋە يېڭنە تەگمىگەن كىيىم
12. كەبىنى تاۋاپ قىلغاندا قىلىنىدىغان دۇئا
14. ئەرەپات تېغىدا دۇئا قىلىش مەقسىتىدە قىسقا بىر مۇددەت تۇرۇش
16. كەبىنىڭ ئەتراپىدا بىر قېتىم ئايلىنىش

زاكات

زاكات مەشقى

مەقسەت

- ئىنپاق (خالىس ياردەم) قىلىشنىڭ ئەھمىيىتى ۋە مۇھىملىقىنى بىلىش.
- زاكاتنىڭ قانداق ھېسابلىنىدىغانلىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ئۇلارنىڭ مالىدىن ياردەم تەلەپ قىلغانلار ۋە يوقسۇللارنىڭ مەلۇم ھەققى باردۇر.» (بەقەرە سۈرىسى 127-ئايەت)

ماتېرىياللار

- زاكات قۇتىسى

پائالىيەت

مەسىلەن:

ھەپتىدە خەجلەيدىغان پۇل 5 لىرا، بىر يىلدا 52 ھەپتە بار.

ھېساب:

1. لىرا 260 = 52 x 5 (يىللىق خەجلەيدىغان مىقدار)

2. لىرا 6.5 = 4 ÷ 260 (مىسال ئۈچۈن بېرىلىدىغان زاكات مىقدارى)

مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا زاكاتنى قول ئىلكىدە بار كىشىلەر بېرىدىغانلىقى، لېكىن موھتاجلارغا ھەممىمىزنىڭ ياردەم قىلىشىمىز لازىملىقىنى بايان قىلىدۇ. ئاندىن تۆۋەندىكى قەدەم باسقۇچلار بويىچە:

1. ھەر ئوقۇغۇچى ھەپتىلىك خەجلەيدىغان پۇلىنى ھېسابلايدۇ.
2. ئوقۇغۇچىلار ھەپتىلىك خەجلەيدىغان پۇلىنىڭ سانىنى 52 گە كۆپەيتىپ، يىللىق خەجلەيدىغان پۇلىنى ھېسابلايدۇ.
3. يىللىق كىرىمدىن زاكاتنى ھېساپلاپ چىققانغا ئوخشاش، ئوقۇغۇچىلار ئۆزى بىر يىلدا جەمئى خەجلەيدىغان پۇلىنىڭ قىرىقتا بىرىنى ھېسابلايدۇ.

4. ھەر ئوقۇغۇچى يىللىق جەمئى خەجلەيدىغان پۇلنىڭ قىرىقتىن بىرىنى ئايرىغاندىن كېيىن بىر ئاي ئىچىدە بۇ پۇلنى يىغىدۇ.

5. يىغىلغان پۇل زاكات قۇتىسىغا قويىلىدۇ.

6. ئاي ئاخىرىدا زاكات قۇتىسى ئېچىلىدۇ.

7. ئوقۇغۇچىلار بىلەن بىرلىكتە بۇ پۇللارنىڭ قايسى موھتاجلارغا بېرىلىدىغانلىقى قارار قىلىنىدۇ.

8. قۇتىدىن ئېلىنغان پۇلنى بىر قانچە ئوقۇغۇچى ۋەكىل بولۇپ قارارلاشتۇرۇلغان كىشىگە ئاپىرىپ بېرىدۇ.

9. ئوقۇغۇچى ۋەكىللىرى موھتاج كىشىگە ياردەم قىلىش جەريانىدىكى ھېس-تۇيغۇلىرىنى سىنىپتىكى ساۋاقداشلىرىغا سۆزلەپ بېرىدۇ.

بۇ پائالىيەت جەريانىدا تۆۋەندىكىلەرگە دىققەت قىلىش لازىم:

- ئوقۇغۇچىلار ئۆز ئىختىيارلىقى بىلەن قاتنىشىش.
- كىمنىڭ قانچىلىك پۇل بەرگەنلىكىنى ئاشكارىلىماسلىق.
- ياردەم ئالىدىغان كىشىنى كۆپچىلىك بىرلىكتە قارار قىلىش.
- ياردەم ئالغۇچىنى رەنجىتمەسلىك، بىئارام قىلماسلىق.
- بۇ پائالىيەتلەرنى ئىبادەت نىيىتى بىلەن قىلىش.

زاكات

ئىنفاقنىڭ (خالىس يارەم) ئەدەبى

مەقسەت

✓ زاكات ۋە سەدىقە بېرىش ئەدەبىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

✓ «ياخشى سۆز ۋە كەچۈرۈش كېيىن ئەزىيەت ئېلىپ كېلىدىغان سەدىقىدىن ئەۋزەلدۇر. ئى مۆمىنلەر! بەرگەن سەدىقەڭلارنى مىننەت قىلىش ۋە ئەزىيەت يەتكۈزۈش بىلەن بىكار قىلىۋەتمەڭلار.» (بەقەرە سۈرىسى 263 ـ 264 ـ ئايەت)

پائالىيەت

سەدىقە تاشلىرى

پېقىرلارنىڭ ئېھتىياجىنى قامداش مۇسۇلمانلارغا نىسبەتەن قەرزدۇر. ئاللاھتائالا قۇرئاندا سەدىقە بېرىشكە بۇيرۇش بىلەن بىرلىكتە، سەدىقە بەرگەنىدە دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك نوقتىلارنىمۇ ئوتتۇرىغا قويغان. چۈنكى كىبىر ۋە مىننەت بىلەن بېرىلگەن سەدىقە ساۋاب ئەكەلمەيدۇ. مۇسۇلمان ئەدەب ـ ئەخلاق بىلەن ئۆزىنى زىننەتلىشى كېرەك.

خەير ـ ساخاۋەتتە دىققەت قىلىشقا تېگىشلىك ئىنچىكە قائىدە ـ يۇسۇنلارنى ئوسمانلى دەۋرىدە ئەجدادىمىزنىڭ تۇرمۇشىدىكى «سەدىقە تاشلىرى» ئارقىلىق بىلگىلى بولىدۇ. ئۇلار بۇ سەدىقە تاشلىرىنى مەسجىدلەرنىڭ ھويلىسىدىكى بۇرجەككە ياكى بىر مازارلىقنىڭ مەلۇم تەرىپىگە قويغان. شۇنداق قىلىپ، خەير ـ ساخاۋەت قىلماقچى بولغان مۇسۇلمانلار سەدىقىسىنى مەخپى يۇسۇندا سەدىقە تاشلىرىنىڭ ئۈيۈلغان كاۋاك قىسمىغا قويغان. ھەقىقى موھتاجلار بۇ يەرلەردىن ئۆزىنىڭ ئېھتىياجىغا چۈشلۈق ئالغان. بۇنىڭ بىلەن بەرگۈچى كىبىر ۋە رىيادىن يىراق تۇرغان. ئالغۇچى كىشىمۇ ئۆزىنى باشقىلار كۆرمىگەنلىكى ئۈچۈن خجىللىق ھېس قىلمىغان ۋە باشقىلار ئالدىدا ئۆزىنى پەس كۆرمىگەن.

✓ مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارنى بىر ـ بىرىگە ئۈدۈل ئولتۇرغۇزىدۇ، ھەر ئوقۇغۇچىنىڭ قولىدا قەلەم، قەغەز بار.

✓ ئاندىن، مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارنى ئىدىيە جەھەتتىن تەييار ھالەتكە ئەكىلىدۇ. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارنىڭ تەسەۋۋۇر كۈچىنى ئاخىرقى چەككىچە ئىشلىتىپ سوئال سورىشنى، ھېچكىم سورىغان سوئالى تۈپەيلى جاۋابقا تارتىلمايدىغانلىقى، كۆپچىلىكنىڭ ئاكتىپ قاتنىشىشنى ئېيتىدۇ.

✓ مۇزاكىرە قىلىنىدىغان تېما «خەيرى ـ ساخاۋەتتىكى ئەدەب ـ قائىدىلەر» ئىكەنلىگىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، ئوسمانلىدىكى «سەدىقە تاشلىرى» ئادىتىنى بايان قىلىدىغان مەزمۇننى بىرلىكتە ئوقۇيدۇ.

✓ ئىدىيە جەھەتتە ياخشى تەييارلىق قىلىش تەلەپ قىلىنىدۇ.

بىرىنچى مۇزاكىرە:

مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن نۆۋەت بىلەن تۆۆەندىكى سوئالنى سورايدۇ:

1. سەدىقە بەرگەندە سۆز-ھەرىكەتلەردە نېمىلەرگە دىققەت قىلىمىز؟

2. سەدىقە تاشلىرىدا كۆرسىتىلگەن ئۆرنەككە ئوخشاش، سىز كۈنىمىزدە پېقىر ۋە موھتاجلارنىڭ كۆڭلىنى ئاغرىتماي، بىر نەرسە بېرىشتە قانداق ئۇسۇل قوللىنىسىز؟

مۇئەللىم بېرىلگەن جاۋابلارنى ئۆز پېتى دوسكىغا يازىدۇ. بۇنىڭ بىلەن بىرىنچى مۇزاكىرە تۈگەيدۇ.

ئىككىنچى مۇزاكىرە:

ئوتتۇرىغا قويۇلغان پىكىر ۋە قاراشلاردىن بىر نەچچىسى پايدىسى ۋە ئىجرا قىلىشقا بولىدىغانلىقىغا دىققەت قىلغان ئاساستا ئاۋازغا قويىلىدۇ. نەتىجىدە ئەڭ ياخشى پىكىر بىرلىكتە تاللىنىلىدۇ. خالساق، بۇ پىكىر سىنپتا بىر پىلان شەكلىدە ئىجرا قىلىنسا بولىدۇ.

قەلەم تەۋرىتىيلى

ئاللاھتائالا مال-مۈلكىمىزدىن خەيرى-ساخاۋەت قىلغان، زاكات ۋە سەدىقە بەرگەن ۋاقتىمىزدا نېمىلەرگە دىققەت قىلىشىمىز لازىملىقىنى تۆۋەندىكى ئايەتتە مۇنداق بايان قىلىدۇ:

✓ «ياخشى كۆرگەن نەرسەڭلاردىن سەرپ قىلمىغۇچە ھەرگىز ياخشىلىققا ئېرىشەلمەيسىلەر.» (ئال ئىمران سۈرىسى 92-ئايەت)

✓ «ئۆزى موھتاج تۇرۇقلۇق، مىسكىنگە، يېتىمگە ۋە ئەسىرگە تائام بېرىدۇ.» (ئىنسان سۈرىسى 8-ئايەت)

✓ «ئى مۆمىنلەر! سىلەر ئېرىشكەن نەرسىلەرنىڭ ۋە بىز سىلەرگە زېمىندىن چىقىرىپ بەرگەن نەرسىلەر (يەنى ئاشلىقلار ۋە مېۋىلەر)نىڭ ياخشىلىرىدىن سەدىقە قىلىڭلار، ئۆزۈڭلارمۇ پەقەت كۆزۈڭلارنى يۇمۇپ تۇرۇپ ئالمىدىغان ناچارلىرىنى ئىلغاپ سەدىقە قىلماڭلار.» (بەقەرە سۈرىسى 267-ئايەت)

بۇ ئايەتكە ئاساسەن تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىڭلار:

1. بىر كىيىم-كېچەك دۇكىنى بار دەپ پەرەز قىلايلى. ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن يېتىم بالىلارغا كىيىم-كېچەك بېرىسىز.

1) بەرمەكچى بولغان كىيىم قانداق ئالاھىدىلىكتە بولۇشى كېرەك؟

.....

.....

.....

2) قانداق كىيىملەرنى ئۇلارغا لايىق كۆرمەيسىز؟

.....

.....

.....

2. بىر مېۋىلىك بېغىڭىز بار دەپ پەرەز قىلايلى. مېۋىلىرىڭىز پىشقاندا مەدرىسە، ئوقۇغۇچىلار ياتىغى قاتارلىق ئاممىۋى ئورۇنلارغا خەير-ساخاۋەت قىلماقچى بولدىڭىز.

1) بەرمەكچى بولغان مېۋىڭىڭ قانداق بولۇشىغا دىققەت قىلىسىز؟

.....

.....

.....

2) قانداق مېۋىنى ئۇلارغا بېرىشكە لايىق كۆرمەيسىز؟

.....

.....

.....

3. ئاللاھ سىزگە كۆپ مال-دۇنيا بەردى دەپ پەرەز قىلايلى. پېقىر ۋە يېتىم-يېسىرلار سىزنىڭ خەير-ئىھسان قىلىشىڭىزنى كۈتىدۇ.

1) ئۇلارغا ياردەم بەرگەندە نېمىگە دىققەت قىلىسىز؟

.....

.....

.....

2) نېمىلەرنى قىلماسلىققا تىرىشىسىز؟

.....

.....

.....

4. بىر پادا قويۇم بار دەپ پەرەز قىلىڭ. ئەتراپىڭىزدا ئۆيىگە گۆش ئالالمايدىغان پېقىرلار بار. سىز بۇ قويلاردىن زاكات ۋە سەدىقە بېرىشنى ئويلامسىز؟

1) قانداق ئالاھىدىلىكتە قوي بېرىشنى ئويلايسىز؟

.....

.....

.....

2) قانداق قوينى ئۇلارغا بېرىشكە لايىق كۆرمەيسىز؟

.....

.....

.....

زاكاتقا مۇناسىۋەتلىك مەلۇماتلىرىنى كۆزدىن كەچۈرەيلى

	مەلۇماتلار	خاتا	توغرا
1.	زاكات ئىمانلىقنىڭ شەرتلىرىدىن بىرسىدۇر.	✓	
2.	زاكات كەمبەغەل بىلەن باي ئوتتۇرىسىدا سۆيگۈ رىشتىسى ئورنىتىدۇ.		
3.	زاكات بايلىقنىڭ گۈناھى ۋە مېلىنى پاكلايدۇ.		
4.	زاكات ئالغان كىشى بىزگە مىننەتدار بولۇشى كېرەك.		
5.	قولىدا ئازراق پۇلى بولغانلىكى كىشى زاكات بېرىشى كېرەك.		
6.	زاكات بېرىلىدىغان مال نىساپ مىقدارىغا يەتكەن بولۇشى ۋە بىر يىل ئۆتكەن بولۇشى كېرەك.		
7.	زاكات بەرگەندە مېلىمىزنىڭ تۆتتىن بىر قىسمىنى بېرىشىمىز كېرەك.		
8.	بىر ئىنسان ئەگەر كەمبەغەل بولسا ئالدى بىلەن باللىرى ياكى دادىسىغا بېرىشى كېرەك.		
9.	ئايالنىڭ يولدىشىغا، يولدىشىنىڭ ئايالىغا زاكات بېرىشى توغرا ئەمەس.		
10.	مۇسۇلمان بولمىغانلارغا زاكات بېرىلمەيدۇ.		
11.	زاكات پېقىرنىڭ بايىدىكى ھەققىدۇر.		
12.	زاكات بەرگۈچىنىڭ مېلى بىر كۈنى تۇغەيدۇ.		
13.	زاكات بېرىدىغان كىشى قەرزى بولسا ئالدى بىلەن قەرزىنى تۆلىشى كېرەك.		
14.	زاكات ھېسابلىغاندا قەرز ھېسابلانغاندىن كېيىن ئېشىپ قالغان پۇل نىساپ مىقدارىغا يەتسە زاكات بېرىلىدۇ.		
15.	زاكاتنى ئەتراپىمىزدىكى موھتاجلاردىن باشلاش كېرەك.		

تېپىشماق

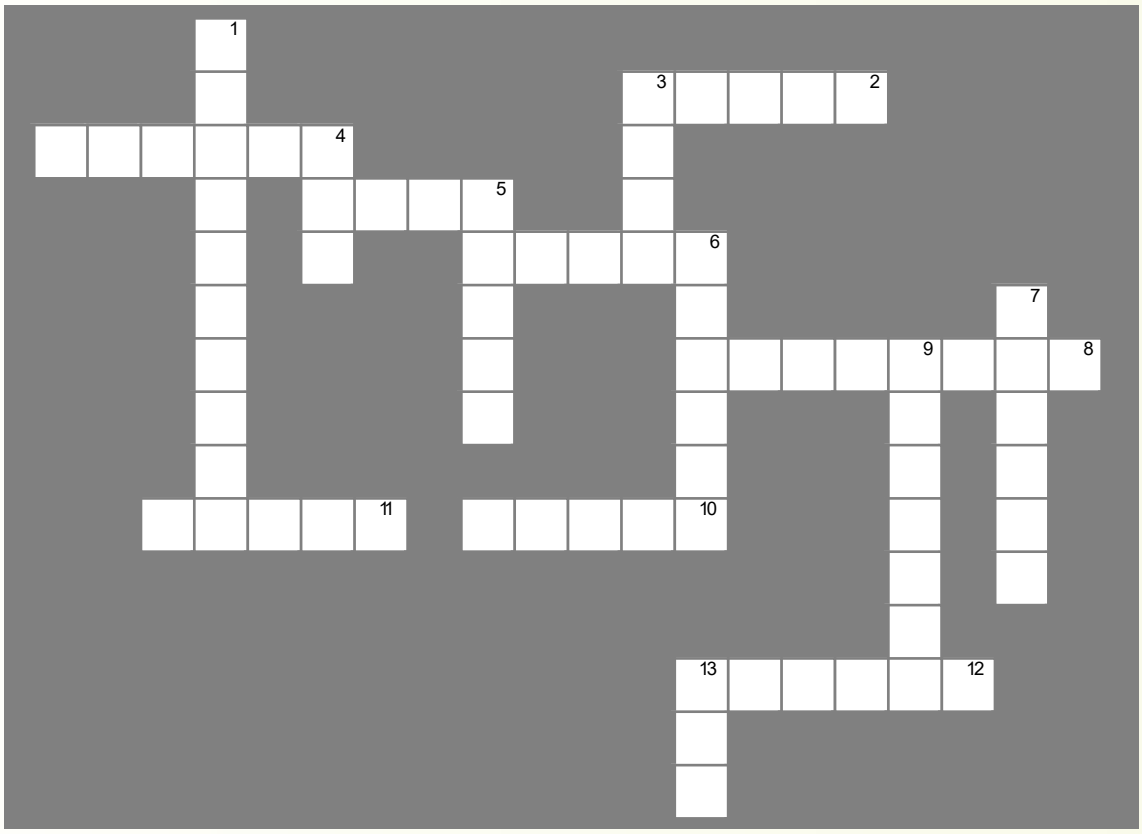

يۇقىرىدىن تۆۋەنگە

1. ئالتۇن ۋە نەق پۇلنىڭ زاكات نىسبىتى
3. بەش تۇياق ئۇچۇن بىر قوي زاكات بېرىلىدىغان چارۋا مال
5. 560 گرامدا قىرىقتا بىر زاكىتى بېرىلىدىغان مېتال...
6. 90 گرامدىن كۆپ بولغاندا زاكىتى بېرىلىدىغان مېتال...
7. ئاللاھنىڭ رىزاسىنى كۆزلەپ موھتاجلارغا بېرىلگەن ياردەم...
9. ....قول ئالغۇچى قولدىن ئۇستۇندۇر.
13. قىرىقتا بىرى زاكات بېرىلىدىغان چارۋا مال تۇرى....

ئوڭدىن سولغا

2. ئىسلامنىڭ شەرتلىرىدىن بىرسى، مال ۋە پۇل بىلەن قىلىنىدىغان ئىبادەت
4. زاكات بەرگۈچىنىڭ مېلىنىڭ كۆپىيىشى
5. ئوتتۇزدا بىر زاكىتى بېرىلىدىغان چارۋا مال تۇرى...
6. مەنمەنچىلىگى بىلەن مەشھۇر بولغان زاكات ھايۋىنى....
8. زاكات بېرىلىدىغان موھتاج كىشى
10. بىر مالدىن زاكات بېرىلىشى كېرەكلىك مىقدار
11. رامىزان ئېيىدا بېرىلىش مىقدارى ئېنىق بولغان سەدىقە
12. ئاللاھنىڭ رازىلىقىغا ئېرىشىش ئۈچۇن قىلىنغان ھەر تۇرلۇك پىداكارلىقنىڭ ئومۇمى ئاتىلىشى

جاۋابلار

تېپىشماق 1

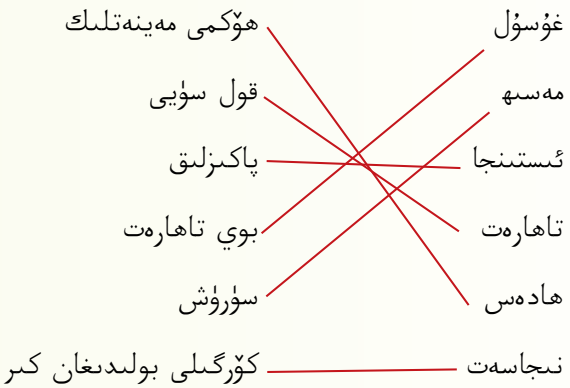

تېپىشماق 2

پەرزلەر	تاھارەت	غۇسۇل	تەيەممۇم
باشنىڭ تۆتتە بىر قىسمىغا مەسىھ قىلىش	✓		
يۇزنى يۇيۇش	✓		
نىيەت قىلىش			✓
پۇتنى يۇيۇش	✓		
قولنى جەينىكى بىلەن قوشۇپ يۇيۇش	✓		
ئېغىزغا سۇ ئېلىش		✓	
بۇرنىغا سۇ ئېلىش		✓	
قولنى توپراققا ئۇرۇپ، يۈزى ۋە قولىغا مەسھى قىلىش			✓
پۈتۈن بەدەننى يۇيۇش		✓	

نامаз تېپىشمىقى

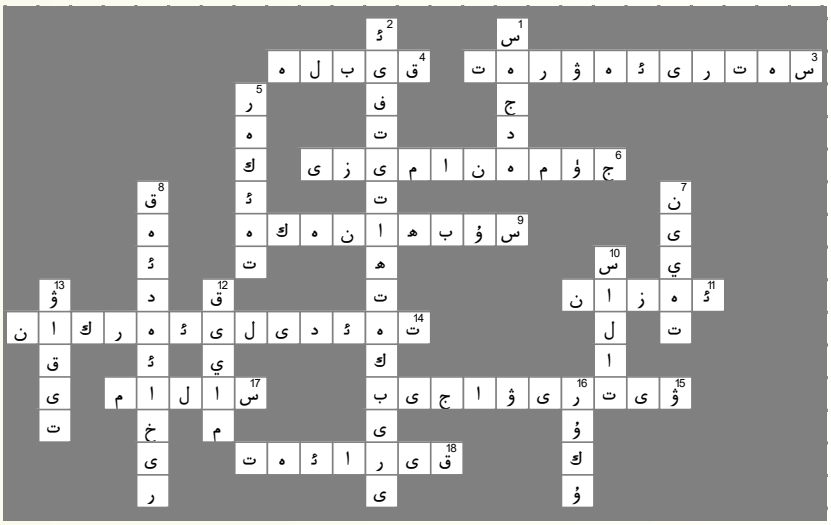

روزىغا مۇناسىۋەتلىك مەلۇماتنىمزنى كۆزدىن كەچۈرەيلى

	توغرا	خاتا
.1	✓	
.2		✓
.3	✓	
.4		✓
.5	✓	
.6	✓	
.7	✓	
.8	✓	
.9		✓
.10		✓
.11	✓	
.12	✓	
.13		✓
.14	✓	
.15		✓
.16		✓

روزا تېپىشمىقى

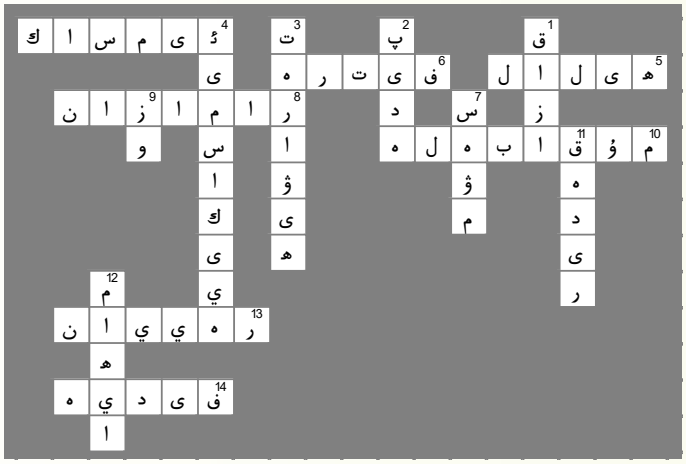

ھەجگە مۇناسىۋەتلىك مەلۇماتنىمزنى كۆزدىن كەچۈرەيلى

	توغرا	خاتا
.1	✓	
.2	✓	
.3		✓
.4		✓
.5		✓
.6	✓	
.7	✓	
.8	✓	

.9	✓	
.10		✓
.11	✓	
.12	✓	
.13		✓
.14	✓	
.15		✓
.16		✓
.17	✓	

ھەج ئىبادەت پىلانى:

1 ـ ئىھرام
2 ـ تاۋاپ
3 ـ سەئىي
4 ـ ۋەققە
5 ـ ۋەققە
6 ـ قۇربان
7 ـ شەيتان
8 ـ ھىرا
9 ـ زىيارەت

زاكاتقا مۇناسىۋەتلىك مەلۇماتنىمزنى كۆزدىن كەچۈرەيلى

	خاتا	توغرا
.1	✓	
.2		✓
.3		✓
.4	✓	
.5	✓	
.6		✓
.7	✓	
.8	✓	
.9		✓
.10		✓
.11		✓
.12	✓	
.13		✓
.14		✓
.15		✓

ھەج تېپىشمىقى

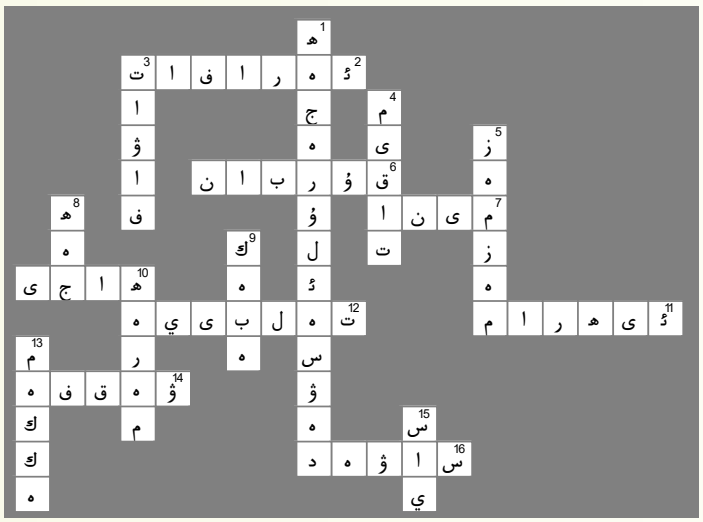

زاكات تېپىشمىقى

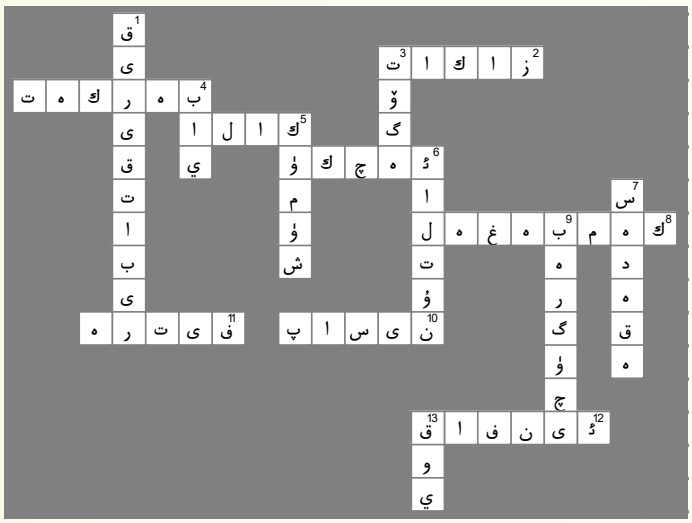

ئەخلاق تەربیەسی

بىر نانىڭ ھېكايىسى

ئۆكتەبىر ئېيى ئىدى. بىر دېھقان، ئايالى ۋە ئىككى ئوغلى بىلەن ناماز بامداتتىن كېيىنلا ئىشقا باشلىدى. سائەت 7.00 دە ئېتىزلىققا چىقىپ يەرلەرنى ئاغدۇرۇپ، سائەت 11.00 دە ناھايىتى دەققەت بىلەن ئۇرۇق چاچتى، ئېتىز-ئېرىق ئىشلىرى سائەت ئۈچكىچە داۋاملاشتى.

دېھقان بىر نەچچە كۈندىن كېيىن ئىككى ئوغلى بىلەن بىرلىكتە ئېتىزلىققا ئۇغۇت چاچتى. كېيىن بالىلىرى ئېتىزلىقتىكى ياۋايى ئوت-چۆپلەرنى يۇلدى. كۈن پاتقىچە ئېتىزلىقتا ئىشلەپ، ھېرىپ-چارچاپ كەتكەندە كەچ سائەت 7.00 بولغانىدى.

بىر قانچە ھەپتىدىن كېيىن بۇغدايلار ئۇنۇشكە باشلىدى. بۇغدايىنى زىيانلىق ھاشارەتلەرگە قارشى دورىلاش ۋە ئوغۇتلاش كېرەكتى. دېھقان ئىككى ئوغلى بىلەن بىرلىكتە ئېتىزلىققا دورا چاچتى، ئوغۇت تۆكتى. ئۇ كۈنى كەچ سائەت 8 گىچە ئېتىزلىقتا توختىماي ئىشلىدى.

نەتىجىدە بۇغدايلار ئۆسۈپ، باشاقلىرىمۇ يوغىنىدى. 7-ئاينىڭ كېلىشى بىلەن بۇغدايلار پىشىپ، ئۇراشقا، خامان ئېلىشقا تەييار بولدى. ھاۋا بەك ئىسسىقتى. كومبايىننىڭ ئۈستىدە بىر شوپۇر بىلەن ئىشچى سائەت ئىككىدە بۇغدايلارنى ئۇرۇشقا باشلىدى. دېھقان بۇغدايىنى ھارۋىغا يۈكلىگەندە چۈشتىن كېيىن سائەت 5.00 بولغانىدى.

دېھقان ئەتىسى بۇغدايلارنى تۇگمەنگە ئاپاردى. تۇگمەندىكى بەش ئىشچى بۇغدايلارنى ئىككى سائەت ئىچىدە ئېزىپ، ئۇن تارتتى. ئۇنلار تاغارلارغا قاچىلىنىپ، ئاشلىق دۇكانلىرى ۋە ناۋايخانىلارغا ئەۋەتىلدى.

ئاشلىق ئامبىرىدىكى ئىككى ئىشچى يۈك ماشىنىسىدىكى ئۇنلارنى ئاشلىق ئامبىرىغا توشۇدى. بۇ ئىككى ھامال تاغاردىكى ئۇنلارنى توشۇش جەريانىدا ھەر تەرىپى ئۇنغا كۆمۈلۈپ، ئۇن ئادەمدەك بولۇپ قالدى. شۇنداق قىلىپ، ئۇنلار خېرىدار كۈتۈشكە باشلىدى.

ناۋاي پەخرى ئەپەندى ئاشلىق ئامبىرىدىن بىر تونىنا ئۇن ئالدى. سائەت 1.00 دىن 3.00 كىچە ئۇن يۇغۇرۇش ماشىنىسىدا خېمىر يۇغۇردى. ناۋايخانىنى ئەتىگەن سائەت 4.00 تە ئاچتى. ئۇچ ئىشچى بىلەن بىرلىكتە نانىنى يېقىپ، تونۇردىن چىقارغان ۋاقتىدا سائەت 6.00 بولدى.

سالھىنىڭ ئۆيى پەخرى ناۋاينىڭ ئۆيىگە يېقىن ئىدى. سالھ ناۋايخانىغا نان ئېلىش ئۈچۈن باردى. ئىككى بولكا نان ئېلىپ، ئۆيگە كەلگەن ۋاقتىدا سائەت 8.00 بولدى. سالھىنىڭ ئانىسى مېزىلىك پۇراپ تۇرغان بولكا نانىنى ئۇشتۇپ، داستىخانغا قويدى، ھەممەيلەن بىرلىكتە ناشتا قىلدى.

1. بەندىلىرىنى ناھايىتى ياخشى كۆرىدىغان رەببىمىز پەقەت بىر نان نېمىتىنى ئىنسانلارغا يەتكۈزۈش ئۈچۈن قانچىلىغان كىشىنى ئەمگەك قىلدۇردى؟

.....
.....
.....
.....

2. بۇ يەردە ئەمگەك قىلغان ئىنسانلار بىر نان ئۈچۈن قانچىلىك ۋاقىت سەرپ قىلدى؟.....
.....
.....
.....
.....

3. بۇغداي تېرىغاندىن باشلاپ، ئۇن ۋە نان بولغىچە بولغان ئارىلىقتا قانچە ئاي ۋاقىت ئۆتتى؟

.....
.....
.....
.....

4. دۇكاندا 50 سىنتقا سېتىلغان بىر بولكا نانىنىڭ ھەقىقى قىممىتى سىزچە قانچىلىك؟

.....
.....
.....
.....

5. بەندىسىگە نان ۋە سان ـ ساناقسىز نېمەت بەرگەن رابىمىز، بەندىلىرىنى قانچىلىك ياخشى كۆرىدۇ؟

.....
.....
.....
.....

6. سىزچە بىر ئىنسان بىر نانىنىڭ شۈكرىنى ئادا قىلىش ئۈچۈن نېمە قىلىشى كېرەك؟

.....
.....
.....
.....

ئەملىي مىسال

چىراقنى ئۆچۈرۈشتەي

سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئىنسانلارنىڭ ئەڭ پىداكار ۋە ئەڭ مەرتى ئىدى. ئۇ قولىدا ھېچ بىر نەرسە قالمىغۇچە باشقىلارغا بېرەتتى. كەمبەغەل بولۇپ قېلىشتىن ئەسلا قورقمايتتى. ئۇنىڭ ئىچكى دۇنياسىنى بىلىدىغان ساھابە: «ئۇنىڭدىن بىر نەرسە تەلەپ قىلغان ۋاقتىمىزدا ياق، ياكى يوق! دېگىنىنى ھېچ ئاڭلىمىدۇق» دېگەن. (تىرمىزى، فەزائىل، 56)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇنداق مەرت ۋە پىداكار بولۇشىنىڭ سەۋەبى نېمە؟

.....

.....

.....

.....

بەزى ۋاقىتلاردا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قولىدا بېرىدىغان بىر نەرسە قالمايتتى. بىر كۈنى ئاخشىمى بىر ئادەم پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كېلىپ:

ـ قورسىقىم ئاچ! ـ دېدى.

بۇنى ئاڭلىغان رەسۇلۇللاھ ئۆيىگە خەۋەر ئەۋەتىپ، ئايالىغا يېمەك ـ ئىچمەك تەييارلاشنى ئېيتتى. لېكىن ئۇ چاغدا ئاچارچىلىق مەزگىلى بولغاچقا، ئۇلارنىڭ ئۆيىدىمۇ يەيدىغان بىر نەرسە يوق ئىدى. رەسۇلۇللاھنىڭ ھۆرمەتلىك ئايالى:

ـ ئاللاھقا قەسەم قىلىمەنكى، ئۆيىمىزدە سۇدىن باشقا بىر نەرسە يوق ـ دەپ خەۋەر ئەۋەتتى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئەھۋالدا نېمە قىلغان بولۇشى مۇمكىن؟

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ئەگەر بىر كىشى قىينىچىلىقتا قېلىپ، ئۆزىدىن بىر نەرسە تەلەپ قىلسا، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇ ئادەمنى ھەرگىز قۇرۇق قايتۇرمايتتى. مېھمانىنى ئەڭ ياخشى نەرسە بىلەن مېھمان قىلىش، موھتاجلارنىڭ ئېھتىياجىنى ھەل قىلىش، ئۇنىڭ گۈزەل ئادەتلىرىدىن بىرسى ئىدى. ئەپسۇسكى، بۇ قېتىم بېرىدىغان بىر نەرسىسى يوقتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېنىدىكى ساھابىلىرىغا قاراپ:

ـ بۇ كىچە بۇ ئادەمنى كىم ئۆيىدە مېھمان قىلىدۇ؟

ـ دەپ سورىدى.

مەدىنىلىكلەردىن بىرسى:

ـ مەن مېھمان قىلاي ئاللاھنىڭ رەسۇلى ـ دېدى. بۇ ساھابە بۇ ئادەمنى ئېلىپ، ئۆيىگە ئەكەلدى. ساھابە ئايالىغا:

ـ يېنىمدىكى بۇ ئادەم بۇگۈن بىزگە مېھمان بولىدۇ، ئۆيدە يەيدىغان بىر نەرسە بارمۇ؟ ـ دەپ سورىدى. ئايالى:

ـ پەقەت بالىلارغىلا يەتكۈدەك بىر نەرسە بار، ـ دېدى.

سىز ئۇ ساھابىنىڭ ئورنىدا بولسىڭىز قانداق قىلىسىز؟

.....

.....

.....

.....

بۇ ساھابە:

ـ ئۇنداق بولسا سەن بالىلارنى بىر ئاز مەشغۇل قىلىپ تۇر، داستىخانغا كېلىپ، بىر نەرسە تەلەپ قىلسا، ئۇلارنى بىر ئامال قىلىپ ئۇخلات، مېھمان داستىخانغا كەلگەن ۋاقتىتا مەن بىر باھانە بىلەن چىراقنى ئۆچۈرۈۋېتەي، كېيىن داستىخاندا مېھمان بىلەن بىرلىكتە بىر نەرسە يەۋاتقاندەك قىلايلى. رابىبىمىز ياخشى كۆرگەن نەرسىلەردىن ئاللاھ يولىدا سەرپ قىلىشىمىزنى تەلەپ قىلىدۇ. بۇ ياخشى بىر مۇسۇلمان بولۇشىمىزنى ئىپادىلەيدىغان ئىمتىھان پۇرستىدۇر. چۈنكى ئاللاھ ئەھۋالىمىزنى بىلىدۇ، قىلىۋاتقان ھەر ئىشىمىزنى كۆزىتىپ تۇرىدۇ.

ساھىبخان ئايال بۇ ئەھۋالدا نېمە ئويلىغان بولۇشى مۇمكىن؟

.....

.....

.....

.....

ئايال ئۆيدە بار نەرسىلەرنى چىقىرىپ، داستىخانغا قويىدى. مېھماندوست ساھابە بۇرۇن دېيىشىپ قويغاندەك، بىر باھانە قىلىپ، چىراقنى ئۆچۈرۈپ، داستىخانغا ئولتۇردى. داستىخانغا قويۇلغان ئاز نەرسە بىلەن مېھماننىڭ تۇيۇشى ئۈچۈن مېھمان بىلەن تەڭ يەۋاتقاندەك ھەرىكەتلەرنى قىلدى. شۇنداق قىلىپ، مېھمان قورسىقىنى تويغۇزدى. لېكىن ئۆزى ۋە باللىرى ئاچ ھالەتتە تاڭنى يورۇتتى.

بۇ مەرت ساھابە ئائىلىسى سىزچە روھى جەھەتتە نېمىلەرنى ھېس قىلدى؟

.....

.....

.....

.....

ساھابە ئەتىسى مېھماننى تەبەسسۇم ئىچىدە ئۇزاتقاندىن كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا كەلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ساھابىغا قاراپ:

«بۇ ئاخشام مېھمانغا قىلغان مەرتلىكىڭلار ۋە پىداكارلىقىڭلاردىن ئاللاھ رازى بولدى.» دېدى. (بۇخارى، مەناقىبۇل ئەنسار، 10)

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام سىزنى كۆرسە ئۆنى خوش قىلىدىغان بىر مەرتلىك ياكى پىداكارلىق قىلدىڭىزمۇ؟ ئەگەر قىلمىغان بولسىڭىز، نېمە قىلىشنى ئويلاۋاتىسىز؟

.....

.....

.....

.....

كېيىن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ ئايەتنى ئوقۇدى:

«ئۆزى موھتاج تۇرۇقلۇق مىسكىنگە، يېتىمگە ۋە ئەسىرگە تائام بېرىدۇ. (ئۇلار ئېيتىدۇ) «سىلەرگە بىز ئاللاھنىڭ رازىلىقى ئۈچۈن تائام بېرىمىز، سىلەردىن (بۇنىڭ بەدىلىگە) ھېچقانداق مۇكاپات ۋە تەشەككۇر تەلەپ قىلمايمىز. شۇبھىسىزكى، بىز پەرۋەردىگارىمىز تەرىپىدىن مەيدانغا كەلتۈرۈلگەن ئېغىر، قاتتىق كۈندىن قورقىمىز» ئاللاھ ئۇلارنى شۇ كۈننىڭ شەررىدىن ساقلايدۇ، ئۇلارنىڭ (يۈزلىرىگە) نۇر، (دىللىرىغا) خۇشاللىق ئاتا قىلىدۇ.» (ئىنسان سۈرىسى 8-11-ئايەت)

بىر كىشى پىداكارلىق ۋە مەرتلىك قىلغان كىشىگە قارىتا قانداق ھېسسىياتتا بولىدۇ؟

.....

.....

.....

.....

ياردەم ئالغۇچى كىشى، ياردەم قىلغۇچى كىشىگە قارىتا قانداق ھېسسىياتتا بولۇشى كېرەك؟

.....

.....

.....

.....

بۇ مەرت ساھابە ناھايىتى خۇشاللىققا چۆمدى. چۈنكى بۇ پىداكارلىقىدىن ئاللاھ رازى بولغانىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامۇ بۇ ساھابىنى ماختىدى. بۇ ساھابە ئۆز-ئۆزىگە: «بۇ ئەھۋال يەنە يۈز بەرسە ئۆزەمنى ئاچ قالدۇرۇپ، يەنە باشقىلارنى تويغۇزىمەن» دەپ ئويلىدى. يۈزى كۈلدى، كۆڭلى خۇشاللىققا چۆمدى.

بۇ ۋەقەدىن نېمىنى ھېس قىلدىڭىز؟

.....

.....

.....

.....

راپى ئاللاھ رەسۇلىنى باللىق ۋاقتىدىن بېرى تونۇيتتى.

راپى (ئاللاھ ئۇنىڭدىن رازى بولسۇن) باشقا كىچىك ساھابىلاردەك، رەسۇلۇللاھ بىلەن ئۇنتۇلغۇسىز ئەسلىمىلەر قالدۇرغانىدى.

ئەگەر سىز رەسۇلۇللاھ بىلەن بىر دەۋىردە ياشىغان بولسىڭىز، ئۇنىڭ بىلەن قانداق بىر ئەسلىمە قالدۇرۇشنى ئويلايتتىڭىز؟

.....

.....

.....

.....

راپى ئۆزىگە چوڭقۇر تەسىر قىلغان بىر ئەسلىمىسىنى مۇنداق بايان قىلىدۇ:

6ـ7 ياش ۋاقتلىرىم ئىدى. سىرتتا ئويۇن ئويناپ، ۋاقتىنىڭ قانداق ئۆتۈپ كەتكەنلىگىنى بىلمەيتتىم. قورسىقىم ئېچىپ كەتكەنىدى. ھەر ۋاقتتىكىدەك ئۆيگە بېرىشقا كۆڭلۈم ئونىمىدى. يېقىن ئەتراپتىكى خورمىلىق باغقا كىرىپ، خورما يىيىشنى ئويلىدىم. ھېچكىمگە تۇيدۇرماي خورمىلىق باغقا كىرىپ، خورما دەرىخىگە تاش، ياغاچ، چالما نېمە تاپسام ئاتتىم، مەقسىدىم خورمىنى يەرگە چۈشۈرۈش ئىدى.

راپى بۇ يەردە قانداق خاتالىق ئۆتكۈزدى؟

.....

.....

.....

.....

بىر ئازدىن كېيىن، پىششىق ياكى توك بولۇپ، يەيدىغىنىمنىڭ ئون ھەسسىسىدىن كۆپ خورما يەرگە چۈشتى. بۇ خورمىلارنىڭ پىشقانلىرىدىن ئازراقى بىلەن قورسىقىمنى تويغۇزماقچى بولدۇم. بۇ ۋاقتتا باغنىڭ ئىگىسى مېنى كۆرۈپ قالدى. تۇتۇۋېلىپ، ئۇدۇل پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ يېنىغا ئاپاردى. باغ ئىگىسى:

ـ خورما دەرەخلىرىمگە تاش ئېتىپ، خورمىلىرىمنى يەرگە چۈشۈرۈۋەتكەن بالا بۇ، بۇ بالا خورما دەرەخلىرىمگە زىيان سالدى. ئۇزۇن ۋاقىتتىن بېرى ئۇنى تۇتۇش ئۈچۈن پايلاپ يۈرگەنتىم. ـ دەپ، جازالىنىشىمنى تەلەپ قىلدى.

راپى بۇ ۋاقتتا قانداق ھېس ـ تۇيغۇلاردا بولغاندۇ؟ سىزچە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام راپىگە قانداق قىلار؟

.....

.....

.....

.....

مەن نېمە قىلىشىمنى بىلەلمىدىم، بەك قورققان ئىدىم.

سىز ئۇ يەردە بولسىڭىز، راپىگە نېمە دەيتتىڭىز؟

.....

.....

.....

رەسۇلۇللاھ تەبەسسۇم قىلىپ:

ـ بالام، خورما دەرىخىگە نېمىشقا تاش ئاتتىڭ؟ ـ دەپ سورىدى. مەن:

ـ كوچىدا ئويناپ قېلىپ، قورسقىم بەك ئېچىپ كەتتى. قورسقىمنى تويغۇزاي دەپ ئاتقانىدىم، ـ دېدىم. رەسۇلۇللاھ مېنىڭ باللارچە جاۋابىمغا قارىتا يەنە كۈلۈمسىرەپ، مۆرەمنى سىلاپ قويغاندىن كېيىن:

ـ ئوغلۇم، بۇنىڭدىن كېيىن قورسقىڭ ئېچىپ قالسا، دەرەخنىڭ ئاستىغا چۈشكەن خورمىلاردىن يە، چۈنكى بۇ خورما ھەم يۇمشاق، ھەم تاتلىق. بۇنداق قىلساڭ باغ ئىگىسىنىڭ خورمىلىرىغا زىيان سالمىغان بولىسەن. ـ دېدى ۋە : ئاللاھىم! بۇ ئەۋلادىمىزنىڭ قورسقىنى ھالال رىزىق بىلەن تويغازغىن، ـ دەپ دۇئا قىلدى.

راپى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ بۇ مۇئامىلىسىدىن نېمىنى ھېس قىلدى؟

.....

.....

.....

.....

بۇ ۋەقە راپىنىڭ بۇنىڭدىن كېيىنكى تۇرمۇشىدا بىر ئۆزگىرىش پەيدا قىلدىمۇ؟

.....

.....

.....

.....

مەن ئەمدى نېمە قىلامەن دەپ قورقۇپ تۇرغان ۋاقتىمدا، رەسۇلۇللاھ مېنىڭ مۆرەمنى سىلاپ، ناھايىتى يۇمشاق سۆزلەر بىلەن نەسىھەت قىلغانلىقىنى ئۆمۈر بۇيى ئۇنۇتمايمەن. شۇ ۋاقىتتىن باشلاپ، باشقىلارنىڭ مېلىغا قەتئى زىيان سالمىدىم. رۇخسەت ئالماستىن ھېچكىمنىڭ بىر نەرسىسىنى ئالمىدىم، يېمەك ـ ئىچمىكىمنىڭ ھالال بولۇشىغا ئالاھىدە دىققەت قىلدىم. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىلەن بولغان بۇ ۋەقە مېنىڭ ھاياتقا بولغان قارىشىمنى ئۆزگەرتتى، كېيىنكى ھاياتىمدا باشقىلارنىڭ ھەققىنىڭ قانچىلىك مۇھىملىقىنى چۈشەندىم.

بۇ ۋەقەدىن سىز قانداق بىر ساۋاقنى ھېس قىلدىڭىز؟

.....

.....

.....

.....

بۇنىڭدىن 14 ئەسىر ئىلگىرى ئىدى. مۇبارەك مەككە شەھرىنىڭ ئاسمىنىنى قارا بۇلۇتلار قاپلىغانىدى. ئاسمان گۈيا مەسۇم مۇسۇلمانلارنىڭ تارتقان ئەزىيىتىگە مەلھەم بولۇشقا ئۇرۇنۇۋاتاتتى. ئاللاھ رەسۇلىنىڭ كۆڭلى يېرىم، قەلبى ئازابقا تولغانىدى. ئۇ ساھابىلىرىنى ئويلايتتى. چۈنكى ئۇلار يىللاردىن بېرى مۇشرىكلارنىڭ زۇلمى ئاستىدا ئىدى. ساھابىلارنىڭ سەبرى-تاقىتى تۈگەي دەپدى. بۇ سەۋەپتىن ئۇلار ئىبادەتلىرىمۇ خاتىرجەم ئادا قىلالمايۋاتاتتى.

بۇ شارائىتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۈچۈن قانداق بىر چىقىش يولى باردۇ؟

.....
.....
.....
.....

مۇسۇلمانلار ئاللاھقا ئىشەنگەن دېگەندە زۇلۇمغا ئۇچرىمايدىغان، نامازىنى ئوقۇغاندا تاياق يېمەيدىغان، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنى ياخشى كۆرىمەن دېگەندە ھاقارەتكە ئۇچرىمايدىغان بىر ۋەتەنگە ئېھتىياجى بار ئىدى.

ۋەتىنىنى يۇقىتىپ قويغان مۇسۇلمان، نېمىلەردىن مەھرۇم قالدۇ؟

.....
.....
.....
.....

ئاللاھ رەسۇلى تائىفقا بېرىشنى قارار قىلدى. چۈنكى ئۇ يەردە ئۇرۇق-تۇققانلىرى بار ئىدى. پەيغەمبىرىمىزگە ياردەم قىلىشى مۇمكىن ئىدى. تائىف خەلقى ئىسلامنى قوبۇل قىلىپ، پەيغەمبىرىمىزگە قۇچاق ئاچسا، مۇسۇلمانلارنى بۇ يەرگە يۆتكەشنى ئويلىدى. شۇنداق بولغاندا تائىف ئىسلامىيەتنى پۈتۈن دۇنياغا تارقىتىدىغان بىر شەھەر بولۇش ئېھتىمالىغا ئېيقىن ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ تائىفنى زىيارەت قىلىشتىكى مەقسىدى نېمە؟

.....
.....
.....
.....

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مەنسۇى ئوغلى زەيدنى ئېلىپ، تائىفقا قاراپ يولغا چىقتى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام تائىفقا بارغاندا ئالدى بىلەن تۇققانلىرى بىلەن كۆرۈشتى. ئۇلارنى ئىسلامغا چاقىردى. ئۇلارغا مەككىدىكى ئەھۋالىنى، مۇسۇلمانلارنىڭ قانداق قىيىنچىلىقتا تۇرۇۋاتقانلىقىنى بايان قىلدى. لېكىن بەزى تۇققانلىرى ئۇنىڭغا ياردەم قىلىشنىڭ ئورنىغا ئۇنىڭ سۆزىنى ئاڭلاشنىمۇ خالىمىدى. بەزىلىرى خەلقنىڭ قارشى چىقىشىدىن قورقۇپ، پەيغەمبىرىمىزگە ئېيقىن كەلمىدى.

بۇ ئەھۋالدا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام نېمە قىلغان بولۇشى مۇمكىن؟

.....

.....

.....

.....

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇرۇق-تۇققانلىرىدىن كېيىن تائىفنىڭ چوڭلىرى بىلەن كۆرۈشتى. لېكىن ئۇلار پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قارشى چىقىپلا قالماي، ئۇنىڭدىن تائىفتىن كېتىشنى تەلەپ قىلدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بۇ قارشىلىقلارغا نىسبەتەن ئۈمىدىنى ئۈزمەي، زىيارىتىنى داۋاملاشتۇرۇپ، مۇسۇلمانلارغا ياردەم قىلىدىغان كىشىلەرنى ئىزدىدى. ئەپسۇسكى، تائىف خەلقى ئالدىغا قەدەر كەلگەن بۇ نېمەتنىڭ قەدرىنى بىلىشتىن ئاجىز ئىدى. ئاللاھ رەسۇلى قىلغان بۇ تەكلىپكە جاۋاب بېرىشنىڭ ئۆزىنى دۇنيا ۋە ئاخىرەت سائادىتىگە ئېرىشتۇرىدىغانلىقىنى چۈشىنىدىغان بىرمۇ كىشى چىقمىدى. ئەكسىچە ئۆزىنى سورىغان بەزى كىشىلەرنىڭ كۈشكۈرتىشى بىلەن پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە ئوغلى زەيدنى مەسخىرە قىلدى. ھەتتا پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە زەيدكە تاش ئاتتى.

سىز ئۇ يەردە بولسىڭىز، بۇ ئادەملەرگە قانداق قىلاتتىڭىز؟

.....

.....

.....

.....

زەيد نېمە ئىش بولغانلىقىنى ئاڭقىرالماي قالدى، ئىنسانىنىڭ بۇنچىلىك ئىنساپسىز بولۇشى مۇمكىنمىدى؟ چۈنكى پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئۇلارغا زىيان سالمىدى، ئۇلاردىن دۇنيالىق بىر نەرسە تەلەپ قىلمىدى. زەيد بىر تەرەپتىن تاشنىڭ پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا تەگمەسلىكى ئۈچۈن ئۆزىنى قالقان قىلسا، يەنە بىر تەرەپتىن ئىنسانلارنى ئاگاھلاندۇرۇپ:

- ئى تائىف خەلقى! سىلەر نېمە قىلۋاتىسىلەر؟ سىلەر كىمگە تاش ئېتىۋاتىسىلەر؟ تاش ئېتىلغان شەخس، ئاللاھ بىز ئۈچۈن ئەۋەتكەن رەھمەت پەيغەمبىرى ئىكەنلىگىنى بىلمەمسىلەر؟ - دەپ ۋاقىرىدى.

سىز ئۇ يەردە بولسىڭىز، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قانداق ياردەم قىلاتتىڭىز؟

.....

.....

.....

.....

زەيدنىڭ بۇ سۆزلىرى مۇشرىكلارنىڭ تېخىمۇ غەزىپىنى قوزغىدى. تاشلار ئۈستىگە يامغۇردەك يېغىشقا باشلىدى. ئاللاھنىڭ سۆيۈملۈك بەندىسى، پەرىشتىلەرمۇ ھەيران قالىدىغان رەھمەت پەيغەمبىرىنىڭ قول ۋە ئاياقلىرى قانغا بويالدى. ناھايىتى تەسلىكتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ۋە زەيد ئالدىدىكى باغدىكى

بىر خورما دەرىخىنىڭ ئاستىغا ئۆزىنى ئاتتى.

ئىنسانىيەتنىڭ رەھبىرى بولغان بۇ زات ئۇچرىغان قىينىچىلىققا تاغۇ-تاشلارمۇ كۆز-يېشى تۆكتى. بۇ ئەھۋالنى كۆرگەن پەرىشتىلەرنىڭمۇ كۆڭلى يېرىم بولدى. پەرىشتىلەر ئاللاھتىن كېلىدىغان بىر ئەمرنى دەرھال ئۇرۇنلاشقا تەييار ئىدى. بۇ ئەھۋالدا ئاللاھتائالا تاغ پەرىشتىسىنى ئەلچىسىگە ئەۋەتتى. كائىنات سۈكۈتكە چۆمدى. پەرىشتە:

- ئى مۇھەممەد! مەن تاغ پەرىشتىسىمەن، قەۋمىڭنىڭ ساڭا قىلغان ئەزىيىتىنى ئاللاھ كۆردى. نېمىنى بۇيرىساڭ، شۇنى قىلىشىم ئۈچۈن ئاللاھ مېنى ئەۋەتتى. نېمىگە بۇيرۇيسەن؟ ئەگەر خالىساڭ، شۇ ئىككى تاغنى بىر-بىرىگە سوقۇشتۇراي، بۇ قەۋم ئىككى تاغنىڭ ئارىسىدا ھالاك بولسۇن. - دېدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام پەرىشتىگە نېمە دېگەن بولۇشى مۇمكىن؟

.....

.....

.....

.....

پەرىشتە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ ئېغىزىدىن چىقىدىغان سۆزنى ئۇرۇنلاش ئۈچۈن تەييار ئىدى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قەلبى شەپقەت ۋە مەرھەمەت بىلەن تولغانىدى. كۆزىنى ئېچىپ، ئاسمانغا قارىدى، كۆزلىرىدىن ياشلار تۆكۈلدى. قولىنى ئېچىپ:

- ئاللاھىم! تاقىتىمنىڭ يەتمەيۋاتقانلىقى، ئاجىزلىقىم، چارىسىزلىقىم، باشقىلار تەرىپىدىن پەس كۆرۈلۈۋاتقانلىقىمنى ساڭا شىكايەت قىلىمەن. ناھايىتى شەپقەتلىك ۋە مېھرىبان ئاللاھىم!

- ئەگەر سەن ماڭا غەزەپلەنمىگەن بولساڭلا، مەن بۇ ئەزىيەتلەرگە سەبرى قىلىمەن. ئى رابىبىم! قەۋمىمگە ھەقىقەتنى كۆرسەت، ئۇلار بىلمەيدۇ. ئى رابىبىم! سەن مەندىن رازى بولغانغا قەدەر سەندىن كەچۈرۈم سورايمەن! - دەپ دۇئا قىلدى. (ئىبنى ھىشام، 11، 30)

بۇ ۋاقىتتا باغنىڭ ئىگىسى ئۇلارنىڭ ئەھۋالىغا ئىچى ئاغرىتىپ، مالىيى ئاددىستىن بىر تەخسە ئۈزۈم ئەۋەتتى. ئاددىس بىر ساپ ئۈزۈمنى پەيغەمبىرىمىزگە ئۇزىتىپ: «ئۈزۈمگە مەرھەمەت قىلىڭ» دېدى. ئاددىس مېھماننىڭ يۈزىگە دىققەت بىلەن قارىدى. بۇ زات بۇ يەردىكى ئىنسانلارغا ئوخشىمايتتى. رەسۇلۇللاھ «بىسمىللاھ» دەپ يېيىشكە باشلىدى. بۇ سۆز ئاددىسنىڭ دىققىتىنى تارتتى. ئاددىس ھەيرانلىقتا:

- بۇ سۆزنى بۇ يەردىكىلەردە بىلمەيدۇ، ھەم ئاڭلىمىغان. سىز كىم؟ بۇ يەردىكىلەرگە پەقەت ئوخشايدىكەنسىز. - دېدى.

ئاددىساقا قاتتىق تەسىر قىلغان نەرسە نېمە بولۇشى مۇمكىن؟

.....

.....

.....

.....

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاددىاسقا:

- سەن قەيەرلىك؟- دەپ سورىدى. ئاددىاس:

- نىنىۋالىق بىر خىرىستىئانمەن، - دەپ جاۋاب بەردى. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام:

- دېمەك سەن سالھ بەندە ماتتا ئوغلى يۇنۇسنىڭ مەملىكىتىدىنكەنسەن-دە! - دېدى.

ئاددىاسنىڭ ھەيرانلىقى تېخىمۇ ئاشتى. بۇ مېھمان ئادەتتىكى ئىنسانلارغا ئوخشمايتتى. ئۇنىڭغا تېخىمۇ ھەيران بولدى. ئاللاھ رەسۇلى:

- يۇنۇس مېنىڭ قېرىندىشىمدۇر. ئۇ بىر پەيغەمبەردۇر، مەنمۇ بىر پەيغەمبەرمەن. - دېدى.

ئاددىاسنىڭ قەلبى تەسۋىرلىگۈسىز بىر ھاياجانغا تولدى. قەلبى بىر بولاقتەك، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا قاراپ ئېقىۋاتاتتى. ھازىرغا قەدەر ھېس قىلمىغان تۇيغۇلار چۈلغىۋالغان ئىدى.

ئاددىاس بۇنىڭدىن كېيىن نېمە قىلغان بولۇشى مۇمكىن؟

.....

.....

.....

نىھايەت پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قەلبىدىن يۇزىگە چىققان بىر نۇرنى، تائىفتا پەقەتلا بىر قۇل بولغان ئاددىاس كۆرەلىدى. ئاددىاس كۆز-ياشلىرى ئىچىدە كەلىمە شاھادەت ئېيتىپ، مۇسۇلمان بولدى. ئاللاھ رەسۇلىنىڭ ئايىغىغا تىزلىنىپ، پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامنىڭ قولىنى سۆيدى.

ئاددىاسنىڭ ئىمان بىلەن شەرەپلىنىشىگە سەۋەپ بولغان ئۇ سۆز نېمە؟

.....

.....

.....

ئاددىاس بۇنداق مۇسىبەتلىك بىر كۈندە ئىمان ئېيتىپ، ئاللاھ رەسۇلىنىڭ كۆڭلىنى خوش قىلدى. بۇ نېمە دېگەن بەختىيارلىق! كائىناتنىڭ ئۇستازى، ئاددىاسنىڭ ئىمان بىلەن مۇشەررەپ بولۇشىدىن ئىنتايىن خۇرسەن بولدى، ئۇ ۋاقىت سۈنغان قەلبى بىر ئاز بولسىمۇ ئارام تاپتى، بۇ ئەزىيەتلەرنى ئۇنۇتتى. چۈنكى بىر ئىنسانىنىڭ مۇسۇلمان بولۇپ، جەھەننەم ئازابىدىن قۇتۇلىشى، دۇنيادا قۇياش نۇرى ئۈستىگە چۈشكەن ھەر قانداق نەرسىدىن تېخىمۇ ئەۋزەل ئىدى.

پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىسمىللاھنى ئاۋاز چىقارماي ئىچىدە دېگەن بولسا، ئەھۋال قانداق بولاتتى؟

.....

.....

.....

بۇ ۋەقەدىن قانداق ئىبرەت ئالىمىز؟

.....

.....

.....

ئەملىي مسال

هالال ئىشلەپ تېپىشنىڭ ئەھمىيىتى

مەقسەت

- هالال ئىشلەپ، هالال كىرىم قىلىشنىڭ ئەھمىيىتىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «كېچىنى لىباس قىلدۇق. كۈندۈزنى (سىلەر) تىرىكچىلىك قىلىدىغان (ۋاقىت) قىلدۇق.» (نەبە سۈرىسى 10-11-ئايەت)
- ھەر قانداق بىر ئىنسان ئۆزى ئىشلەپ تاپقاندىن ياخشى بىر نەرسە يېمەيدۇ، ئاللاھنىڭ پەيغەمبىرى داۋۇت ئەلەيھىسسالامۇ ئۆز ئەمگىكى بىلەن تۇرمۇش كەچۈرگەن. (بۇخارى، ئېلىم-سېتىم، 15، ئەنبىيا، 37)

1. رەسىمدە نېمىنى كۆردىڭىز؟

.....
.....
.....
.....

2. رەسىمدىكى كىشىنىڭ ئىقتىسادىي ئەھۋالى ھەققىدە نېمە دەيسىز؟

.....
.....
.....
.....

3. ئۇنىڭ يېشىنىڭ چوڭ بولىشىغا قارىماي، ئىشلەپ تۇرمۇش كەچۈرىشىنىڭ بىر سەۋەبى بارمۇ؟

.....
.....
.....
.....

4. رەسىمدىكى شەخسنىڭ ئەھۋالىنىڭ يۇقىرىدا ئوتتۇرىغا قويۇلغان ھەدىس بىلەن مۇناسىۋىتى بارمۇ؟

.....
.....
.....
.....

5. بۇ رەسىمنىڭ يېنىغا بۇ يەردىكى ئەھۋالنىڭ ئەكسىچە بولغان بىر ئەھۋالنى بىلدۈرىدىغان بىر رەسىم قويساق، ئۇ رەسىم قانداق بولاتتى؟

.....
.....
.....
.....

6. ئەگەر رەسىمدە ئەمگەك قىلىشنى خالىمايدىغان بىر ھۈرۈن ئادەم بولغان بولسا، ئىش قىلماسلىق ئۈچۈن قانداق باھانە سەۋەپلەرنى توقۇپ چىقىراتتى؟

.....
.....
.....
.....

7. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئىشلەپ، رىزقىنى قازانغان بۇ ئادەمنى كۆرسە نېمە دەيتتى؟

.....
.....
.....
.....

8. سىز باشقىلارنىڭ مال-دۇنياسىغا كۆز تىكىپ ئوغرىلىق قىلغان ياكى تىلەمچىلىكنى كەسىپ قىلغان بىراۋغا نېمە تەۋسىيە قىلىسىز؟

.....
.....
.....
.....

9. بۇ رەسىمنى چۈشەندۈرىدىغان بىر ماقال-تەمسىل ئېيتىڭ.

.....
.....
.....

10. بۇ رەسىمگە قاراپ، ئۆزىڭىزنىڭ ھاياتى ھەققىدە قانداق يەكۈن چىقىرىسىز؟

.....
.....
.....
.....

مەقسەت

- قىينىچىلىقتا قالغان ۋە موھتاج بولغان بىرسىگە ياردەم قىلىش لازىملىقىنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ئۇلار غەيبىكە ئىشىنىدۇ، نامازنى ئادا قىلىدۇ، ئۇلار بىز بەرگەن مال-مۈلكتىن (ئاللاھ يولىدا) سەرپ قىلىدۇ.» (بەقەرە سۈرىسى 3-ئايەت)
- «يەر يۈزىدىكىلەرگە مەرھەمەت قىلىڭلار كى، ئاسماندىكىلەر سىلەرگە مەرھەمەت قىلسۇن!» (تىرمىزى، سالىھ ئەمەل، 16)

1. رەسمدە نېمىلەرنى كۆرىۋاتىسىز؟

.....

.....

.....

2. بۇ يەردە قانداق بىر تەبىئى ئاپەت مەيدانغا كەپتۇ؟

.....

.....

.....

.....

3. بۇ ئايال قانداق مۇشكۈللۈك ۋە قىينىچىلىققا ئۇچراپتۇ؟

.....

.....

.....

.....

4. ئانا-بالا هازىر قانداق هېس-تۇيغۇدا؟

.....

.....

.....

.....

5. ئۇلار هازىر ئەڭ مۇهىم نېمىگە موهتاج؟

.....

.....

.....

.....

6. بۇ ئاپەتكە ئۇلار ئەمەس، سىز ئۇچرىغان بولسىڭىز قانداق قىلاتتىڭىز؟

.....

.....

.....

.....

7. بىر ياردەم سەپەرۋەرلىگى باشلانسا سىز قانداق قىلسىز؟

.....

.....

.....

.....

8. سىزچە باشقا كىشىلەر ئاپەتلەر ئالدىدا مۇسىبەتلەرنى ئازايتىدىغان ئەڭ مۇهىم چارە نېمە؟

.....

.....

.....

.....

9. بىر بەندىنىڭ ئاسانلىق ياكى قىينىچىلىقتىن ئىبارەت هەر قانداق ئەهۋالدا پەقەت ئاللاهقا يۈزلۈنۈپ، ئۇنىڭغا ئىشەنچ باغلىشى، ئۇنىڭغا نېمە پايدا ئېلىپ كېلىدۇ؟

.....

.....

.....

.....

10. بۇ يەردىكى ئانا-بالا كۈلۈمسىرىگەن ۋە سىزمۇ ئۇلار بىلەن بىللە بولغان بىر رەسىم خىيال قىلسىڭىز، بۇ رەسمدە باشقا نېمىلەر بولۇشى مۇمكىن؟

.....

.....

.....

.....

مەقسەت

- ئاتا ـ ئانىغا ئىتائەت ۋە ھۆرمەت قىلىشنىڭ ئاللاھنىڭ بۇيرۇقى ئىكەنلىگىنى بىلىش.
- ئاتا ـ ئانىغا پايدىلىق بىر ئەۋلات بولغاندىكى خۇشاللىق ۋە شاتلىقنى بىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «پەرۋەردىگارىڭ پەقەت ئۇنىڭ ئۆزىگىلا ئىبادەت قىلىشىڭلارنى ۋە ئاتا ـ ئاناڭلارغا ياخشىلىق قىلىشىڭلارنى تەۋسىيە قىلدى. ئۇلارنىڭ بىرى يا ئىككىلىسى سېنىڭ قول ئاستىڭدا بولۇپ، ياشىنىپ قالسا، ئۇلارغا ئوھوي دېمىگىن (يەنى مالالىقنى بىلدۈرىدىغان شۇنچىلىك سۆزنىمۇ قىلمىغىن) ئۇلارنى دۇشكەللىمىگىن، ئۇلارغا ھۆرمەت بىلەن يۇمشاق سۆز قىلغىن.» (ئىسرا سۈرىسى 23 ـ 24 ـ ئايەت)

پائالىيەت

1 ـ باسقۇچ:

مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا ئاتا ـ ئانىغا ھۆرمەت ۋە ئىتائەت قىلىشنىڭ ئەھمىيىتى، پايدىسى ھەققىدە مەلۇمات بېرىدۇ. پەيغەمبەرئەلەيھىسسالام كىشىلەرنى ئاتا ـ ئانىغا ھۆرمەت قىلىشقا ۋە ئۇلارنى ياخشى كۆرۈشكە تەشۋىق قىلاتتى. بىر ھەدىس شەرىپىتە ئاللاھتائالانىڭ ئالاھىدە قوغدىشىغا ئېرىشىپ، جەنەتكە كىرىدىغان كىشىلەرنىڭ ئاتا ـ ئانىسىنى ياخشى كۆرۈپ خىزمەت قىلغان كىشىلەر ئىكەنلىگىنى بايان قىلغان. يەنە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئاللاھتائالا قىيامەت كۈنى دۇنيادا ئاتا ـ ئانىسىغا خىزمەت قىلمىغان كىشىلەرنىڭ جەنەتكە كىرەلمەيدىغانلىقىنى بايان قىلغان. سۆيۈملۈك پەيغەمبىرىمىز ئاتا ـ ئانىمىزنىڭ قەدىر ـ قىممىتىنى بىلىشىمىز ئۈچۈن جەنەتنىڭ، پەرزەنتىگە مەسئۇلىيەت بىلەن كۆكۈل بۆلگەن ئانىنىڭ ئايىغى ئاستىدا ئىكەنلىگىنى بايان قىلغان. پەرزەنتلەر ئۇستىدە ھەققى بولغان ئاتىنىڭ يېرى بولسا جەنەتنىڭ ئوتتۇرا ئىشىكىدۇر. بۇ ئىشىككە ئىگە چىقىڭلار. ئاللاھنىڭ بىر ئىنساندىن رازى بولۇشى، دادىسىنىڭ ئۇ ئىنساندىن رازى بولۇشىغا باغلىقتۇر. شۇنداق قىلىپ، جەنەتنىڭ ئاچقۇچىنىڭ ئاتا ـ ئانىنىڭ قولىدا ئىكەنلىكى، جەنەتكە كىرىشنى خالىغانلارنىڭ بۇ ئاچقۇچتىن ۋاز كېچەلمەيدىغانلىقىنى ئېيتقان.

2 ـ باسقۇچ:

مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا، بىر پائالىيەت ئۇرۇنلاشتۇرىدۇ. بۇنىڭغا ئاساسەن تۆۋەندىكى ئىشلارنى بىر ھەپتە بويىچە ئۆيىمىزدە ئىجرا قىلىمىز.

- ئۇلار بىلەن ھەر قېتىمقىدىن تېخىمۇ مۇلايىم ۋە سىلىق-سىپايە سۆزلىشەيلى.
- دادىمىز ئىشتىن قايتىپ كەلگەندە: «خوش كەلدىڭ دادا» دەپ ئىشىك ئالدىدا قارشى ئالايلى، ئەھۋالىنى سورايلى.
- ئاتا-ئانىمىز خوش بولىدىغان ئىشتىن بىرنى قىلايلى.
- ئاتا-ئانىمىز رازى بولمايدىغان ئىشلارنى قىلمايلى.
- ئۆي ئىشلىرىدا ئانىمىزغا ياردەملىشەيلى (خام سەي تەييارلاش، داستىخان سېلىش، ئۆينى سۈپۈرۈش قاتارلىقلار)
- دادىمىز بىر ئىشقا بۇيرىغاندا ئۇ ئىشنى دەرھال ۋە گۈزەل قىلايلى.
- ئاتا-ئانىمىز خوش بولمايدىغان، ئۇلارنىڭ كۆڭلى يېرىم بولىدىغان سۆز-ھەرىكەتلەرنى قىلمايلى.

ئاتا-ئانىمىز بىلەن بولغان مۇناسىۋەتلەردە شۇ سوئالنى كۆز ئالدىمىزغا كەلتۈرەيلى:

«پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام مېنىڭ يېشىمدا ئاتا-ئانىسى ھاياتتا بولغان بولسا قانداق مۇئامىلە قىلاردى؟»

3- باسقۇچ:

بىر ھەپتە داۋاملاشقان پائالىيەتتىن كېيىن مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن تۆۋەندىكى سوئاللارغا جاۋاب بېرىپ كېلىشنى تەلەپ قىلىدۇ.

- ئاتا-ئانىڭىزغا تۇتقان مۇئامىلىڭىزدە بۇرۇنقىغا قارىغاندا ھازىر قانداق ئۆزگىرىشلەر بولدى؟
- ئۇلار سىزدىكى بۇ ئۆزگىرىشلەرنى ھېس قىلدىمۇ؟
- سىزدىكى ئۆزگىرىشلەرگە ئۇلار قانداق ئىنكاس قايتۇردى؟
- ئايەت ۋە ھەدىسلەرنىڭ تەلىۋىگە ئاساسەن ئاتا-ئانىڭىزغا ھۆرمەت ۋە ئىتائەت قىلىشتا نېمىلەرنى ھېس قىلدىڭىز؟
- بۇ ئىشلارنى قىلىش سىزنى باشقا ئىشلارنى (ئىبادەت ۋە سالىھ ئەمەل) قىلىشقا ئۇندىدىمۇ؟
- ئاتا-ئانىڭىزغا مۇئامىلە قىلىشتا سىز بۇنىڭدىن كېيىن يەنە نېمىلەر قىلماقچى؟

4- باسقۇچ:

مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلار بەرگەن جاۋابنىڭ بىر قىسمىنى سىنىپتا مۇزاكىرە قىلىدۇ. شۇنىڭ بىلەن ئوقۇغۇچىلار بىر-بىرىنىڭ جاۋابىدىن ئۆزئارا پايدىلىنىدۇ، ياخشى نەتىجىلەرگە ھەۋەس قوزغىلىدۇ.

مۇنازىرە

ئىنسانىنىڭ ئەخلاقلىق بولۇشى

مەقسەت

- ئىنسانىنىڭ ئەخلاقلىق بولۇشىدا دىنىي ھۆكۈملەر ۋە قانۇنلارنىڭ تەسىرى بارلىقىنى چۈشىنىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «ئاشكارا ۋە يۇشۇرۇن گۇناھلارنى تەرك ئېتىڭلار، شۇبھىسىزكى، گۇناھ قىلغۇچىلار ئۆز قىلمىشلىرى تۈپەيلىدىن (ئاخىرەتتە) جازاغا تارتىلىدۇ.» (ئەنئام سۈرىسى 120-ئايەت)

پائالىيەت

مۇنازىرە تېمىسى

ئىنسانىنىڭ ئەخلاقى گۈزەل بولۇشتا دىنىي ھۆكۈملەرنىڭ تەسىرى كۈچلۈكمۇ؟ ياكى دۆلەت قانۇنلىرىنىڭ ھۆكمىمۇ؟

1 ـ باسقۇچ:

- مۇنازىرە تېمىسى ئوقۇغۇچىلارغا تەقدىم قىلىنىدۇ. ئوقۇغۇچىلارنىڭ پىكرى ئېلىنىدۇ.
- مايىللىق ۋە پىكىر جەھەتتىن ئوخشىماسلىقىغا قاراپ، ئوقۇغۇچىلار ئۈچ ياكى تۆت كىشىدىن تەركىپ تاپقان ئىككى گۇرۇپپىغا ئايرىلىدۇ.
- مۇنازىرىگە قاتنىشىدىغان ئوقۇغۇچىلار ئوتتۇرىغا قويىماقچى بولغان پىكرىنى بىر ھەپتە ئىچىدە تەييارلايدۇ.

ئا) ئۆز كۆز قارىشىنى ئىسپاتلايدىغان دەلىل ۋە ئىسپات توپلىشى،

ب) قارشى تەرەپنىڭ پىكرىگە رەددىيە بېرىش ئۈچۈن مەلۇمات ۋە دەللىلەر توپلىشى كېرەك.

- سىنىپ ئىچىدىن ئادىل دەپ قارالغان ئۈچ كىشىلىك ھەيئەت سايلىنىدۇ.
- ھەيئەت يان تەرەپتىكى (123-بەتتىكى) جەدۋەلدىن پايدىلىنىپ، ئون نۇمۇر قويۇپ باھالايدۇ.
- مۇنازىرە پرىنسىپلىرى توغرىسىدا مۇنازىرىچىلارغا مەلۇمات بېرىدۇ.

A گۇرۇپپا	ئۆز پىكرىنى ئىسپاتلاش	قارشى پىكىرگە رەددىيە	گۇرۇپپا سۆزلەش ئۇسۇلۇنى	ئەدەب ۋە ھۆرمەت ئۇسۇلۇنى	جەمئى نومۇر
1. ئوقۇغۇچى					
2. ئوقۇغۇچى					
3. ئوقۇغۇچى					
4. ئوقۇغۇچى					
جەمئى					

B گۇرۇپپا	ئۆز پىكرىنى ئىسپاتلاش	قارشى پىكىرگە رەددىيە	گۇرۇپپا سۆزلەش ئۇسۇلۇنى	ئەدەب ۋە ھۆرمەت	جەمئى نومۇر
1. ئوقۇغۇچى					
2. ئوقۇغۇچى					
3. ئوقۇغۇچى					
4. ئوقۇغۇچى					
جەمئى					

2ـ باسقۇچ:

- مۇنازىرە گۇرۇپپىلىرى سىنىپتا ئىككى تەرەپ بولۇپ ئۇدۇل ئولتۇرىدۇ.
- باھالىغۇچى ھەيئەت مۇنازىرىنى كۆرەلەيدىغان يەردە ئولتۇرىدۇ.
- مۇنازىرە ئۇچۇ باسقۇچقا بۆلۈنۈپ ئېلىپ بېرىلىدۇ.
- بىرىنچى باسقۇچتا، ھەر ئوقۇغۇچى ئايرىم-ئايرىم سۆزگە چىقىپ، توغرا دەپ قارىغان پىكرىنى دەلىل ۋە پاكىتلار بىلەن ئوتتۇرىغا قويىدۇ. مۇنازىرىچىلارغا ئىككى مىنۇتتىن ئۇچ مىنۇتقىچە ۋاقىت بېرىلىدۇ. بارلىق ئوقۇغۇچىلار پىكرىنى بايان قىلىپ بولغاندا ئىككىنچى باسقۇچقا ئۆتىلىدۇ.
- ئىككىنچى باسقۇچتا ھەر ئىككى گۇرۇپپىدىكىلەر نۆۋەت بويىچە، ئۆزئارا پىكىر ئېلىش داۋاملىشىدۇ. ئىككى تەرەپ ئۆز پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويۇش بىلەن بىرلىكتە قارشى تەرەپنىڭ پىكرىگە رەددىيە بېرىشكە تىرىشىدۇ. بۇ باسقۇچتىمۇ ھەر مۇنازىرىچىغا پىكىر بېرىش تەلەپ قىلىنىدۇ.
- ئۈچىنچى باسقۇچتا مۇنازىرىچىلارغا بىر ياكى ئىككى مىنۇت بېرىلىدۇ. ئوقۇغۇچىلار باھالىغۇچىلاردىن كۆپ نۇمۇر ئالىدىغان ئاخىرقى ئەڭ تەسىرلىك پىكرىنى ئوتتۇرىغا قويۇشقا تىرىشىدۇ.
- باھالىغۇچىلار باھالاش جەدۋىلىگە ئاساسەن مۇسابىقە بويىچە باھالاپ چىقىدۇ.
- باھالاش ھەيئىتى شەخس ۋە گۇرۇپپا شەكلىدە باھالىغاندىن كېيىن نەتىجىنى ئوتتۇرىغا قويۇپ، غەلبە قىلغۇچىنى ئېلان قىلىدۇ.
- ئاخىرىدا مۇئەللىم بۇ مۇسابىقىنى مۇنداق خۇلاسىلايدۇ:

ئىنسانلار تارىختىن بۇيان ئىلىم ۋە تەجرىبىگە ئاساسەن بەختلىك بىر ھايات كەچۈرۈش ئۈچۈن بەزى قائىدە-تۈزۈملەرنى بېكىتكەن. بۇلار ئىنسانلارنىڭ ئەخلاقنى گۈزەللەشتۈرۈشتە مۇھىم رول ئوينىغان. ئەپسۇسكى، ئىنسانلار تۈزگەن قائىدە-نىزاملار ئىنسانلارنىڭ ئەخلاقلىق بولۇشىدا يېتەرلىك بولمايۋاتىدۇ. لېكىن ئىلاھى ئەمر-چەكلىمىلەر ۋە ئەخلاقىي پرىنسىپلاردىن ئىبارەت بولغان دىنىي ھۆكۈملەر جەمئىيەتنىڭ بىخەتەرلىگى ۋە تەرتىپىنى ساقلاشتا تېخىمۇ مۇھىم رول ئويناىدۇ. بولۇپمۇ ئىنسان ۋىجدانىغا خىتاپ قىلىدىغان ئىلاھىي قائىدە-تۈزۈملەر كىشىنى يالغۇز قالغان ۋە ھېچكىم كۆرمىگەن ۋاقىتلاردىمۇ ھەر خىل ئەخلاقسىزلىق ۋە جىنايەتتىن چەكلەيدۇ.

ئالتە شەكىللەندۈرۈش

پەرىشتە سۈپەتلىك بولۇش

مەقسەت

✓ گۈزەل خىسلەتلەرگە ئىگە بولۇپ، پەرىشتىلەردەك ساپ ۋە پاك بىر قەلبكە ئىگە بولۇشنىڭ مۇھىملىقىنى چۈشىنىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

✓ «ئاسمانلاردىكى ۋە زېمىندىكى جانلىقلار، پەرىشتىلەر ئاللاھقا سەجدە قىلىدۇ، ئۇلار (ئاللاھقا سەجدە قىلىشتىن) چوڭچىلىق قىلىپ باش تارتمايدۇ. ئۇلار ئۆز ئۈستىدىكى پەرۋەردىگارىدىن قورقىدۇ، ئۆزلىرىگە بۇيرۇلغانىنى قىلىدۇ.» (نەھل سۈرىسى 49-50-ئايەت)

پائالىيەت

1. مۇئەللىم سۆزىنى مۇنداق باشلايدۇ:

پەرىشتىلەر داۋاملىق ياخشى ئىش قىلىدۇ. ئاللاھنىڭ ئەمرلىرىگە قەتئى قارشى چىقمايدۇ، گۇناھ قىلمايدۇ. ئاللاھنى داۋاملىق زىكىر قىلىپ، مۇئمىنلەرگە دۇئا قىلىدۇ. بۇ سەۋەپتىن پەرىشتىلەر ياخشىلىق، گۈزەللىك ۋە ئاللاھقا ئىتائەت قىلىشنىڭ سىمۋولىدۇر. ئۇلارنىڭ بۇ ئەھۋالىدىن بىز ئىنسانلارغا ئىبرەتلەر بار. بىزمۇ ياخشى ئادەتنى يېتىلدۈرۈپ، گۈناھلاردىن يىراق تۇرساق «پەرىشتىدەك ئىنسان» بولالايمىز.

2. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا گۈزەل خىسلەتلەردىن بەزىلىرى يېزىلغان تۆۋەندىكى ئانكېتنى تارقىتىپ، ئۇلارغا بۇ ئانكېتنى ئوقۇپ چىقىشنى ئېيتىدۇ. بۇ ئانكېتكە ئاساسەن «پەرىشتە كەبى ئىنسان» بولالايدۇ دەپ پەرەز قىلغان ئۇچ ئوقۇغۇچىنى تاللاپ، ئىسمىنى ئانكېتقا يېزىپ چىقىشنى ئېيتىدۇ. 11 گۈزەل ئەخلاق ئالاھىدىلىكى نامزاتلاردا بار يوقلۇقىغا قاراپ باھا بېرىش. ئەگەر نامزات بۇ ئالاھىدىلىكلەرگە ئىگە بولسا، ئۇ نامزاتنىڭ كاتەكچىسىگە بىر توغرا (✓) بەلگىسى قويۇش، باھالاش ئېلىپ بېرىشتا مۇستەقىل بولۇش كېرەك.

3. ئوقۇغۇچىلار ئانكېتنى توشقازغاندىن كېيىن توپلىنىدۇ. سىنىپتا ئەڭ كۆپ توغرا بەلگە ئالغان ئوقۇغۇچى تاللىنىدۇ.

4. سىنىپتىكى بارلىق ئوقۇغۇچىلارنىڭ ئاۋاز بېرىشى بىلەن تاللانغان بۇ ئۆچ ئوقۇغۇچى ئالدىغا چىقىدۇ. پەرىشتىگە ئوخشاش گۈزەل ئەخلاق ئىگىسى بولغانلىقى ئۈچۈن «سىنىپىمىزنىڭ پەرىشتىلىرى» ئىسمى بىلەن تەبرىكلىنىدۇ. ساۋاقداشلار ئۇلارنى تەبرىكلەپ ئالقىشلايدۇ.

5. ئاخىردا مۇئەللىم دىنىمىزنىڭ ئەسلى غايىسىنىڭ ئەخلاقلىق ئىنسان يېتىشتۈرۈش ئىكەنلىگىنى، غەيرەت قىلغان ھەر ئىنساننىڭ بۇنداق پەرىشتە سۈپەت بولالايدىغانلىقىنى ئوتتۇرىغا قويىدۇ.

	پەرىشتىدەك ئىنسانىنىڭ ئالاھىدىلىكى	1. نامزات	2. نامزات	3. نامزات
	ئانكېت سوئاللىرى	.....	.....	.....
1	ھېچكىمگە زىيان سالمايدۇ، ھېچكىمنىڭ كۆڭلىنى ئاغرىتمايدۇ.			
2	ئېغىزىدىن قوپال ۋە ناچار سۆز چىقمايدۇ.			
3	باشقىلارنىڭ ھەققىگە ھۆرمەت قىلىدۇ.			
4	يېمەك-ئىچمەكتىن باشقىلار بىلەن تەڭ بەھرلىنىدۇ، بېخىللىق قىلمايدۇ.			
5	قىيىن ئەھۋالدا قالغۇچىلارنىڭ ھالىغا يېتىپ، دەردىگە دەرمان بولۇشقا تىرىشىدۇ.			
6	ھېچكىمنىڭ كەينىدىن گەپ قىلمايدۇ.			
7	باشقىلارنىڭ مۇڭاپىپقىيىتى ۋە ئارتۇقچىلىقىغا ھەسەت قىلمايدۇ.			
8	ھەممە ئادەم ئۈنى ياخشى كۆرىدۇ ۋە ھۆرمەتلەيدۇ.			
9	ھەممە ئادەم ئۈنىڭ پاكىز ۋە رەتلىكلىكىگە ھەۋەس قىلىدۇ.			
10	ۋەزىپىسىنى تولۇق ئۇرۇنلايدۇ، تىرىشچاندۇر.			
11	ئوقۇتقۇچىلار ئۈنى ياخشى كۆرىدۇ ۋە تەقدىرلەيدۇ.			
	ھەر نامزات ئالغان جەمئى توغرا بەلگە سانى			

تاللانغان نامزاتلار جەدۋەلدە كۆرسىتىلگەن گۇزەل ئەخلاقىي سۈپەتلەرگە ئىگە بولغان بولسا، ئۈنىڭ كاتەكچىسىگە توغرا بەلگىسى قويۇلىدۇ. ئەڭ كۆپ توغرا بەلگىسى ئالغان ئۇچ نامزاتنى مۇئەللىمىگىزگە ئېيتىڭ.

ئالاھىدە شەكىللەندۈرۈش

ياخشى ـ يامان خسلەتلەرنى بايقاش

مەقسەت

- ئەخلاقىي جەھەتتىن ئۆزىنىڭ ئاجىز ۋە كۈچلۈك تەرەپلىرىنى بىلىش.
- ئەخلاقىي جەھەتتىن ئاجىز تەرەپلىرىنى كۈچلەندۈرۈش كېرەكلىكىنى ھېس قىلىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- سىلەر بىلەن ھازىر ئۆزگىچە بىر تاپشۇرۇق ئىشلەيمىز. بۇ تاپشۇرۇقنى ئىشلىگەندىن كېيىنكى ھاسىلاتلارنى پەقەت ئۆزەڭلەرلا بىلىپ، باشقىلارغا ئېيتماي سىر تۇتىسىلار بولىدۇ.

پائالىيەت

1. مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا مۇنداق دەيدۇ:

بىر كۈنى كېچىسى يالغۇز ھالەتتە ھوجرىڭلاردا ئۇخلاۋاتقاندا شۇنداق بىر چۈش كۆرگەنلىكىڭلارنى تەسەۋۋۇر قىلىڭلار: چۈش كۆرۈۋاتىسىلەر. ئاق كىيىملىك پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام ئەتراپىغا نۇر چاچقان ھالدا سىلەرگە قاراپ كەلمەكتە. ئۇنى كۆرۈپ بەك ھاياجانلاندىڭلار. نېمە قىلارىڭلارنى بىلەلمىدىڭلار، ئۇنىڭ قولىنى سۆيۈش ئۈچۈن ئېگىلدىڭلار، بىراق ئۇ قولىنى تارتتى، سۆيەلمىدىڭلار. پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام يېشىل لىپاپىنى يانچۇقىدىن چىقىرىپ سىزگە تەڭلەيدۇ. لىپاپىنىڭ ئىچىدە بىر مەكتۇپ بار. سىزگە دەيدۇكى:

ـ بۇ مەكتۇپتا سېنىڭ باشقا كىشىلەر بىلەن بولغان مۇناسىۋىتىڭ مېنى خۇرسەن قىلغان ۋە بىزار قىلغان ئىش ـ ھەرىكەتلىرىڭدىن بەزىسىنى يازدىم. بۇنى ئوقۇپ، مېنىڭ نەسىھىتىمگە قۇلاق سالساڭ، ئاللاھ سەندىن رازى بولىدۇ، مەنمۇ سەندىن خۇرسەن بولىمەن.

چۈشتىن ئويغىنىپ كەتتىڭلار، داۋامىنى مۇنداق بايان قىلساڭلار بولىدۇ:

ئىنتايىن ھاياجانلىنىپ مەكتۇپنى ئوقۇشقا باشلىدىم. ھەقىقەتەن بۇ مەكتۇپتا مېنىڭ ياخشى خۇيلىرىم بىلەن ناچار قىلىقلىرىم بايان قىلىنغانىدى. مەكتۇپنى باشتىن ئاخىر ئوقۇپ چىققاندىن كېيىن ئىللىق بىر سىزىم ۋۇجۇدۇمنى قاپلىدى. راھەت ھېس قىلدىم. پەيغەمبىرىمىز ماڭا ئەسكەرتكەن ئىشلارنى بۇندىن كېيىن تېخىمۇ دىققەت قىلىشقا بەل باغلىدىم. پەيغەمبىرىمىز ياقتۇرغانىنى كۆپلەپ قىلىپ، ياقتۇرمىغاندىن قول ئۈزۈشكە نىيەت قىلدىم. بۇ مەكتۇپتا مۇنداق يېزىلغان ئىدى:

2. مۇشۇ يەرگە كەلگەندە مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلارغا: «ھازىر ھەممىڭلار قولۇڭلارغا قەلەمڭلارنى ئېلىپ، بۇ مەكتۇپتا يېزىلغانلىقىنى تەسەۋۋۇر قىلغان ھەر قانداق مەزمۇننى ئۆزەڭلار ئويلاپ، شۇ پېتى يېزىپ چىقىڭلار» دەيدۇ.

3. مۇئەللىم: «ئەگەر خالىساڭلار يازغىنىڭلارنى ساۋاقدىشىڭلارغا ئوقۇپ بەرسەڭلارمۇ ئىختىيار» دەپ رۇخسەت قىلىدۇ.

4. ئاخىردا مۇئەللىم ئوقۇغۇچىلاردىن مۇشۇنداق بىر تاپشۇرۇق ئىشلەش ئارقىلىق نېمىلەر ئۆگەنگەنلىكىنى، قانداق ئىجابىي پايدىسى بولغانلىقىنى سورايدۇ.

ۋەتىنىمىز ھەققىدە نېمىلەرنى بىلىسىلا؟

سۆيۈملۈك ئوغلۇم / قىزىم .....!

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

مەقسەت

- گۇناھ قىلىشنىڭ كۆڭۈلدىكى گۈزەل ھېس-تۇيغۇلارغا زىيان سالىدىغانلىقىنى بىلىش.
- كۆڭۈلدىكى ناچار ھېس-تۇيغۇلارنىڭ گۈزەل ئەمەللەر بىلەن يوقىلىدىغانلىقىنى چۈشىنىش.

تەكىتلىنىدىغان مەزمۇن

- «كۈندۈزنىڭ ئىككى تەرىپىدە (يەنى ئەتىگەندە ۋە كەچقۇرۇن ۋاقىتلىرىدا) ۋە كېچىنىڭ دەسلەپكى ۋاقىتلىرىدا نامازنى ئۆتىگىن. شۈبھىسىزكى، ياخشى ئىشلار ئارقىلىق يامان ئىشلار يوقىلىدۇ. بۇ چۈشەنگۈچىلەر ئۈچۈن ۋەز-نەسىھەتتۇر.» (ھۇد سۈرىسى 114-ئايەت)
- پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالام بىر ھەدىسىدە مۇنداق دېگەن:

«بىر گۇناھ قىلغان ۋاقىتتا قەلبىتە كىچىك بىر قارا چېكىت پەيدا بولىدۇ، گۇناھ داۋاملاشسا بۇ كىچىك چېكىت چوڭىيىپ، قەلبىنى قاپلاپ، قەلب قاپقارا بولىدۇ.» (ئىبنى ماجە، زۇھد، 29)

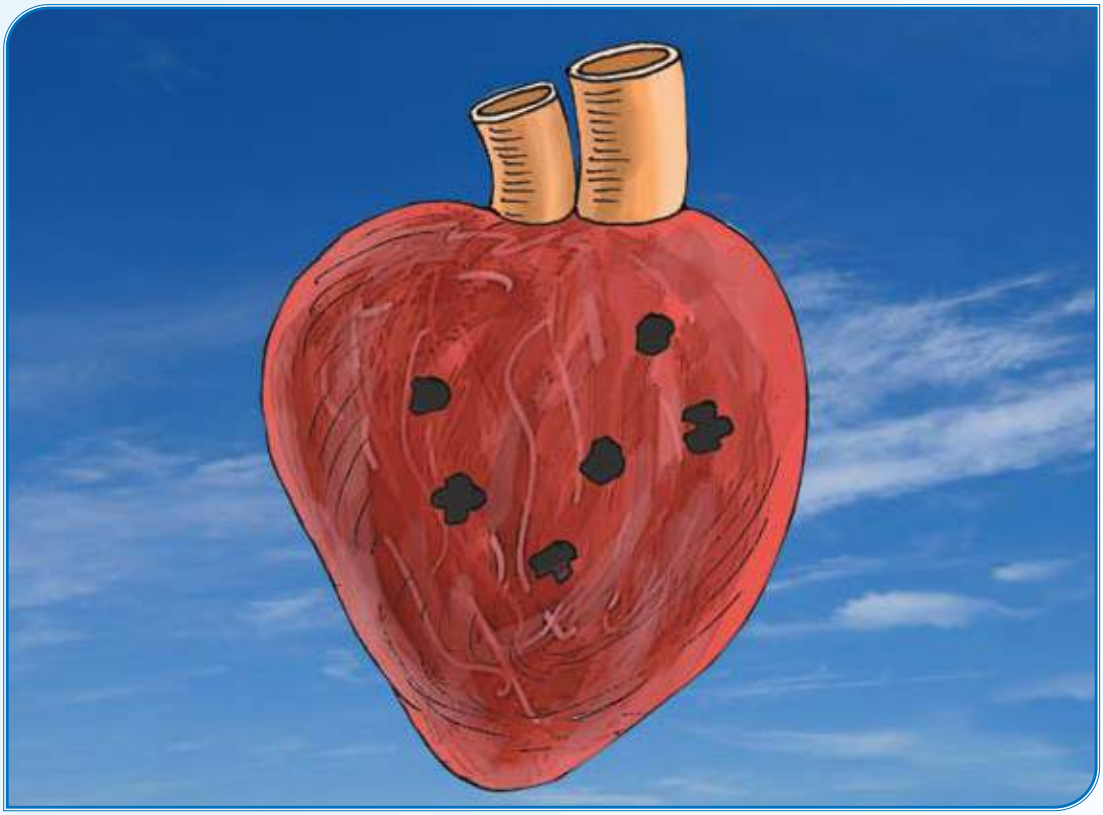

پائالىيەت

تۆۋەندە ئىنسان قەلبىگە ۋەكىللىك قىلىدىغان ئىككى يۈرەك كۆرسىتىلدى. قارا رەڭلىك يۈرەك، يامانلىقلار بىلەن گۇناھقا پېتىپ كەتكەن ئىنساننىڭ قەلبىنى كۆرسىتىدۇ. ئاق رەڭلىك بولسا گۇناھلاردىن پاكلىنىشقا تىرىشۋاتقان، ياخشى ۋە گۈزەل خىسلەت بىلەن بېزىنىشكە غەيرەت قىلىۋاتقان قەلب ۋە ساۋابلارنى كۆرسىتىدۇ.

ھەر ئىككى يۈرەكتىكى ياخشى-يامان ئەخلاقىي سۈپەتلەرنىڭ يېنىغا كود نۇمۇرى يېزىلغان. قارا يۈرەكتىكى ناچار ئەخلاقتىن قۇتۇلۇش ئۈچۈن ئاق يۈرەكتىكى گۈزەل خىسلەتلەرگە ئىگە بولۇش لازىم. ناچار ئەخلاقنىڭ داۋاسى گۈزەل ئەخلاق، ئېسىل خىسلەتلەرگە ئىگە بولۇشتۇر. ھەر ناچارلىق ئۈچۈن ناچار ئەخلاقنىڭ ئوڭ تەرىپىدىكى كود نۇمۇرنى ئۆزئارا قوشساق، كېلىپ چىققان سان ئاق يۈرەكتىكى گۈزەل ئەخلاقنىڭ كود نۇمۇرىنى بىلدۈرىدۇ. بۇنداقتا قايسى ناچار ئادەتنى قايسى ئېسىل ئەخلاق بىلەن بىتچىت قىلغىلى بولىدىغانلىقىنى تېپىش سىزگە تەس كەلمەيدۇ.

مەسىلەن: «يالغانچىلىق» دېگەن سۆزنىڭ كود نۇمۇرى (4104) نىڭ يىغىندىسى 9 بولۇپ، ئاق يۈرەكتىكى 9 رەقىمنىڭ يېنىدىكى «راستچىللىق» دېگەن خىسلەت ئىنسانىنى يالغانچىلىق ئىللىتىدىن خالاس قىلىدىغان بىر چارە بولۇشى مۇمكىن.

- (18) ھەققانىيەتچى
- (8) كەڭ قۇساق بولۇش
- (9) راستچىللىق
- (19) مېھرى-شەپقەتلىك
- (15) كەمتەرلىك
- (17) ھەۋەسلىنىش
- (13) باشقىلارنىڭ ھەققىگە ھۆرمەت قىلىش
- (20) ئىپپەتلىك
- (6) ئىلاھى ئەمرلەرگە ئىتائەت قىلىش
- (11) ياخشى كۆرۈش
- (20) ئەيىپنى يۆگەش
- (23) مەرتلىك
- (26) سەبىر

- (4104) تۆھمەت
- (4104) يالغانچىلىق
- (3620) مەسخىرە قىلىش
- (1318) غەيۋەتخورلۇق
- (2175) تەكەببۇرلۇق
- (1302) ئاللاھقا ئىسيان قىلىش
- (3915) ھىلىگەرلىك
- (1043) يامان گۇمان
- (5183) ھەسەتخورلۇق
- (5189) پىخسىقلىق
- (5678) ئالدىراڭغۇلۇق
- (7814) ھاياسىزلىق
- (5806) رەھىمسىزلىك

ئەخلاق تېپىشمىقى

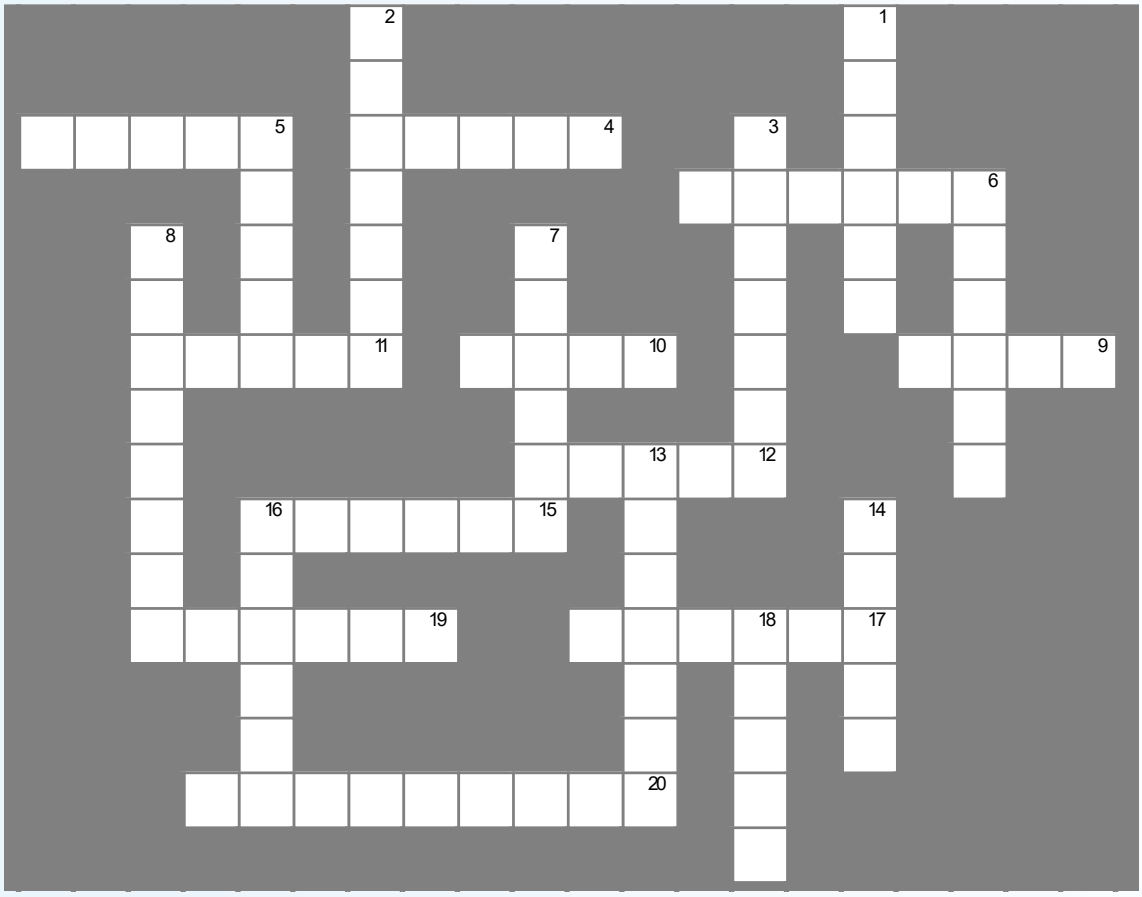

يۇقىرىدىن تۆۋەنگە

1. ھەر ۋاقىت ئاللاھنىڭ ئۆزىنى كۆرۈپ تۇرغانلىقىنى ئەستىن چىقارماسلىق
2. ئاللاھ بىزگە ھەقسىز بەرگەن مول نېمەتلەردىن موھتاج كىشىلەرگە ئىكرام قىلىش
3. ھەقلىق بىلەن ھەقسىزنى ئايرىپ، ھەر كىشىگە ئۆز ھەققىنى بېرىش
5. كىشىنىڭ ئەخلاقىي گۈزەللىكلەرنى ئۆزىدە مۇجەسسەم قىلىش
6. ئاللاھ ئىنسانغىلا بەخشەتكەن ئىپپەت نېمىتىنى مۇھاپىزەت قىلىش
7. ھەقىقەت ئوتتۇرىغا چىققاندا سۆزلىگۈچىنى شەرمەندە قىلىدىغان سۆز
8. ئاللاھ يارانقانلىقى ئۈچۈن بارلىق مەخلۇقاتقا قارىتا شەپقەت ۋە ھېسداشلىق تۇيغۇسىدا بولۇش
13. قول-ئىلكىدىكىنى قەدىرلەپ، ئۇنىڭ بىلەن كۈيايىلىنىش، ئاچ كۆزلۈك قىلماسلىق

14. باشقا كەلگەن بالا-قازا ۋە مۇسىبەتلەرگە قارىتا ئىسيان قىلماي، ئاللاھقا تاپىنىپ، ئۇنىڭغا ئىشەنچە باغلاش

16. بىر كىشىنىڭ ھەددىنى بىلىپ، ئۆزىنى باشقىلاردىن ئۈستۈن كۆرمەسلىكى

18. ئاللاھ بىزگە بەرگەن نېمەت ۋە قابىلىيەتلەرنى كۆرمەي، باشقىلارغا بەرگەننىلا كۆرۈپ قىزغىنىش

ئۆگىنىش سولغا

4. چەكسىز نېمەت بەرگەن ئاللاھقا قارىتا دائىم تەشەككۈر تۇيغۇسىدا بولۇش

5. ئۆزى ئېھتىياجلىق بولسىمۇ قولىدىكى نەرسىنى قېرىندىشىغا بېرىش

6. ئاللاھ بەرگەن سان-ساناقسىز نېمەتلەرنىڭ قەدرىنى بىلمەي، ئىسراپ قىلىش

9. ئەڭ كىچىك بىر ياخشىلىقنىمۇ ئۇنۇتماي مىننەتدارلىق تۇيغۇسىدا بولۇش

10. باشقىلارنى ئالداش مەقسىتىدە بىر نەرسىنى ئۆز پېتىچە بايان قىلماي، مۇبالىغلاشتۇرۇپ بايان قىلىش

11. بىر كىشىنىڭ ئۆزىنى باشقىلاردىن ئۈستۈن تۇتۇشى ۋە باشقىلارغا مەنسىتمەسلىك بىلەن قارىشى

12. بىزنى ناھايىتى ياخشى كۆرىدىغان رەببىمىزنىڭ بۇيرۇق ۋە چەكلىمىلىرىگە ئەستايىدىللىق بىلەن كۆچىمىزنىڭ پېتىشىچە ئەمەل قىلىش

15. ئاللاھ ئىنسانغا بەرگەن ئەڭ گۈزەل تۇيغۇ بولغان سۆيگۈنىڭ ئورنىغا (ئۆچمەنلىك) قىلىش

17. گۇناھسىز بىر كىشىگە ئۇ قىلمىغان گۇناھنى ئارتىش

19. بىر كىشى ھەققىدە ئالدىدا دېسە كۆڭلى يېرىم بولىدىغان سۆزنى ئۇ كىشىنىڭ كەينىدىن سۆزلەش (مۇئمىن قېرىندىشىنىڭ گۆشىنى يېيىش)

20. ھەر ۋاقىت ئاللاھنىڭ ئۆزىنى كۆرۈپ تۇرغانلىقىنى ئەستىن چىقارماسلىق

جاۋابلار

ئەخلاق تېپىشمىقى

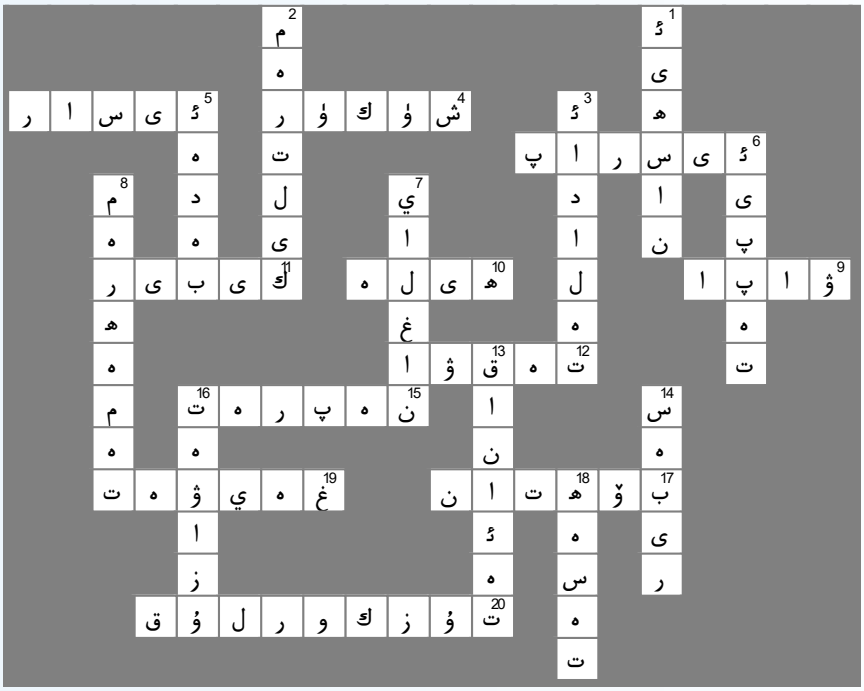

© آدم أوزدمير

مؤلاهسزه